

Täysistunto

Tiistai 19.12.2017 klo 10.09—22.39

8.6. Pääluokka 33 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Esitellään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 33. Esittelyn suorittaa jaoston puheenjohtaja, edustaja Kankaanniemi.

Keskustelu

14.06 Toimi Kankaanniemi ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi lämpimät kiitokset jaostolle ja arvoisille ministereille hyvästä yhteistyöstä syksyn aikana.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan talousarvion loppusumma on 15 miljardia euroa. Jaosto ja valiokunta lisäsivät siihen 8,5 miljoonaa euroa, ja 361 miljoonan euron kasvu johtuu muun muassa opiskelijoiden asumistukimuutoksesta ja valinnanvapauskokeiluista. Eräitä etuuksia, muun muassa takuueläkettä, nostetaan. Turvakotipaikkoja, päihdeäitien hoitoa ja saattohoitoa lisätään. Sote-uudistuksen valinnanvapauspiloteille osoitetaan 100 miljoonaa euroa sen lisäksi, mitä pääluokassa 28 hyväksyttiin. Valiokunta korostaa, että pilotit tulee suunnitella erityisen huolellisesti ja alueellisesti kattaviksi. Soten sähköiset asiakastietojärjestelmät eivät valiokunnan saaman tiedon mukaan ole valmiina vuoden 20 alkuun mennessä. Siksi valiokunta korostaa rahoituksen pitkäjänteisyyttä sekä yhteistyötä ja selkeää työnjakoa eri toimijoiden kesken.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Kansaneläkelaitoksen hallintoa, asemaa ja valvontaa uudistetaan. Kelalla on uusia tehtäviä ja vastuita. Sen hoitamat etuusmenot ovat kasvaneet ja ovat nykyisin jo noin 14 miljardia euroa vuodessa.

Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunnan esittämä sisäilmaongelmien tutkimuksen klinisen yksikön perustaminen on sinänsä tärkeä hanke. Kun hallituksella on käynnissä kaksi samaan asiaan paneutuvaa ohjelmaa, valiokunta katsoo, että on syytä edetä harkitusti päällekkäisyyksien ehkäisemiseksi. Sisäilmaongelmat ovat vakava asia.

Monet sairaalat ovat luoneet omia eri tautiryhmien laaturekistereitä. Valiokunta pitää tärkeänä terveydenhuollon kansallisten laaturekisterien pilottihankkeen valmistelua ja käynnistämistä ja lisää tähän tarkoitukseen 1,5 miljoonaa euroa. [Sari Sarkomaa: Hyvä päätös!] Samoin valiokunta lisää Hoitotyön Tutkimussäätiölle 200 000 euroa hoitotyön tutkimukseen. Terveydenhuollon yksiköille yliopistotasaisen tutkimuksen turvaamiseksi valiokunta lisää 6 miljoonaa euroa.

Valiokunta jatkaa kärkihankkeiden seurantaan ja korostaa niiden hyödyntämistä.

Kunta- ja terveysjaosto paneutui itsemurhien ehkäisyyn. Suomessa tehdään vuosittain yli 700 itsemurhaa. Vaikka nuorten itsemurhat ovat vähentyneet, on se yksi yleisimmistä 15—19-vuotiaiden kuolinsyistä. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomessa monien muiden maiden tapaan laaditaan itsemurhien ehkäisyohjelma, jota muun muassa mielenterveyspo-

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

liittinen neuvottelukunta ja WHO ovat suositelleet. Valiokunta lisää 300 000 euroa tätä tarkoitusta varten.

Valiokunta teki tarkistukset asumistuki- ja perustoimeentulotukimäärärahoihin sen johdosta, että asumistukilain osa-asunnon normista luovuttiin.

Valiokunta lisää rikosasioiden sovittelun kustannuksiin osoitettua määrärahaa 550 000 eurolla. Sovittelu on tärkeä kehittämiskohde.

Valiokunta on tyytyväinen rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan rahoitukseen, mutta painottaa, että sen riittävyys tulee turvata pysyvästi eduskunnan aiempien lausumien mukaisesti. Valiokunta pitää perusteltuna, että sotainvalidien palveluissa kunnallisen laitoshoidon haitta-asterajaa alennetaan 20 prosentista 15:een tai 10 prosenttiin.

Arvoisa puhemies! Valiokunta kuuli laajasti asiantuntijoita lasten ja nuorten mielenterveyspalveluista. Noin joka kuudes lapsi ja joka viides nuori kärsii mielenterveysongelmista. Asiantuntijat pitivät tilannetta erittäin huolestuttavana. Terveystieteiden perustaso ei kykene riittäviin palveluihin. Lape-ohjelma ja kouluterveydenhuolto ovat tässä tärkeässä osassa. Sairaanhoidopiireissä tulee valiokunnan mielestä yhtenäistää ikärajakäytännöt nuorten mielenterveyspalveluissa. — Kiitos.

14.11 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa puhemies! Kiitoksia jaoston puheenjohtajalle ja koko valtiovarainvaliokunnalle.

Todellakin, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan osuus valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2018 on 15 miljardia euroa, joka on runsas neljäsosa valtion talousarviosta. Määrärahaesitys on noin 400 miljoonaa euroa vuoden 2017 varsinaista talousarviota suurempi. Menojen lisäys aiheutuu muun muassa valinnanvapauskokeilusta ja tarvearvion muutoksista sekä aiempien päätösten kuten kilpailukykysovimuksen vaikutuksista vuodelle 2018.

Talousarvioesityksessä huomio kohdentuu kaikkein heikoimmassa asemassa olevien toimeentuloon. Tämä näkyy muun muassa vähimmäismääräisten sairauspäivärahojen ja takuueläkkeen korotuksina. Perusturvan ensisijaisuuden turvaamiseksi suhteessa toimeentulotukeen nostetaan vähimmäismääräisen sairauspäivärahan, vanhempainpäivärahan ja kuntoutusrahan määrää. Tällä pyritään varmistamaan, että tuensaajan ei tarvitsisi turvautua perustoimeentulotukeen. Korotus lisää valtion menoja noin 8 miljoonalla eurolla.

Arvoisa puhemies! Eläketurvaa parannetaan kohdentamalla takuueläkkeen ja siihen kytköksissä olevien etuuksien korotukseen 18 miljoonaa euroa. Takuueläke nousee arviolta 15 euroa kuukaudessa. Myös nuorten kuntoutusrahaa sekä ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavaa kuntoutuksen vähimmäismäärärahaa korotetaan osatyökykyisten työllisyyden edistämiseksi. Eläkettä saavan hoitotuen perustukea korotetaan 71 euroon kuukaudessa, mikä lisää valtion menoja 10 miljoonaa euroa. Matkakorvausten ja matkojen välitystointiminta uudistuu taksiliikenteen vapautumisen vuoksi, ja siihen on varattu 2 miljoonan euron lisämääräraha. Sairausvakuutuksessa suurin euromääräinen muutos syntyy kilpailukykysovimuksen vaikutuksista. Sopimuksen mukaisesti työnantajien sosiaaliturvamaksun alentaminen ja pienituloisimpien palkansaajien maksurasituksen kevennys lisäävät määrärahatarvetta 136 miljoonalla eurolla.

Kansaneläkelaitoksen toimintakuluja korotetaan 5 miljoonalla eurolla, joka kohdennetaan muun muassa perustoimeentulon etuuskäsittelyyn ja työttömyysturvan aktiivimallin toimeenpanoon. Työttömyysturvaan ehdotetaan 2,7 miljardin määrärahaa, joka on 153 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2017 varsinaisessa talousarviossa. Tämä aiheuu

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

pääasiassa työttömyysasteen ennustetusta alenemisesta. Työllisyyden lisäämiseksi käyttöön otettava aktiivimalli vähentää määrärahatarvetta STM:n pääluokassa 9,5 miljoonaa euroa. Aktiivimallilla työttömiä kannustetaan ottamaan vastaan myös lyhytkestoista työtä tai osallistumaan työllistymistä edistäviin palveluihin myös lyhyeksi aikaa.

Työttömyyden alussa olevien omavastuupäivien määrä vähenee 7 päivästä 5 päivään. Työttömyyden tarkastelujakso on kolme kuukautta, ja kunakin tarkastelujaksona työttömyysturvaan tulee yksi kuukausittainen omavastuupäivä, jonka voi välttää olemalla aktiivinen. Aktiivisuusvaatimus täyttyy, jos on yhden viikon työssäoloa luettavassa työssä tai yhteensä 18 tuntia työssä tarkastelujakson aikana tai on viisi päivää työllistymistä edistävässä palvelussa. Yritystoiminnan aloittamista työttömyyden aikana helpotetaan työllisyyden edistämiseksi. Lisäksi mahdollistetaan lyhytkestoinen opiskelu työttömyysetuutta menettämättä, jolla edistetään ammatillisten valmiuksien parantamista ja yritystoiminnan aloittamista tukevia opintoja. Nämä muutokset lisäävät määrärahatarvetta 13,5 miljoonaa euroa. Ammatillisen kuntoutuksen kehittämiseen ja kriteerien uudistamiseen on varattu 4 miljoonan euron määräraha. Lisäksi palkkatuen määrärahaa korotetaan 14,1 miljoonalla eurolla.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan virastojen ja laitosten toimintamenomomenteille ehdotetaan 183 miljoonaa euroa, jossa on huomioitu yhteensä 3 miljoonan euron säästötoimenpiteet. Hallinnonalan laitosrakennetta on kehitetty yhdistämällä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ja työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnaksi. STEAn kautta jaettaviin avustuksiin terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen kohdennetaan 358 miljoonaa euroa. Tässä on kasvua 40 miljoonaa euroa kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna. Veteraanien tukemiseen kohdennetaan 190 miljoonaa euroa, josta 41,7 miljoonaa euroa rintamaveteraanien kuntoutukseen. Kuntoutusmäärärahat säilyvät vuoden 2017 varsinaisen talousarvion tasolla. — Kiitos.

14.16 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Omalta osaltani totean, että kävimme hallinnonalani osalta hyvän ja monisisältöisen keskustelun syyskuussa, silloin kun budjetti annettiin tänne eduskuntaan. Kiitän valiokuntaa budjetin työstämisestä ja kiinnitän puheenvuorossani lähinnä nyt huomiota niihin muutamiin asioihin, jotka lähinnä täällä eduskunnassa ovat euromääräisesti lisääntyneet tai hallituksen oman täydentävän talousarvioesityksen pohjalta ovat muuttuneet.

Ensinnäkin totean, että pääosa täydentävän talousarvion määrärahamuutoksista johtui teknisistä tarkistuksista, kun arviomäärärahamomenteja käytiin läpi. Merkittävin yksittäinen korotus esitettiin Suomi 100 -hengessä rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan, johon hallitus esitti 9 miljoonan euron korotusta, ja siihen eduskunta on budjettimietinnön perusteella yhtymässä. Tämän aiheen ympärillä on vallinnut poikkeuksellisen suuri parlamentaarinen yhteisymmärrys myös siitä, että jos rahat kesken vuoden loppuvat, niitä täydennetään, ja näin hallitus toimi. Se, että rahat loppuivat, on hyvä merkki: se tarkoittaa sitä, että kunnat ryhtyivät käyttämään palveluita veteraaneille, niin kuin olisi ollut toivottavaa kaikkien kuntien osalta jo aiemmin. Hyvä, että vihdoin nyt. Tällä veteraanien määrärahakorotuksella haluamme, että kuntoutukseen ja veteraanien kotiin vietäviin palveluihin varatut määrärahat riittävät, kuten totesin, ja ennen kaikkea että kaikilla veteraaneilla olisi mahdollisuus päästä heille tarkoitettujen palveluiden piiriin. Kun rahaa varataan riittävästi jo talousarvioon, ei tule ikävää uhkaa palvelukatkoksisista kesken vuoden. Uskon, että tämä

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

veteraanasia on meidän kaikkien puolueiden yhteinen tahto. Eli myös ensi vuonna toimmimme vastuullisesti tämän tähän vuoteen tehdyn juhlapäätöksen hengessä. Nyt ensi vuoden talousarviossa näiden kunniakansalaisten tukemiseen kohdennetaan yhteensä runsaat 190 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Sitten muutama sana valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisista muutoksista talousarvioon: Olen iloinen, että eduskunnan liikkumavarasta näinkin hyvä osa kohdentui STM:n pääluokkaan, ja kiitän siitä eduskuntaa. Valtiovarainvaliokunta päätti kohdentaa 300 000 euron summan itsemurhien ehkäisyohjelman käynnistämiseen. Kirjauksessa todetaan, että ohjelmassa otetaan huomioon myös itsemurhan tehneiden tai sitä yrittäneiden läheiset. Tästä asiakokonaisuudesta haluan tuoda myös eduskunnan tietoon, että samanaikaisesti sosiaali- ja terveysministeriö rahoittaa Käypä hoito -suositusten laatimista itsemurhien ehkäisyyn. Me tiedämme hyvin tässä salissa, että Suomen kehitys itsemurhien osalta on sinällään ollut myönteistä ja luvut ovat olleet laskussa edellisen, parinkymmenen vuoden takaisen ohjelman myötä, mutta silti me poikkeamme ikävällä tavalla muista Pohjoismaista itsemurhien runsaudella. Ja kun todella on niin, kuten eduskuntakin on sanonut, että itsemurha tai sen yrittäminen koskettaa vahvasti myös omaisia, pidän näitä päätöksiä hyvinä. Uskon, että tällä STM:n erillismäärärahalla ja lisäksi eduskunnan osoittamalla budjettirahalla me saamme aikaiseksi vaikuttavan kokonaisuuden.

Arvoisa puhemies! Vielä yhtenä teemana nostan esiin saattohoidon. Saattohoidon kehittämiseen kohdennetaan ensi vuoden budjetissa hallituksen esityksestä miljoonan euron määräraha. Nostan esiin nyt summamääräisesti pieniä asioita mutta symbolisesti sellaisia, joista olemme yhteisesti paljon tässäkin salissa keskustelleet. Totean, että ministeriö julkaisi eilen suositukset saattohoidon ja palliatiivisen, kipua lievittävän hoidon yhdenvertaisesta saatavuudesta koko Suomessa. Me käytännössä annoimme siis osaamis- ja laatuksiteerit sote-järjestelmän kaikille eri tasoille. Toivottavasti jokainen tässä kokonaisuudessa otettava askel vahvistaa luottamusta siihen, että hyvinvointiyhteiskunta takaa arvokkaan elämän lisäksi arvokkaan kuoleman.

Lopuksi vielä, arvoisa puhemies, toteamus eräästä muutoksesta: Uuden sosiaali- ja terveydenhuollon tietojenkäyttöä hallinnoivan lupaviranomaisen perustaminen siirtyy. Tämä aiheuttaa myös budjettimuutoksen siltä osin, että ensi vuoden budjetista tuohon perustamiseen varattu raha, 1,8 miljoonaa, nyt valitettavasti poistuu, mutta siihen varaudutaan ensi vuoden ensimmäisessä lisätalousarviossa, kun laki eduskunnassa kaikkien toivomusten mukaisesti etenee ja saamme tämän uuden viranomaisen perustettua.

Arvoisa puhemies! Jatkan puolestani pääluokkakeskustelua kysymysten ja kommenttien kautta. [Sari Sarkomaa: Laki varmasti etenee!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt aloitamme debatin. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

14.21 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suuren pääluokan sisällä on tietysti suuri määrä rahaa, ja silloin on hyvin tärkeää, että se kohdentuu hyvin tarkoin niin, että yhteiskunnan kipeimmät ongelmat voitaisiin saada helpottumaan. Tässä on tietysti meillä kova työmaa niin hallituksella kuin eduskunnallakin. Yksi tällainen polttava ongelma mielestäni on lääkekustannusten omavastuu, jota on nostettu, ja se aiheuttaa sairaille, vähävaraisille ihmisille kipeitä ongelmia.

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

Arvoisa puhemies! Kysyisin ministeriltä: Onko professori Juho Saaren työryhmän työ valmistumassa, ja miltä se näyttää? Voidaanko siltä pohjalta saada sellaisia muutoksia, jotka todellakin tähän köyhyys- ja syrjäytymisongelmaan [Puhemies koputtaa] tuovat ratkaisuja?

14.22 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meillä Suomessa elää noin 900 000 ihmistä köyhyys- ja syrjäytymisriskin piirissä. Hallituksen yleinen linja on valitettavasti ollut kuitenkin ensisijaisten etuuksien leikkaus, ja se on ajanut ihmisiä entistä enemmän toimeentulotuen piiriin. Samanaikaisesti Suomen perusturvan taso on herättänyt huomiota myös kansainvälisesti. Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on antanut Suomelle huomautuksia riittämättömästä sosiaaliturvaetuuksien vähimmäistasosta. Nyt kysyisin teiltä molemmilta ministereiltä: kun hallituksen selkeä linja on ollut heikentää ensisijaisia etuuksia ja siirtää ihmisiä entistä enemmän toimeentulotuen piiriin, onko teillä ajatusta tai suunnitelmia siitä, että te nostaisitte näitä ensisijaisia etuuksia [Puhemies koputtaa] ettekä lähtisi heikentämään niitä, kun tähän on kiinnitetty myös kansainvälisesti huomiota?

14.23 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ensinnäkin budjettiesityksen 15 euron korotuksesta takuueläkkeeseen, samoin pienimmän peruspäivärahan korotuksesta. Siitä on tosi pitkä aika, kun sitä on korotettu. Siinä tehtiin aivan uutta historiaa, kiitos siitä.

Sitten tästä professori Saaren työryhmästä minäkin odotan, että sieltä löytyisi ratkaisuja, joilla voitaisiin kaikkein heikko-osaisimpien toimeentuloa toivottavasti jatkossa parantaa.

Sosiaali- ja terveysuudistuksesta, sote-uudistuksesta, sanon sen, että meillä on valinnanvapaus jo tällä hetkellä voimassa olevan lain mukaan julkisessa erikoissairaanhoidossa eri hoitolaitosten välillä. Nythän ollaan tekemässä sitten valinnanvapautta niin, että siihen tulee mukaan yksityinen sektori. Minä kannustan hallitusta maltilliseen uudistamiseen, koska jos liian paljon yritetään kerralla valinnanvapaudessa, niin se lopputulos saattaa ollaakin erittäin huono. Eli neuvottelijoille semmoinen kehoitus, että otetaan aikaa, tehdään hyvä lopputulos. Se on se kaikkein tärkein.

14.24 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimus on tärkeää. Tämän päivän tutkimus on tulevaisuuden hoitoa. Tutkimuksen perusteella voidaan kehittää sosiaali- ja terveyspalveluita niin, että hoito on vaikuttavampaa ja laadukkaampaa, ja näin myöskin kustannuksia voidaan hillitä inhimillisellä tavalla. Valtiovarainvaliokunta teki lausuman, että osana sote-uudistusta on huolehdittava sote-tutkimuksen määrärahoista, ja kysynkin ministereiltä: miten sote-lakiin kirjataan vielä sote-tutkimuksen osuus, koska nuo pykälät vielä laista puuttuvat? Ilmaisen iloni tuosta tavoitteesta, joka kokoomukselle oli tärkeä, myöskin hallituspuolueille. Budjettiin lisättiin yliopistotasoiseen terveydenhuollon tutkimukseen 6 miljoonaa euroa, hoitotyön tutkimukseen lisättiin määrärahoja, ja myöskin valtakunnalliset laaturekisterit lähtevät nyt käyntiin eduskunnan vauhdittamana. Sinne tulee 1,5 miljoonaa euroa. Eli vahvat panostukset tulivat eduskunnasta tutkimukseen.

Mutta kysyn tässä vielä: millä tavalla voisimme selkeästi määrittää tämän sote-tutkimuksen myöskin eduskunnan jo käsittelyssä olevaan sosiaali- ja terveydenhuollon lainsä-

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

däntöön? [Puhemies koputtaa] Se puuttui muuten myös siitä viime kaudella kaatuneesta lakiesityksestä. Uskon, että tämä hallitus pystyy parempaan.

14.26 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Istuva hallitus lakkautti keliaakikkojen ruokavaliokorvauksen vuoden 2016 alussa, oli sitä mieltä, että keliaakikko ei tarvitse tällaista avustusta. Nyt kuitenkin muutama viikko sitten korkein hallinto-oikeus on antanut päätöksen, jonka mukaan täydentävässä toimeentulotuessa tulee huomioida gluteenittomasta ruokavalioidosta keliaakikolle koituneet erityismenot. Olen itse hyvin iloinen siitä, että edes korkein hallinto-oikeus on heikommassa asemassa olevien keliaakikkojen puolella ja on sitä mieltä, että toimeentulotuessa nämä menot tulisi huomioida, koska hoitamattomana keliakia voi olla ihmiselle hyvin vaarallinen.

Kysynkin nyt istuvilta ministereiltä: Mitä mieltä olette? Tuliko tehtyä hyvä päätös, kun poistitte tämän keliakiakorvauksen? Tulisiko se sinne toimeentulotuen harkinnanvaraiseen osaan palauttaa? Miten nyt suhtaudutte tähän korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen? [Puhemies koputtaa] Olen ymmärtänyt, että istuva hallitus mielellään odottelee näitä oikeuden päätöksiä ennen kuin linjaa omaa politiikkaansa.

14.27 Pekka Puska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin kiittänyt ministereitä työstä meille kaikille tärkeän sotien eteenpäinviemiseksi, jotta saataisiin se keväällä maaliin.

Tässä budjetissa on paljon hyviä lisäyksiä. Nämä laaturekisterit ovat tärkeä asia. Nehän palvelevat potilaiden parempaa hoitoa. Siinä sairaalat ovat keskeisiä toimijoita mutta THL koordinoi valtakunnallisesti. Nuorten itsemurhien torjuntaohjelma on toinen tosi tärkeä asia. Meilläähän oli 90-luvulla erittäin menestyksellinen itsemurhien torjuntaohjelma, ja tärkeintä oli se, että se pohjautui tutkittuun tietoon. Tämän ministerin mainitsemän Käypä hoito -suunnitelman täytyy olla pohja myöskin tälle työlle.

Olisin vielä kysynyt ministeriltä näistä valinnanvapauden piloteista, joihin menee aika paljon rahaa ja joiden tarkoitus on palvella tätä sotea: mitä näille piloteille kuuluu ja mikä on seuraavan kahden vuoden suunnitelma näissä asioissa?

14.28 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät ministerit! En oikein edes osaa kuvailla, miltä minusta tuntuu, kun te, ministeri Mattila, esittelette täällä nyt säästöjä, joita syntyy tämän aktiivimallin hyväksymisen myötä. Viime yönä me olemme täällä todellakin yön pimeinä tunteina keskustelleet tästä aktiivimallista. Silloin täällä ei hallituspuolueen kansanedustajia salissa näkynyt, nyt on paikalla sekä hallituspuolueiden kansanedustajia että myöskin ministereitä. Arvoisa ministeri Mattila, kyseessä on yksinkertaisesti työttömyysturvamenojen leikkaus 4,65 prosentilla, mutta tämä kohdentuminen tulee sattumaan kipeästi juuri niihin ryhmiin työttömiä, jotka ovat muutenkin vaikeuksissa työllistyä. Voisitteko te vielä toistaa, kuinka paljon säästöjä tämä aktiivimallin hyväksyminen tuottaa?

Ministeri Saarikolle sen sijaan haluan lausua lämpimät kiitokset siitä, että olette ottanut vakavasti itsemurhaongelman Suomessa, niiden lisääntymisen ja runsaan luvun. Olen tyytyväinen siitä, [Puhemies koputtaa] että olette tämän ehkäisyohjelman nyt laatimassa.

14.29 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Sarkomalle: ihmettelen, miksi hallitus ei omassa työssään arvosta tutkimusnäyt-

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

töä vaan mitätöi sen lainvalmistelutyössä lähes täysin. Minä arvostan tutkimusta ja kehittämistä ja siksi arvostan myöskin hallituksen kärkihankkeita, mutta kärkihankkeissa on se ongelma, että niiden verukkeella jäävät pysyvän rahoituksen puutteet joskus korvaamatta.

Tämä on ministeri Saarikolle: Olemme keskustelleet täällä aiemminkin salissa omais- ja kotihoidon kärkihankkeista, ja ministeri Saarikko on todennut, että niihin on käytetty niin ja niin paljon rahaa. Mutta omaishoitajat eri puolilta Suomea kertovat ihan toista, heidän tilanteensa on huonontunut. Kotihoidon työntekijät viestivät, etteivät he jaksakaan enää, kun kotihoito on ajettu niin huonoon jamaan kotihoidon kärkihankkeesta huolimatta. Mistä tämä ristiriita teidän mielestänne, ministeri Saarikko, oikein johtuu? [Sari Sarkomaa: Huonoja päätöksiä kunnassa!]

14.30 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan nyt aluksi totean äsken puhuneelle kansanedustaja Mäkisalo-Ropposelle, että kyllä tämä hallitus arvostaa tutkimustyötä. Tutkimus on päätöksen perusta, tutkimusnäyttöä käytetään kaikessa mahdollisessa hyödyksi, mutta on aivan selvää, että tosiasiat tässä täytyy sanoa, ja tässä nostin esille terveydenhuollon tutkimuksen, yliopistotasaisen tutkimuksen. Sen taso on hallituksesta riippumatta laskenut. Se on erittäin vakavaa, ja totesin, että tämän hallituksen täytyy osana sote-uudistusta löytää keinot, joilla riittävä sote-tutkimuksen määrä turvataan. Mutta ilokseni totean, että tämä hallitus ja valtiovarainministeri Petteri Orpo olivat sisällyttäneet [Puhemies koputtaa] juuri käsiteltävään budjettiesitykseen hoitotyön tutkimuksen määrärahan ensimmäistä kertaa historiassa. Tämä osoittaa sen, että tässä hallituksessa osataan tehdä uudistuksia, joissa todellakin arvostetaan tutkimusta. Kyllä hoitotyötäkin täytyy tutkia. Varmasti koko tehy-kenttä, hoitajakenttä, tästä kyllä kiittää tätä hallitusta. [Puhemies koputtaa] Se on hienoa, kiitokset tässä vielä kerran.

14.31 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Suomessa syntyvyys on laskussa jo seitsemättä vuotta ja vanhemmiksi tullaan yhä myöhemmin. Nyt tarvitaan hallitukselta vahvaa perhepolitiikkaa ja varsinkin perheystävällistä politiikkaa. Väestöliiton perhebarometri pureutuu syihin, miksi nuoret aikuiset lykkäävät lapsen hankintaa, ja kaksi syytä nousee erityisesti esiin: taloudellinen epävarmuus ja kulttuurinen muutos, joka kertoo, että kaiken elämässä pitää olla valmiina ennen lasten hankintaa. Kulttuuriseen muutokseen liittyy vahvasti myös pelko työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamisen vaikeudesta ja kuormittavuudesta. Tärkein rakenteellinen uudistus perhemyönteisemmäksi yhteiskunnaksi on siis perhevapaajärjestelmän uudistus.

Värderade talman! Svenska riksdagsgruppen har föreslagit en familjeledighetsreform som har verklig och reell verkan, men den kommer inte att vara gratis. Nu frågar jag regeringen: Varför har man inte velat satsa och reservera budgetpengar för den här viktiga reformen?

14.32 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sisäilmaongelmiin on keskitytty tässä lausunnossa, ja nostaisin täältä esille sen, että arvioidaan, että sisäilmaongelmia on jo yli puolessa kouluista ja päiväkodeista. Siis sairastuneita tulee joka päivä lisää. Nyt tässä ei kuitenkaan mainita mitään siitä, että Käypä hoito -rekisteri ei millään tavoin rekisteröi sisäilmaongelmasta syntynyttä sairautta sairaudeksi ja näin ollen nämä sairastuneet eivät saa korvausta. Olisin kysynyt ministeriltä: missä vaiheessa on nyt

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

tämän pienen asian korjaaminen? Sen ei tarvitse odottaa minkäänlaisten ohjelmien valmistumista, vaan yksinkertaisesti pidetään huoli siitä, että tämä saadaan sinne sairauksien joukkoon, jotta sairastuneet ihmiset saisivat sairautensa hoitoon korvauksia.

14.33 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on käyty paljon keskustelua terveystieteellisestä tutkimuksesta. Siinä on pitkä traditio, ja itse asiassa sehän ei luokittele sitä, onko se lääketieteellistä tutkimusta, onko se hoitotyön tutkimusta. Se kattaa kaiken, jolloin sinne tarvitaan resursseja tähän tarkoitukseen. Se ei ole myöskään yliopistosairaaloissa toteutettua tutkimusta, vaan se kattaa kaiken, erikoissairaanhoidon yksiköt, ja itse asiassa sitä tarvittaisiin paljon enemmän myös perusterveydenhuollon yksiköissä, jolloin siinä kiinnitettäisiin huomiota nimenomaan siihen järjestelmätutkimukseen, minkälaiset ovat meidän terveyspalvelujärjestelmämme tulokset.

Kehittämisen osalta pitäisi analysoida tieteellisin keinoin sitä, onko uudesta toimintatavasta näyttöä, onko se vaikuttavampi kuin varhempi. Monta kertaa nyt me ajattelemme vain, että se on lääketieteellistä tutkimusta ja nimenomaan huipputeknologian tutkimusta. Tarvitaan nimenomaan laaja näkemys tähän, ja itse asiassa koulutus, erikoistuminen, [Puhemies koputtaa] siis erikoislääkärikoulutus, ja tutkimus liittyvät yhteen.

14.34 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellistä, työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaa käsiteltäessä kuultiin uutinen: [Sirpa Paatero: Kyllä!] kolme tuntia sen jälkeen kun täällä hyväksyttiin tämä työttömien kyykyttämismalli, tämä aktiivimalli ja se 5 prosentin leikkaus, sinisten eduskuntaryhmä ilmoitti edustaja Turusen suulla, että he ovat valmiit luopumaan tästä leikkauksesta. [Aino-Kaisa Pekonen: Oho!] He ovat valmiit luopumaan tästä 5 prosentin leikkauksesta. Yritin kysyä ministeri Lintilältä, olisiko keskustapuoluekin valmis luopumaan tästä, nimittäin tuossa äsken Turusen puheenvuorossa todettiin, että jos kokoomus sallii, niin ollaan valmiit luopumaan tästä — jos kokoomus sallii. Kysymys on siitä, että siniset ovat valmiit luopumaan 5 prosentin leikkauksesta, jos kokoomus sallii. Nyt kysyn ministeri Saarikolta: oletteko te valmiit luopumaan tästä 5 prosentin leikkauksesta, käsittämättömästä, epäoikeudenmukaisesta leikkauksesta työttömiä, aktiivisia ihmisiä kohtaan, jotka haluavat päästä töihin?

14.35 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaiset nostivat valiokunnan vastalauseessa esiin juurikin tämän itsemurhien ennaltaehkäisyohjelman, ja on hienoa, että se tulee nyt sitten valmiiksi. Nostin varusmiesten itsemurhat viime kaudella esiin ja toivon, että myös heidät huomioidaan. Samalla kysyn ministeri Pirkko Mattilalta: missä vaiheessa sotilas- ja tapaturmalainsäädäntö mahdollisesti etenee eduskunnassa?

Lastensuojelussa kannan suurta huolta siitä, kuinka saamme resurssit riittämään, ja myös vanhustenhoidosta, ja siihen liitän tämän saattohoitoasian. Hienoa, että sinne tulee resursseja. Se on hyvä asia. Mutta kannan toki huolta sitten osaamisesta siellä työkentällä, kun samalla hoitajamitoitusta on muutettu ja myös kouluttamattomat henkilöt voivat toimia kentällä. Millä tavalla tämä yhtälö saadaan toimimaan, että siellä on sitten oikeasti sitä ammattitaitoista ja osaavaa porukkaa? Potilasvahingoista kannan äärettömästi huolta. Voisitteko ensi vuoden budjettikirjaan myös laittaa potilasvahinkojen määrät? Ne ovat nyt puuttuneet kahtena vuotena peräkkäin.

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

14.37 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen oma selvitys sisäisen turvallisuuden strategiasta nosti esille, että Suomessa kaikkein suurin sisäisen turvallisuuden uhka on kasvava eriarvoisuus, se, että kansa jakautuu menestyviin ihmisiin ja häviäjiin. Kun katsoo hallituksen toimenpiteitä, ennen kaikkea Kelan maksamien etuuksien, kuten peruspäivärahan, takuueläkkeen ja vammaisetuuksien jäädyttämistä ja aikaisempia leikkauksia, niin kuinka arvoisa ministeri Saarikko näkee tavoitteen ja toimenpiteiden välisen suhteen, ja kuinka näette, että nämä hallituksen omat toimenpiteet vaikuttavat tähän kasvavaan eriarvoisuuteen, jonka hallitus on tuonut myös sisäisen turvallisuuden osalta esiin?

Toinen kysymys, minkä edustaja Rinnekin toi tässä esiin: tämä työttömien aktiivimalli tarkoittaa keppiä ja sillä pelottelua. Kysynkin ministeri Mattilalta suoraan: olisiko järkevämpää katsoa vuoteen 2019, kansalliseen tulorekisteriin, ja hylätä tämä aktiivimalli [Puhemies koputtaa] ja tehdä semmoinen tulorekisteriin perustuva uusi kannustinmalli, joka ei olisi tämmöinen keppimalli?

14.38 Niilo Keränen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan se totta, että sosiaaliturvaankin on kohdistunut leikkauksia, eikä se meistä kenestäkään tunnu mukavalta, mutta pitää muistaa, että kaikkein köyhimmille, pienituloisimmille ja vähäosaisimmille on jo tulossa helpotusta: esimerkiksi pienimpiä sairausvakuutus- ja äitiyspäivärahoja ollaan korottamassa, yrittäjän omavastuupäivät ovat vähentyneet yhteen, huoltajakorotus tulee opintotukeen. Ja aikaisempia päätöksiä: muun muassa omaishoidon tukeen on panostettu, Yle-vero on poistettu pienituloisimmilta, takuueläkkeitä on korotettu. Mutta toimeentulotukea, joka on se viimesijainen tuki, ei ole eurollakaan pienennetty.

Arvoisa puhemies! On tärkeää myös muistaa, mitä ministeri tuossa äsken totesi, että itsemurhien ehkäisyohjelma on tulossa ja saattohoitoon on tulossa laatukriteerit ja perhevapaaudistuskin on tulossa. [Puhemies koputtaa] Kyllä nämä ovat hyviä uudistuksia.

14.39 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päihdeongelmaisten palvelujen saannissa on valitettavan paljon ongelmia. Hoitoon ei aina pääse, vaikka olisi suuri tarve ja omaa haluakin. Päihdeongelmat tulevat todennäköisesti kasvamaan, kun kaupoissa myytävän alkoholin prosenttirajaa nyt päätettiin nostaa asiantuntijamielipiteiden vastaisesti. Kun alkoholin kulutus kasvaa, niin silloin yleensä päihdehaitatkin kasvavat. Päihdeongelmat kytkeytyvät usein mielenterveysongelmiin, ja mielenterveyspalveluiden saatavuudessa on myös ongelmia, jotka voivat taas heijastua kasvaneina päihdeongelmina. Erityisesti matalan kynnyksen mielenterveyspalveluihin ja päihdepalveluihin pääsyä tulisi lisätä. Se on inhimillisesti parasta, mutta se on myös kustannustehokasta hoidon rakenteen kannalta. Kysyn ministeriltä: lisätäänkö päihdepalveluiden rahoitusta nyt tämän alkoholilakipäätöksen jälkeen, ja mitä tehdään mielenterveyspalveluissa hoitoon pääsyn [Puhemies koputtaa] parantamiseksi?

14.40 Jaana Laitinen-Pesola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston kanslian aika tuoreen raportin mukaan asiakaslähtöisyyden toteuttaminen uusissa sote-palvelurakenteissa tarkoittaisi sitä, että myös terveydenhuollon ammattihenkilöiden työtä jaetaan uudelleen. Eri arvioiden mukaan noin 15—20 prosenttia esimerkiksi lääkärille menevistä potilaista voitaisiin siirtää sairaanhoitajien vastaanotolle. Sairaanhoitajat voisivat ottaa enemmän vastuuta esimerkiksi pitkäaikaissairaiden seurannasta. Lisäksi on to-

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

dettu, että tietysti sitten tämä sairaanhoitajien rajattu lääkkeenmääräämisoikeus parantaa palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta.

Minä tiedustelisinkin ministeriöltä, missä vaiheessa ovat nämä uudet ohjeet tähän rajattuun lääkkeenmääräämisoikeuteen liittyen. Tällä hetkellä runsas 300 sairaanhoitajaa on suorittanut tämän koulutuksen, ja varmaan tulevassa sotessa tämä olisi erittäin tarpeellista.

14.41 Markku Rossi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää hallitusta siitä, että tämä veteraanien tukeminen on saatu vietyä valtakunnassa sille tasolle, että myös veteraanijärjestöt ovat ilmaisseet siihen tyytyväisyytensä.

Kunta- ja terveysjaostossa ja valtiovarainvaliokunnassa sitä kautta panostettiin moniin kipukohtiin, ja esimerkiksi juuri tämä terveydenhuollon tutkimus on sellainen asia, joka vaatii panostusta. 20 vuodessa määräraha on tippunut 91 miljoonasta — nyt sitten eduskunnan 6 miljoonan lisäyksenkin jälkeen — 21 miljoonaan, eli todella isosta summasta on kysymys. Terveydenhuolto tarvitsee myös tutkimustoimintaa.

Mutta, arvoisa puhemies, haluan painottaa tässä yhteydessä vielä tätä itsemurhien ehkäisyohjelmaa: se on myös hallituksen ohjelmissa ja kärkihankkeissa, mutta eduskuntana haluamme panostaa tuohon asiaan pienellä määrärahalla ennen kaikkea, jotta myös järjestöt saadaan tätä ohjelmaa tekemään yhdessä ja ministeriöiden kanssa. Se on monelle ihmiselle todella hengen arvoinen kysymys.

14.42 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan ja varsinkin sen tulevaisuuteen kohdistuu aikamoisia paineita. Täällähän monesti on keskusteltu tavoitteesta hillitä tuota kustannusten nousua terveydenhuoltopalveluissa tällä 3 miljardilla nyt sinne ensi vuosikymmenen loppuun mennessä. Nyt sitten kun tässä olen muutaman päivän lueskellut noita lausuntoyhteenvetoja tästä hallituksen viimeisimmästä valinnanvapauslainsäädännöstä ja katsonut varsinkin, mitä kuntakenttä on ollut mieltä juuri siitä, pystytäänkö tällä uudistuksella saavuttamaan tämä 3 miljardin kustannustennousun säästö, niin ainoastaan yksi kunta oli sitä mieltä, että tällä hallituksen esityksellä on mahdollisuus saavuttaa hallituksen tavoite. Toinen kunta oli sitä mieltä, että kyllä, pääosin. Kaikki muut olivat sitä mieltä, että tämä hallituksen esitys ei johda niihin tavoitteisiin, mitä hallitus on asettanut. Ehkä tästäkin olisi mukava kuulla nyt ministeriltä, millä tavalla näihin palautteisiin nyt suhtaudutaan.

14.43 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eduskunnassa tämän hallituskauden alussa hallituspuolueet yksissä tuumin päättivät avustaa eri järjestöjä niiden hyvän työn tekemisessä, ja muun muassa ruoka-apujärjestöt saivat tänä vuonna miljoona euroa avustusta. Tässä täytyy hallituksen jäsenille muistuttaa, miten hyvää tammöisellä työllä tehdään. Edustaja Sarkomaakin tietää, kun istuu tuolla jaostossa, että tästä miljoonasta eurosta, mikä jaettiin, yksi avustus, 179 000 euroa, joka tänä vuonna on mennyt jakoon, vaikuttaa 101 paikkakunnalla 171 ruuanjakopisteen kautta 3 miljoonaan asiakaskontaktiin vuodessa. He jakavat 9 miljoonaa kiloa ruokaa elikkä 3,6 miljoonaa ruokakassia ja 350 000 lämmintä ateriala. Nyt kuitenkin perussuomalaisten puolueen ryhmän hajotua hallitus päätti lopettaa tämän avustuksen näille järjestöille, ja minä olen suruissani siitä, koska STEA on sanonut, että tämä avustustyö ei kuulu myöskään heidän toimialueellensa, että heidän eivät halua sitä millään tavalla tukea, eli voivatko ministerit millään tavalla tehdä jotain ohjelmaa, jotta voitaisiin näitä köyhiä muistaa nyt varsinkin näin joulun

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

alla muillakin kuin juhlapuheilla, jotta järjestöt voivat jatkaa tätä erinomaista työtä tulevaisuudessakin, ensi vuonna?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, tässä debattivaiheessa myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Niinistö, Zyskowicz, Salonen ja Jarva ja sen jälkeen ministereille vähän pitemmät vastauspuheenvuorot.

14.45 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollossa ja sitten myös ihmisten osallisuudessa olennaista on pitää huolta siitä, että ihmiset voivat itse olla aktiivisia ja olla osallisia yhteiskunnassa ja torjutaan ongelmia ennalta eikä vasta sitten jälkikäteen. Se, että universaalit palvelut ovat kunnossa, varmistaa sen, että meillä on myös vähemmän kustannuksia, kun ihmiset pysyvät osallisina.

Sen takia kysyisinkin: miten hallituksen ministereinä näette hallituksen politiikan? Nyt tässä tuli esille se, että sinisten eduskuntaryhmä voisi olla valmis perumaan tämän aktiivimallin. Siinäkin näen, että se riski syrjäytymisestä ja ulkopuolisuudesta kasvaa, jos ihmisiltä leikataan täysin riippumatta heidän omasta aktiivisuudestaan työnhaussa jopa 5 prosenttia sosiaaliturvasta. Köyhyystutkijat sanovat, että tämä ulkopuolisuuden ja häpeän tunne on se, joka lamaannuttaa ihmisiä, ja tämä lisää juuri sitä tunnetta. Miten te näette nämä kysymykset? Samoin keliakia-, diabeteskorvausten leikkaukset, muut leikkaukset ovat heikentäneet eniten sairastavien ihmisten asemaa. Miten heidän osallisuuttaan voidaan parantaa näiden leikkausten jälkeen?

14.46 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä muun muassa edustajat Rinne ja Ville Niinistö kiinnittivät huomiota tähän aktiivimalliin. Ensimmäkin on korjattava edustaja Niinistön väärä väite, kun hän sanoi, että tätä työttömyysturvaa leikataan täysin riippumatta asianomaisen omista tekemisistä. Näin ei tietystikään ole.

Mutta mitä tulee sitten tähän sinisten mahdolliseen irtaantumiseen tästä mallista, niin tämähän on hallituksen yhteinen esitys ollut ja eduskunnan nyt hyväksymä, ja sen keskeinen tavoite on siis parantaa työllisyyttä. Hallitus on itse arvioinut, että tämän mallin seurauksena työllisyysvaikutus olisi noin 8 000 henkeä. Tämä olisi merkittävä parannus työllisyyteen. Totta kai, kun tämä on uusi asia, kaikki suhtaudumme siihen sillä tavoin avoimin mielin, että jos vuosien saatossa käy ilmi, ettei ollut tavoiteltuja vaikutuksia, [Puhemies koputtaa] niin totta kai kaikki olemme valmiit arvioimaan asiaa uudelleen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän tässä vaiheessa äsken luetellun listan väliin puheenvuoron sinisten edustajalle, edustaja Turuselle.

14.47 Kaj Turunen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensistäänkin tämä aktiivimalli kuuluu tuohon TEMin luokkaan, josta äsken keskusteltiin, [Pia Viitanen ja Anneli Kiljunen: Ei!] ja siinä yhteydessä sanoin, että mielestäni siniset voisivat luopua tämän aktiivimallin tästä leikkausosasta, jos se vaan kokoomukselle kelpaa. Tämän sanoin sen jälkeen, kun edustajat Kauma ja Jaskari olivat tässä salissa pitäneet aika arvostelevan puheenvuoron. Kiitin samassa yhteydessä myöskin ministeri Lindströmiä siitä työstä, että hän jaksoi puolustaa [Jukka Gustafsson: Kyllä nopeesti muuttuu mieli!] hallituksen kaikkia esityksiä ja kokonaisuutta, ja sanon edelleen, että omasta mielestäni [Puhemies koput-

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

taa] tästä aktiivimallin leikkausosasta voidaan luopua, jos se muille hallituspuolueille käy. [Eduskunnasta: Siinä ei ole mitään luopumista!]

Mutta mitä tulee tähän edustaja Niikon aikaisempaan puheenvuoroon, niin täytyy todeta, että perussuomalaisten eduskuntaryhmän hajoamisella ei ole mitään tekemistä ruokavun kanssa tai siihen satsattavien rahojen kanssa, sillä ei ole mitään tekemistä tämän kanssa, [Puhemies koputtaa] eli se oli aika kaukaa haettu.

14.48 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitäköhän se edustaja Turunen oikein äänesti tuossa muutama hetki sitten olleessa äänestyksessä? Eihän päätöksenteko voi olla sellaista, että asioista ei oteta etukäteen selvää ja mietitä, miten haluaan toimia. Vaikuttamisen paikka on siellä hallituksessa ennen äänestystä, ei sen jälkeen, kun on äänestetty, tulla tänne näin sanomaan. Tämä on kyllä ihan pöyristyttävä asia.

Tämä koko valinnanvapaus on sellainen sotku, että siitähän ei nyt kukaan ota enää mitään selvää. Mutta se, mistä ollaan positiivisena puhuttu, on ict, SoteDigi ja nämä valinnanvapauspilotit tai pilotit, jotka sinne ovat tulleet. Kuitenkin huolta on molemmista kannettu. Esimerkiksi ict:n osalta keskeinen viesti, mikä sieltä nyt tulee, on tämä liian tiukka aikataulu. Aikataulu on mahdoton niin, että pystyttäisiin tekemään ne tarvittavat muutokset, joita vaaditaan. Mitä ministeri tästä sanoo? Myöskin näitten pilottien osalta, miten voidaan kokeilla [Puhemies koputtaa] jotain sellaista, jossa lainsäädäntö on tehty jo ennen kuin pilotit loppuvat?

14.50 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on paljon keskusteltu tietysti alkoholilain tuomista seurauksista viime päivinä, tietysti tästä aktiivimallista myöskin, ja oikeastaan nämä kaikki kytkeytyvät sillä tavalla yhteen, että kun on pitkään itse elänyt tuolla työttömyyden hyvin pitkään vaivaamalla alueella Pohjois-Suomessa, niin on nähnyt sen, että ihmisille ei ole ollut tarjolla apua, työttömiin ei ole oltu henkilökohtaisesti yhteydessä riittävällä tavalla, palvelut ovat karanneet kauas, ei ole ollut vaihtoehtoja käyttää sitä työttömyysturvaa eri tavoilla itsensä työllistämiseksi tai työpaikan hakemiseksi. Nyt näitä keinoja on lisätty. On erityisen tärkeää ollut esimerkiksi noitten haastattelujen mukaan tuominen. On tullut palautetta paljon siitä, että kerrankin työttömistä ollaan kiinnostuneita, ja näitä keinoja pyritään lisäämään. Tämä aktiivimalli on sellainen tapa, että maksimitaso tämän työttömyysturvan osalta voidaan säilyttää, kun edelleen pysyy palveluissa mukana. On tärkeätä, että näitä keinoja lisätään. Myös eduskunta velvoitti hallituksen tätä seuraamaan.

Olisin kysynyt vielä näistä alkoholilain [Puhemies koputtaa] vaikutuksista: miten perhepalveluita ollaan lisäämässä, että pystytään näihin vaikutuksiin ennakolta vaikuttamaan?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt sovitusti ministereille molemmille 4 minuutin vastauspuheenvuorot, ja sen jälkeen täällä nousseet monet jatkovastauspuheenvuorot saavat sijansa. — Nyt ministeri Mattila.

14.51 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa puhemies! Vastaan osaltani ja poimin kysymyksiä itselleni.

Ensinnäkin, edustaja Pekonen, kysyitte aktiivimallin luvuista ja säästöesityksistä. Elikä tausta on se ja tiedätte varmasti sen itsekin, että 2016 pääministeri Sipilän hallitus nimesi valtiosihteeri Martti Hetemäen vetämään kolmikantaista työryhmää, jonka tehtävänä oli

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

laatia yksi yhteinen esitys työllisyyden lisäämiseksi ja työttömyyden keston lyhentämiseksi. Sieltä on tullut aktiivimalli, ja sieltä ovat tulleet ne luvut. Ne eivät ole tulleet päästäni, vaan ne ovat arvio tämän työryhmän työstä.

Edustaja Juvonen, te kysyitte näin — ymmärsinkö oikein, voidaan tarkistaa varmasti myöskin: "Miten sotilastapaturmalaki etenee eduskunnassa?" Tämä varmaan lienee vain eduskunnan asia. En voi sanoa siitä ministerinä, miten se eduskunnassa etenee. [Sari Sarkomaa: Ministeri sai kirjeen siitä!]

Sitten tuli kysymyksiä lääkekustannuksista, lääkemennoista, Juho Saaren työryhmästä, joka tekee hyvää työtänsä. Se on tietysti pääministerin asettama työryhmä. Lisäisin tähän nimenomaan Heikki Ruskoahon vetämän työryhmän, jolla on lääkekorvauksiin ja lääkeasioihin paneutunut työryhmätyö ja joka on toiminut aivan asianmukaisesti. Olen saanut sieltä väliraportin, ja molemmilta on mielestäni lupa odottaa ratkaisuja ja tuloksia siihen, miten lääkekustannuksia saadaan hillittyä.

Edustaja Kiljunen, te kysyitte tästä sosiaalisten oikeuksien komitean huomautuksesta, joka on koskenut Suomea. Siitä totean Suomen vastauksen, että tämä tarkastelunäkökulma on erilainen siihen perusturvaan. Eli komitea on arvostellut myös muiden Pohjoismaiden perusturvan riittävyyttä, ja niidenkin osalta ovat nousseet esille pohjoismaisen järjestelmän erityispiirteet, toisin sanoen se, että toimeentulotuen eri osat, muut etuudet ja palvelut muodostavat kokonaisuuden, ei pelkästään yksittäinen etuus. Mutta toki Suomi jatkaa rakentavaa vuoropuhelua komitean kanssa, ja on erittäin tärkeää, että valtiona Suomi tietysti huomioi nämä sosiaalisen peruskirjan mukaiset velvoitteet ja komitean kannanotot kaikessa lainvalmistelussa.

Sitten tuli kysymyksiä perhevapaista. Niistä vastaa ministeri Saarikko varmasti osaltaan.

No, keliaakikkojen korvauksen osalta, mistä korkein hallinto-oikeus on antanut päätöksen, suhtaudun tietysti, edustaja Alanko-Kahiluoto, aivan nöyrästi siihen, mitä korkein hallinto-oikeus on päättänyt. Totean vain, että jokaisella on mielestäni Suomessa oikeus sairauksien turvalliseen ja asianmukaiseen hoitoon ja työ niiltä osin sitten myöskin jatkuu.

Edustaja Laukkanen, te kysyitte tästä tautiluokituksesta — kiitoksia teille. Olemme käyneet tästä asiasta hyvän ja kattavan keskustelun. Toivon todella, että asia näiltä osin etenee toivomaamme suuntaan. Suunnan vauhtia en osaa tässä vaiheessa arvioida, mutta on tärkeää, että kansalaisia ei jätetä yksin.

Vielä tuli kysymyksiä perustoimeentulosta ja siitä, mitä tämän hallituksen linja ylipäättään on ollut. Edustaja Keränen piti rakentavan puheenvuoron siitä, kuka näistä säästöistä nyt erityisesti voisi olla tyytyväinen ja hyvillään. Mutta en aivan allekirjoita myöskään sitä, etteikö tässä olisi tehty toimia siinä, että perusturvaa on pyritty parantamaan. Viittaan tässä myöskin takuueläkkeen korotukseen, näitten pienempien päivärahojen nostamiseen, kuntoutusrahojen nostamiseen, ja samoin tässä on hallituskautta myöskin jäljellä. Toivon, että yhdessä voimme edistää suomalaisten hyvinvointia.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Saarikko, sama 4 minuuttia.

14.55 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Kiitos laaja-alaisesta sote-poliittisesta keskustelusta. Tunnistin itselleni 17 kysymystä ja vastaan niihin, mihin ehdin.

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

Juho Saaren työryhmään kollega Mattila viittasi. Me olemme saaneet hallituksena työryhmän väliraportin, ja korostan, että tämän laaja-alaisen asiantuntijaryhmän tarkoitus ei niinkään ole miettiä, mitä etuuksia lisäämällä me saisimme lisää hyvinvointia, vaan nyky-yhteiskunnan puitteissa uusilla järjestelmillä, uudennaisilla lähestymistavoilla ratkoa kaikin kipeimmässä asemassa olevien ihmisten asemaa. Minä jaan monen salissa käytetyn puheenvuoron huolen suomalaisen yhteiskunnan eriarvoistumisesta sataprosenttisesti. Siksi tuo tärkeä työ uudella, modernilla otteella on arvokas, ja keväällä saamme siitä tuloksia. [Jukka Gustafsson: Ilman yhtään lisäeuroako?]

Edustaja Kiljunen viittasi ensisijaisiin etuuksiin ja huomattukseen Suomelle. Tästä on hyvä kuitenkin aina kertoa koko totuus: Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea tarkastelee toimeentulon määrää vain työmarkkinatuen perusosan ja asumistuen laskennallisen keskiarvon perusteella eikä ota huomioon toimeentulotukijärjestelmäämme viimesijaisena etuutena eikä toisaalta esimerkiksi palvelujärjestelmäämme, jota on voimakkaasti subventoitu. Eli toimeentulonäkemys on kokonaisuus. Ja tällä puheenvuorolla en tarkoita kiistää sitä, että yhteiskunnassamme on monia alle köyhyysrajan eläviä ihmisiä, joiden toimeentulon taso on liian heikko, mutta haluan todeta, että on mielekkäämpää puhua tilastoista ja eurooppalaisesta kontekstista kokonaisfaktoilla.

Edustaja Anttila nosti esiin valinnanvapauden, kuten moni muukin. Totean siitä, että ajattelen samoin: sen täytyy astua voimaan vaiheistettuna, ja koko valinnanvapauslakiesitystä on tarkasteltava sekä perustuslain kestävyys-, talouden kestävyys- että toimeentulon kestävyysnäkökulmasta, ja sopiva vaiheistus, joka lakiluonnoksella olevassa versiossa esityksestä itse asiassa on jo sisäänkirjattuna, on yksi osa tuota.

Edustaja Sarkomaa nosti esiin tärkeän aiheen, sote-tutkimuksen kokonaisuuden. Hallituksen kahdella ministeriöllä, opetus ja kulttuuriministeriöllä, sosiaali ja terveysministeriöllä, on yhteistyöhanke Osaamisella soteen, laaja-alainen asiantuntijaryhmä, jonka väliraporttia odottelemme. Mitä ammatteja tulevaisuuden sote pitää sisällään? Miten uusi sotejärjestelmä arvioi itse itseään ja vaikuttavuuttaan? Tämä koko kokonaisuus pitää ottaa haltuun, ja opetusministerin kanssa olemme käyneet keskustelua myös siitä, pitäisikö sotelakia tarkentaa pykälissä tutkimustyön osalta, ja niin ikään käsittelyssämme ovat harjoittelukorvaukset, jotka ovat nyt eri koulutusasteilla ja eri ammattinimikkeissä hieman erilaiset, jos ajatellaan vaikka ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkintoja. [Sari Sarkomaa: Hyvää työtä!]

Arvoisa puhemies! Edustaja Puska kyseli valinnanvapauspiloteista. Näistä on mitä ajankohtaisinta kerrottavaa: Juuri tänään hallituksen reformiryhmä on tehnyt päätöksen palvelusetelikokeilun laajentamisesta, eli nykyisin puitteissa jo olemassa olevia hankkeita, vaikkapa Jyväskylässä ja Keski-Uudellamaalla, on päätetty laajentaa sekä alueellisesti että sisällöllisesti, ja otimme myös muutamia uusia alueita palvelusetelikokeilun piiriin. Mitä tulee valinnanvapauspilotteihin, jotka ovat euromääräisesti ja volyymiltaan järeämmät, niiden haku avautuu nyt vuoden alkuvaiheilla siten, että ne astuisivat voimaan ja käytäntöön uuden lain aloittaessa ja olisivat osa sitä valinnanvapauden vaiheistusta.

Edustaja Mäkisalo-Ropponen, nostitte esiin omais- ja kotihoidon kärkihankkeen, joka on meille molemmille tärkeä asia. Ja olen ilahtunut kirjallisesta kysymyksestänne, jossa käynte läpi sitä, pitäisikö arvioida sitä, miten omaishoidon lain parannukset näkyvät käytännön kuntatyössä. Tuohon tarttumme. Olimme jo tartinneet ennen kysymystänne, ja tavoitteemme on sama: meidän pitää tietää, onko lisäraha, joita hallitus tarkoitti omaishoittoon ja perhehoitoon, aidosti kunnissa kohdennettu omaishoitajien parhaaksi.

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

Edustaja Rehn-Kivi, tiedustelitte sitä, onko hallitus halukas perhevapaajärjestelmän rahoittamiseen ikään kuin paremmaksi ja perheille sopivammaksi. Mallin pitää olla lapsi- ja perhelähtöinen. Tuota arviota tuen, [Puhemies koputtaa] mutta totean samalla, että perhevapaajärjestelmän suurin rahoittaja on työtulovakuutus, työnantajat ja työntekijät maksuillaan, ja sieltä pitää löytyä myös liikkumavaraa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jatkamme debattia.

15.00 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministerit eivät ottaneet kantaa, mutta me jatkamme kysymistä. Nimittäin mitä tulee Lex Lindströmiin, tähän työttömien kurjistamis-, kyykyttämismalliin, [Kaj Turusen välihuuto] niin on hyvä, että sinisiltä löytyy — edustaja Turunen — omatunto kolme tuntia äänestyksen jälkeen. Tosin olisi ollut viisaampaa miettiä sitä ennen, mutta hyvä näin.

Nyt me olemme kysyneet täällä — kun edustaja Turunen kertoi, että sinisille sopii, että tämä leikkaus peruutetaan — mitä sanoo kokoomus, koska siniset sanoivat, että mikäli kokoomus suo. Mitä sanoo kokoomus? No, me tiedämme, mitä kokoomus sanoo, tähän on kokoomuksen ideologinen malli. Mutta nyt siellä istuu kaksi ministeriä, sinisten ministeri ja keskustan ministeri, ministeriaitiossa. Löytäisittekö te samalla tavalla omantunnon ja toteaisitte, että loputtomiin kokoomus ei voi viedä ideologiallaan tätä hallitusta? Voisitteko harkita tätä Turusen esitystä ja peruuttaa leikkauksen? [Antti Rinne: Päästään eroon toimeentulokustannuksista!]

15.01 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Viitanen sanoi, niin se on hauskaa, että se vastuuvapaus ja omatunto löytyy muutama tunti äänestyksen jälkeen. Tässä on ollut puheenvuoroja tämän aktiivimallin ympärillä. Ministerikin on tuskailut tämän kanssa ja sanonut, että tämä on pakko tuoda. No, jokainen voi tietysti tästä nyt sitten vetää ne johtopäätökset, mikä on tämän puolueen painoarvo hallituksessa, jos kerran kaikki on vähän niin kuin pakko tuoda.

Olisin tästä ruokailusta muistuttanut vielä, että lokakuussa viime vuonna Heikki Hursti ilmoitti mediassa, että yksi puolue teki sen, mitä muut ovat vuosikausia lupailleet, ja hän kiitti perussuomalaisia siitä, että näitä ruoka-apuja heille tuli. Tässä olivat aktiivisina henkilöinä Toimi Kankaanniemi ja Ville Vähämäki. He ovat perussuomalaisissa, ja nyt kun perussuomalaiset eivät ole hallituksessa, niin kuten edustaja Niikko sanoi, ne ovat nyt lakanneet. Näinkö on?

15.02 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on todettu, että aikataulu sote-uudistukselle on kireä. Haluan kuitenkin myös sen puolen tuoda esille, että maakunnissa suurin toive eduskunnan ja hallituksen suuntaan on se, että älkää te tyrikö, me olemme valmiit ottamaan soten ja maakuntauudistuksen vastaan, me olemme tehneet siellä töitä jo kohta kaksi vuotta asian eteen. Näin se asia on, että me haluamme tämän uudistuksen nyt maaliin.

Täällä nostettiin jo ikäihmisten omaishoitajien kärkihanke esiin. Haluaisin kysyä ministeriltä lasten, nuorten ja perheiden palvelujen muutosohjelmasta. Tuohan huipentuu itse asiassa tulevana vuonna, tuo muutosohjelma, ja se on juuri sitä arkista työtä, jossa näitä uusia sote-palveluja Suomeen muodostetaan, tehdään uusien hankkeitten ja muutosagenttien

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

kautta tuota työtä. Mitä tuolle rintamalle kuuluu, minkälaisia terveisiä haluaisitte kertoa [Puhemies koputtaa] Lape-muutosohjelmasta?

15.03 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jätän vastaukset edustaja Zyskoviczille näistä kysymyksistä, joita esille on tullut.

Itse haluan antaa kiitosta tästä veteraaniasiasta. Olen erittäin tyytyväinen, että, ministeri Saarikko, teidän johdollanne on nyt huolehdittu siitä, että jokainen kunniakansalaisemme saa riittävän hoidon ja hoivan elämänsä viimeisinäkin vuosina, ehtoopuolella. Pidän hienona sitä, että nyt sitä rahaa ei ole tarvinnut käydä täällä anelemassa ja pyytämässä, vaan te olette aina tuonut lisäbudjetin siinä vaiheessa, kun määrärahat ovat näyttäneet, että nyt tarvitaan lisää. Hienoa, että ensi vuodelle rahat ovat oikealla tasolla.

Olen myös tyytyväinen siitä, että kriisinhallintaveteraaniohjelma on voimassa, ja annan kyllä vahvan tukeni sille, että tässä sotilastapaturmalakiasiaassa edetään siihen suuntaan, että me huolehdimme myös niistä nuorista, jotka ovat nyt suorittamassa asepalvelusta tai muissa [Puhemies koputtaa] näissä tehtävissä niin kunniakkaasti.

15.04 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä puhuttiin siitä, millä tavalla maakunnissa sotea odotetaan ja kuinka siihen luotetaan. Kunnissa on vähän erilainen meininki kuin maakunnissa. Täällä keskustelun aluksi pidetyissä ryhmäpuheenvuoroissa omassa ryhmäpuheenvuorossani lainasin suoraan muutamaa vastausta, jotka Suomen kokoomusvetoisin kaupunki, Espoo, antoi tästä valinnanvapauslakiuudistuksen uudesta versiosta. Kaikki keskeiset vastaukset, jotka koskivat valinnanvapauslain ja soteuudistuksen tavoitteita — säästetäänkö rahaa: ei, paraneeko integraatio: ei — ja monet muutkin olivat erittäin tyrmäviä. Uskon, että monesta kunnasta on tullut hyvin samantyyppisiä kannanottoja ja vastauksia näihin kysymyksiin. Mitä, ministeri, arvelette, kuinka radikaaleja [Puhemies koputtaa] ja suuria muutoksia valinnanvapauslakiin täytyy tehdä näiden kuntien kriittisten lausuntojen pohjalta?

15.05 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen hyvin iloinen siitä, että tämä 300 000 euron määräraha tulee tähän itsemurhien torjunnan ohjelmaan.

Mutta suuri huoli koskee kentällä tällä hetkellä sitä, milloin hallitus alkaa valmistella tätä monikanavaisuuden vähentämistä ja mitä siinä yhteydessä tapahtuu Kelan psykoterapiamäärärahoille. Joitain vuosia sitten eduskunta säati lain, että Kelalle kuuluu velvollisuus järjestää psykoterapiaa, ja kesken vuoden ei saa vedota siihen, että rahat ovat loppuneet, vaan Kelalla on velvollisuus järjestää terapiaa. Eli kysymys kuuluu: jos nämä Kelan määrärahat siirtyvät sinne soten kassaan maakunnille, niin häviävätkö ne sinne soten loputtomaan kassaan ja säilyvätkö edelleen tällaiset kriteerit kuin tällä hetkellä on Kelan määrärahassa ja tulevatko maakunnat olemaan keskenään [Puhemies koputtaa] sitten yhdenvertaisessa asemassa? Tästä haluaisin kuulla.

15.06 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia, täällä on hyviä puheenvuoroja käytetty, ja valitettavasti en itse alkuun päässyt. En tiedä, kysyttiinkö jo, mutta haluaisin kysyä nyt tähän alkoholilakiuudistukseen liittyen: On hyvä, että itsemurhien ehkäisyohjelmaa viedään eteenpäin, mutta mitenkä ovat nämä resurssit nuorisotyöhön, päihde- ja mielenterveyshuoltoon, turvakotitoiminnan ylläpitämiseen, ensihoitoon ja

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

niin edelleen? Meillä on monia aloja, joilla on jo nyt valtava resurssipula, ja alkoholilakiuudistuksen myötä tarve ja kysyntä näille toiminnoille tulee kasvamaan. Mitenkä käytännössä olette ajatelleet, että näitä eri aloja resursoidaan? Sitten vielä se, että kun meillä pitäisi olla kärkeä, että me ennaltaehkäisemme — ei vain oikea-aikainen hoito ja apu vaan myös ennaltaehkäisy näissä päihdehaitoissa — niin millä tavalla ministerit aikovat tarttua tähän asiaan, jotta saataisiin haitat minimoitua mahdollisimman hyvin?

15.07 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen nyt yrittänyt kysyä ministeriltä mahdollisuutta luopua tästä 5 prosentin leikkauksesta työttömyysturvasta, mutta ei ole vastausta tullut. Käänän tämän toisinpäin: Nyt on kysymys STM:n pääluokasta ja siitä, lisääntyvätkö tässä nyt sitten toimeentulotukimenot merkittävästi tämän uuden rajauksen myötä, kun aktiiviset ihmiset, jotka pyrkivät töihin tai palveluihin, eivät niitä saa ja sitten heidän tulojaan leikataan. Nyt kun täällä on siis käynyt selväksi, että sinisten eduskuntaryhmä on valmis luopumaan tästä rajoituksesta mahdollisimman pikaisesti, jos ymmärsin oikein, [Ben Zyskowiec: Ette ymmärtänyt oikein!] kuitenkin niin, että jos myöskin kokoomus on valmis luopumaan tästä — siis jos kokoomus on valmis luopumaan tästä — niin tämä näyttää nyt selkeästi siltä, että kokoomus on se puolue, joka näitä hyvin kovia markkinamallisia juttuja on tuomassa tänne eduskuntaan jatkuvasti hallituksen muitten puolueitten tuella. Ja nyt kysyn, ministeri Saarikko, teiltä: näettekö te [Puhemies koputtaa] pahana tämän toimeentulotukimenojen kasvun tämän rajauksen myötä, joka koskee työttömien toimeentuloa?

15.08 Kaj Turunen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! No, ihan nopeasti sanon tähän keskusteluun, että tietenkin tässä mennään pikkuisen... Aikaisemmin ei sinisten eduskuntaryhmä ole tästä päätöstä tehnyt, minä olen kyllä oman kantani tässä asiassa ilmoittanut.

Mutta minä yhdyin näihin edustaja Outi Alanko-Kahiluodon kiitoksiin hallitukselle näistä itsemurhien ehkäisyohjelman panostuksista. Tämä on äärimmäisen tärkeä juttu, ja tässä olisi minun mielestäni pikkuisen enemmän vielä tutkittavaa. Kysynkin ministeriltä: otaanko tässä itsemurhien ehkäisyohjelmassa huomioon myöskin tutkinta? Tässä joku aika sitten olivat esillä nimenomaan maanviljelijöitten itsemurhat, ja siinä yhteydessä sitten käytiin sitä keskustelua, ovatko maanviljelijöitten ja nimenomaan nuorten maanviljelijöitten piirissä lisääntyneet itsemurhat. Minä yritin sitä selvittää sitten Tilastokeskuksesta, ja Tilastokeskus ei tilastoi ammattiryhmittäin. Kysynkin ministeriltä: nyt kun tätä itsemurhien ehkäisyohjelmaa tehdään, [Puhemies koputtaa] hoidetaanko tämä tilastointi siinä yhteydessä myöskin mahdollisimman kattavasti niin, että tämä ongelma tunnetaan?

15.10 Sari Raassina kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saattohoidon ja erityisesti laadukkaan saattohoidon saatavuudessa on maamme eri alueilla erittäin suuria eroja. Olen todella kiitollinen siitä, että vihdoinkin saattohoidon kehittämiseen on kohdennettu tuo 1 miljoonan euron määräraha. Tämä on hyvä alku. Tavoitteena on ilmeisesti saada yhtenäiset perusteet ja laatukriteerit palliatiiviselle hoidolle ja saattohoidolle. Kysynkin nyt arvostamiltani ministereiltä: miten tuo raha tullaan konkreettisesti käyttämään? Lisäksi, hyväkin suunnitelma on vaikea implementoida käytäntöön, jos meillä ei ole osajia. Kuinka voisimme tehostaa palliatiivisen ja saattohoidon perus- ja täydennyskoulutusta?

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

15.11 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Sipilä käynnisti kesäkuussa Terveiden tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelman, ja myös THL käynnisti viime kesänä kansallisen sisäilmaohjelman valmistelun. Näillä ohjelmilla on nyt kiire, enää ei ole aikaa odottaa yhtään vuosikymmentä. Sisäilmasairauksiin kuuluva home- ja kosteusvauriosairaus on mittava ongelma, ja jopa 800 000 henkilöä päivittäin Suomessa altistuu homeille. Taloudellinen vaikutus on miljardiluokan asia. Nyt kumminkin ympäristövaliokunta esittää, että Turun yliopiston yhteyteen perustettaisiin klininen yksikkö sisäilmasta sairastuneiden tutkimusta ja hoitoa varten. Arvoisa ministeri, joudutattehan tätä yksikön perustamista ja viette sitä eteenpäin, ja perustetaanhan jokaiseen maakuntaan sisäilmapoliklinikka, mitä perussuomalaiset vaihtoehtobudjetissaan ehdottavat?

15.12 Niilo Keränen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama sana tuosta aktiivimallista vielä. Työllisyyden parantamisen ohella on tietenkin tarkoitus ennen kaikkea saada meidät kaikki ajattelemaan, että työnteke on aina parempi kuin ei työntekeä. Aktiivimalli ei ole automaattinen työttömyysturvan leikkaus, kuten esimerkiksi karenssit silloin, ellei työtä ota vastaan. Kun sosiaali- ja terveysvaliokunta tätä käsitteli, niin siellähän todettiin, että työnhakijalla on varsin monipuoliset mahdollisuudet täyttää nuo aktiivisuuden ehdot, esimerkiksi vapaat työmarkkinat, [Antti Rinne: Puuttuu vain rahat ja palvelut!] yritystäjyys, erilaiset TE-keskuksen työllisyystoimet. Lisäksi pitää muistaa, että liikkuvuusavustuksen korjaaminen myös parantaa tätä mahdollisuutta ja myöskin valtioneuvoston asetuksella on mahdollisuus jossain määrin tarkistaa niitä asioita, joilla aktiivisuus voidaan osoittaa. Aktiivimalli ei poista etuutta, ja perustuslakivaliokunta katsoi siinä omassa lausunnossaan, [Antti Rinne: Vähentää!] että perustuslaki ei sano, etteikö työttömyysturvan kaltaista toimeentuloturvan tasoa saa pudottaa esimerkiksi yhteiskunnallisista syistä. [Puhemies koputtaa] Henkilökohtaisesti en pidä tietystikään lakia kovin hyvänä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä debatin tässä vaiheessa puheenvuorot edustajille Aalto, Pekonen, Tolppanen ja Henriksson.

15.13 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisin kuin edustaja Keränen toi esiin, monille työttömille ihmisille ei ole mahdollista välttää tuota rangaistusta. [Välihuutoja vasemmalta] Tämä on puhdasta keppiä ja kepillä pelottelua, ja sen takia kysyn ministeri Mattilalta: olisiko mahdollista, että katsotte vuoteen 2019, perutte nyt tämän aktiivimallin, otatte käyttöön kansalliseen tulorekisteriin perustuvan kannustinjärjestelmän, työttömyystukijärjestelmän, jossa ajantasaisesti voidaan katsoa verotietoja, työllisyyspäiviä ja ylipäättään tukien suuruuksia? Sen kautta voidaan saada joustava ja kannustava malli tehtyä.

Ja toinen kysymys ministeri Saarikolle: Miten arvellette, että nyt esitettyä ja lausunkierrokselta tullutta hallituksen valinnanvapausesitystä pitää muuttaa, jotta se täyttää ne ehdot, joita lähdettiin koko uudistuksessa tekemään, eli terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen, kustannusten hillitsemisen, saumattomat hoivaketjut? Aiotteko puuttua vähintäänkin asiakasseteliin ja sen rajaamiseen pois erikoissairaanhoidosta?

15.14 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tämä aktiivimalli ole mikään aktiivimalli. Tämä on passiivimalli, joka rankaisee työttömiä siitä, että

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

työpaikkoja ei ole, palveluja ei ole ja matkat ovat pitkiä. Tämä kohtelee ihmisiä hyvin eri-arvoisesti, ja tämä on perustuslaillisesti kyseenalainen malli.

Mutta onhan tämä, kollegat, perin kummallista, että täällä viime yönä keskellä yötä käsiteltiin tätä asiaa ja silloin ei hallituspuolueiden kansanedustajia yhden ainoatakaan ollut täällä salissa paikalla ja nyt sitten täällä edellisen pääluokan kohdan keskustelussa, sinisten edustaja Turunen, talousvaliokunnan puheenjohtaja, olette ilmoittanut, että tämä malli voitaisiin perua — kolme tuntia äänestyksen jälkeen. Tuliko teille huono omatunto, kun te painoitte tämän äänestyksen kohdalla väärin? [Kaj Turusen välihuuto] Te olette valmiita perumaan tämän, jos se käy kokoomukselle, mutta kuka tätä hallitusta johtaa? Kuka johtaa tätä maata, kysyn minä teiltä. Ja nyt minä haluan tietää myös, ministeri Saarikko, mitä mieltä keskusta on tästä. Oletteko te [Puhemies koputtaa] sinisten linjoilla valmiina perumaan tämän aktiivimallin vai vastustatteko tätä mallin perumista?

15.15 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nythän on niin, että kun meillä on liki 300 000 työtöntä ihmistä, niin yksi kolmasosa heistä on pitkäaikaistyöttömiä, ja tämä aktiivimalli iskee näihin pitkäaikaistyttömiin todella lujasti. Aktiivimalli vie pitkäaikaistyttömiltä yhden kuukauden aikana noin 30 miljoonaa euroa — 30 miljoonaa euroa. Se on ihan valtava raha. Nyt jo tiedetään — varmasti ministeri Mattilakin tietää — että osa näistä ihmisistä tipahtaa sitten perustoimeentulotuelle, jolloinka mennään Kelan kautta eteenpäin. Kelalla on tällä hetkellä ongelmia. Ihmiset eivät saa lääkkeitä ajoissa, koska systeemi ei vedä siellä. Mitä te aiotte tehdä sen eteen, että ihmisillä säilyy kuitenkin elämisen mahdollisuus? Ja mitä te aiotte tehdä sille asialle, että ihmisillä, jotka saavat kuukaudessa käteen alle 600 euroa, kun siitä leikataan 33 euroa, on edes leipää pöydässä joka ikisenä päivänä?

15.16 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! 12 päivän kuluttua astuu voimaan tämä niin kutsuttu keskittämisuudistus eliikkä sairaaloitten alasajo ja myös tämä päivystysuudistus, joka tarkoittaa, että meillä on laaja päivystys ainoastaan 12 sairaalassa maassamme tämän jälkeen.

Arvoisa puheenjohtaja! Tässä viime viikolla sisäministeri Risikko väläytti, kun hän vieraili Joensuussa, että ehkä tälle asialle kuitenkin pitäisi tehdä jotain, koska lääkärit siellä Joensuussa olivat sitä mieltä, että tästä tulee ongelmia, että tätä ei ole ajateltu riittävän hyvin loppuun asti ja että potilas saattaa kärsiä. Nyt haluaisin tietää, onko ministeri Saarikko samoilla linjoilla ja onko hallituksessa nyt keskusteltu siitä, voitaisiinko keskittämisuudistusta lykätä. Äsken kun olin edustaja Pekka Puskan kanssa radio-ohjelman tentattavissa, niin myös edustaja Puska totesi, että olisi ollut hyvä, että tämä keskittämisuudistus ja soteuudistus olisi käsitelty yhtä aikaa. Arvoisa ministeri, aiotteko tehdä tälle jotain? Vielä ehtii.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministereillä vastauspuheenvuorot 3 minuuttia kummallakin, ensin ministeri Mattila. [Pia Viitanen: Paikan voi valita!] — Paikan voi nyt valita.

15.18 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa puhemies! Arvoisat edustaja Pekonen ja edustaja Aalto, te tiedätte varmasti aivan hyvin, että tältä paikalta, tässä ja nyt ei hallituksen esityksiä peruta, vaan se tapahtuu jossakin aivan muussa prosessissa, jolloin

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

se keskustelu käydään varmasti juuri siellä. En tähän perumiskeskusteluun enää tämän kummemmin lähde.

Edustaja Aalto, kiitoksia, nostitte esille tämän tulorekisteriasian jo edellisessä debatisa. Tämä on hyvä. Kiitos hallituksen tulorekisteriasia etenee. Tulorekisteriä odottaa myös perustulokeilu, joka on parhaillaan käynnissä, ja kohta saamme siitä alustavia tuloksia ja voimme suunnitella jatkoa. Sehän perustuu juuri siihen, että me rakennamme tulorekisterin meille valmiiksi. Samoin tulorekisteristä on hyötyä hallituksen eräässä kärkihankkeessa, nimittäin osatyökykyisten työelämään siirtymistä tai työelämässä jatkamista koskevassa kärkihankkeessa, jolloin voimme rakentaa parhaillaan sitä niin sanottua lineaarista mallia sille, kun ollaan osatyökyvyttömyyseläkkeellä: miten saadaan järkevä ratkaisu siihen, että tulot ja eläke muodostavat järkevän kokonaisuuden eikä siellä ole kannustinloukkuja.

Sitten, edustaja Rinne, te kysytte, lisääntyvätkö perustoimeentulomenot. [Antti Rinne: Toimeentulotukimenot!] — Niin, menot, eli siirtyykö kansalaisia toiselta etuudelta toissijaisen etuuden piiriin. [Antti Rinne: Viimesijaisen!] — Niin, meillä on tällä hetkellä käytössä olevat perustavat laskelmat. En ole ennustaja. Tähän kysymykseen me palaamme sitten varmasti jossakin vaiheessa.

Edustaja Tolppanen, nostitte esille sitten Kelan lääkeongelmat. Kuitenkin muistuttaisin, että meillä on olemassa edelleenkin lääkekatto ja maksukatot, jotka ovat aivan asiallisesti käytössä. Sitten näistä lääkkeenjakeiluongelmista on huomattava myös se, että se ei ole ainoastaan Kelan ongelma, vaan meillä on ollut kanavaan, lääkejakeilukanavaan, tukkuun liittyviä ongelmia, joita on parhaillaan selvitetty, ja ne ovat onneksi väistymässä. Sitten jää nähtäväksi tietenkin, miten tätä järjestelmää voidaan kehittää, ettei vastaavanlaatuista tietojärjestelmiin liittyvää ongelmaa tulevaisuudessa olisi.

15.21 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Runsaista puheenvuoroista tartun muutamaan.

Ensinnäkin useampi edustaja, ainakin edustajat Tanus, Jarva ja Sarkkinen aivan perustellusti alkoholilakiäänestyksen jälkeen tiedustelevat päihdehaittojen osuutta. En ole missään vaiheessa kiistänyt, etteikö tästä esityksestä sellaisia voisi koitua. On hyvä ja esitystä kohtuullistavaa, että alkoholiveroa kiristettiin nyt tässä samassa yhteydessä erityisesti niissä tuotteissa, joita vapautettiin päivittäistavarakauppoihin. Se hiukan lieventää tätä haittariskiä. [Sirkka-Liisa Anttila: Olisitte saaneet kiristää enemmän!] Mutta minusta tämä on asia, jota on syytä seurata, eikä sitä vastuuta voi väistää. Tämä on asia, jota aivan varmasti joudumme perustellusti esimerkiksi ensi vuoden budjettiin, vuoden 2019 budjettiin arvioimaan, kun nähdään, miten tämä laki lähtee vaikuttamaan ja toteutuvatko nuo vaikutusarviot siten kuin ne laissa on esitetty. Ne ovat olleet avoimia ja rehellisiä tämän suhteen koko ajan. Pieniä parannuksia päihdepalveluihin siltä osin on tehty, eikä itse asiassa edes ihan hirveän pieniä, turvakotitoimintaan, jossa monesti tilanteisiin liittyy alkoholi. Niihin on satsattu tällä vaalikaudella poikkeuksellisen paljon. Ensi vuoden budjettiin niiden määrärahoja nostetaan 4 miljoonalla eurolla 13:sta 17:ään, ja minusta se on iso korotus. Samoin päihdehuoltolaki ja mielenterveyslaki kuuluvat vielä tämän hallituksen uudistusohjelmaan, jotta palveluiden saatavuus kaiken kaikkiaan paranee. Mutta mitä tulee tähän laajempaan vaikuttavuuteen yhteiskunnallisesti — oli kysymys turvallisuudesta ja poliisin määrärahoista — minusta tämä kokonaisuus on otettava vastuullisesti, ja omalta osaltani lupaan, että koko hallituksen pöytään tämän lain vaikutukset ja sen arviot vuoden 2019 budjettia valmisteltaessa sitten aikanaan tuon.

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

Edustaja Laitinen-Pesola tiedusteli rajatusta lääkkeenmääräämisoikeudesta. Tämä esitys lähetetään lausunnoille alkuvuodesta, ja pidän itse sosiaali- ja terveyspalveluissa yhtenä perusteltuna kustannusten hillinnän tekijänä vastuullista ja uutta työnjakoa ammattilaisten välillä, ja siksi tuo rajatun lääkkeen määräämisen oikeuden laajentaminen uusiin asioihin ja sitä kautta hoitajien määrän lisääminen näissä asioissa on minusta hyvä suuntaus.

Sitten täällä tiedusteltiin ict-järjestelmän aikataulusta sote-uudistuksessa. Sote joidenkin mielestä etenee tuskaisen hitaasti, sitten riippuen aiheesta se etenee liian nopeasti. Uskon, että valtaosaltaan sote-järjestelmien tietotekniikan ja ict- ja digitalisaatiomaailman kanssa tekemisissä olevat ihmiset ovat olleet erityisen helpottuneita soten aloittamisesta vasta vuonna 2020. Kyllä tuo lisävuosi tuli nimenomaan tällä sektorilla erityisen tarpeeseen, ja on ollut hieno nähdä, että nyt sairaanhoitopiirien yhteishanke on myös ollut etene-mään päin ja se linkittyy tiiviisti uuteen valtionyhtiöön SoteDigi Oy:hyn.

Muutamia muita huomioita. Edustaja Alanko-Kahiluoto, te nostitte esiin psykoterapia-palvelut. Tämä aihe sivuaa sekä monikanavarahoituksen purkua että kuntoutuskomitean raporttia. Ymmärtääkseni tässä maassa on laaja yksituumaisuus siitä, että monikanavara-hoitusta pitää purkaa, jotta sote on selkeämpi. Se on hallitusohjelmassa, ja tämä työ on edennyt. Meillä on jokaisesta eri kanavasta tällä hetkellä oma työryhmä, joka luovuttaa ra-porttinsa alkuvuodesta, ja yksi keskeinen kysymys, jos Kelan kuntoutuspalveluita siirret-tään maakuntien vastuulle, on, että pitää arvioida muutoksenhakujärjestelmä, joka tällä hetkellä Kelan päätöksistä on mutta kuntien sote-päätöksistä ei ole.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Debattia vielä ilmiselvästi halutaan jatkaa. Seuraava vastauspuheenvuoro, edustaja Paatero.

15.24 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä hetki siten viitattiin tutkittuun tietoon ja siihen, kuinka kaikki haluavat eduskunnassa tehdä tutkit-tujen tietojen pohjalta päätöksiä. Mutta eilen olemme keskustelleet alkoholilaista ja aktii-vimallista, joissa molemmissa tutkittu tieto ja asiantuntijoiden lausunnot ovat jotakin muu-ta kuin se, mitä täällä päätettiin. [Antti Rinne: Kyllä!] Minä en tiedä, miten voi sanoa toista ja tehdä toista näissä valiokunnissa tai tässä salissa.

Ministeri Mattilan osalta kysymys siitä, kuinka paljon sitten kunnille tulee lisäkustan-nuksia tai muuta: ehkä kuriositeettinä, vähän kevennyksenä kysyn, että onko se niin, että jos toimeentulotukimenot, jotka tulevat kasvamaan hallituksen oman perusteen mukaan jo aktiivimallilainsäädännön alkukirjoituksissa, ovat Kelalla, niin ne eivät niin kuin haittaa kuntia. Sinne on kirjoitettu sekä asumistukien lisäystä että toimeentulotukimenojen lisäys-tä.

Kiitokset turvakotilisäyksistä. [Puhemies koputtaa] Alamme pikkuhiljaa päästä euroop-palaiselle tasolle.

15.25 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budje-tissa turvakotien rahoitus nousee 4 miljoonaa euroa, kuten täällä tulikin jo esiin. Perheko-tipaikkojen määrä kasvaa 143:sta 183 paikkaan. Aivan erinomaista, että näinkin hyvä lisä-rahoitus saadaan. Meillä on kuitenkin vielä matkaa siihen, että Suomi täyttää Euroopan neuvoston suosituksen siinä, että meillä on riittävästi palveluita tarjolla väkivaltaa koke-neille. Lisäraha tulee tarpeeseen, sillä jopa 1 200 ihmistä käännytettiin viime vuonna tur-vakotien ovilta tilanpuutteen vuoksi. Valtiovarainvaliokunta katsoo mietinnössään, että

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

turvakotien resurssitarpeen luotettavan arvion pohjaksi pitää selvittää turvakotipaikkojen todellinen tarve. Kysyn ministeriltä: mihin toimiin hallitus on ryhtymässä tämän asian suhteen?

15.26 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! SOK:n mukaan Suomessa on noin 400 ruoka-apua jakavaa toimijaa, ja jokainen meistä on todennäköisesti tähän mennessä vieraillut jossain sellaisessa ruoka-apupaikassa, missä jaetaan elintarvikkeita. Jos ei, niin siihen on mahdollisuus vaikkapa nyt lauantaina Korsossa, missä järjestetään noin tuhannelle hengelle ruoka-aputyötä ja missä viime jouluna myös ministeri Mattila oli vieraana puhumassa. Kiitos siitä.

Tämän vaalikauden alussa ainakin perussuomalaiset ovat keskustelleet useiden keskustalaisten ja kokoomuslaisten kansanedustajien kanssa siitä, että otetaan tosissaan tämä hallitusohjelma, että syvennetään julkisen ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä. Tällöin halusimme, että tämän vaalikauden ajan tuemme näitä köyhiä ihmisiä esimerkiksi tämän ruoka-aputyön kautta.

Nytten — edustaja Turunen ei valitettavasti ole täällä enää, mutta edustaja Sarkomaa on täällä — yksissä tuumin siniset ja kokoomus päättivät, ettei ruoka-aputyötä enää jatketa tämän jälkeen, kun perussuomalaiset hallituksesta ulos lensivät. Puheenjohtaja Kankaanniemi yritti tätä kunta- ja terveysjaoston puheenjohtajana viedä eteenpäin mutta eipä onnistunut. Ihmettelen sitä, [Puhemies koputtaa] miksi poliittinen kunnia on tärkeämpää kuin köyhien auttaminen. [Puhemies koputtaa] En sitä ikinä voi ymmärtää.

15.28 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysuudistuksen keskeisiä tavoitteita on integraation vahvistaminen. Eksotessa, Siun sotessa, monessa muussa organisaatiossa on lähdetty kehittämään potilaan hoitopolkuja, ja siellä keskeisinä osatekijöinä ovat varhainen puuttuminen, terveyden edistäminen ja omahoidon toteutus.

Olisin kysynyt sitä, kun nyt meillä on jaossa kehittämisrahaa 230 miljoonaa euroa palveluprosessien kokeiluihin mutta sitten siitä 130 miljoonaa on osoitettu tietojärjestelmiin, miten tulevaisuudessa hallitus aikoo monituottajamallissa kehittää ja ohjata tätä tietojärjestelmärahoitusta, minkä kaltaisiin kohteisiin, miten se tulee palvelemaan sitten asiakkaiden omaa osuutta, asiointia ammattilaisten kanssa ja miten sitten eri tuottajien välillä? Siellä hoitopolun keskiössähän täytyy olla asiakaskohtainen hoitosuunnitelma, jota kaikki palveluntuottajat lähtevät toteuttamaan. Toteutuuko tämä tavoite?

15.29 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Mattila, te totesitte äsken, että jokaisella on oikeus hoitoon, ja täällä on nyt todettu, että keliakiaa sairastavan ainoa hoitomuoto on gluteeniton ruokavalio, ja korkein hallinto-oikeus on päättänyt, että täydentävässä toimeentulotuessa on otettava huomioon ruokavaliohoidosta keliakikolle koituneet erityismenot. Nyt kun tämä on korkeimman hallinto-oikeuden päätös, niin kysyisin teiltä tästä. Ihmisille, jotka sairastavat keliakiaa, se on elinikäinen sairaus ja se vaatii jatkuvaa hoitoa. Nyt kun käytännössä tämä toimeentulotuki myönnettäisiin täydentävässä toimeentulotuessa, niin joka kuukausi pitäisi hakea kunnalta aina erikseen sitä. Kun tiedämme sen, että Kelalla on rekisteri näistä ihmisistä, jotka sairastavat keliakiaa, niin olisiko mahdollista, [Puhemies koputtaa] kuten esimerkiksi Kela itse on esittänyt, että tämä voitaisiin huomioida perustoimeentulotuessa normaalina toimeentulo-

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

tukena [Puhemies koputtaa] eikä keliaakikkoihmissen tarvitse hakea sitä erikseen sosiaali-toimistosta kunnalta?

15.30 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä te, ministeri, jo kerroittekin näistä alkoholilain vaikutuksista sosiaali- ja terveysministeriön toimialalle, mutta pyytäisin teiltä nyt tarkempaa arviota siitä, kuinka paljon tarvitaan ihan määrärahalisäyksiä. Meillä sisäministeriön osalta on aika selkeä tieto tuossa mietinnössä, eli 10—15 miljoonaa euroa vuositasolla ja 170 poliisimiestä tarvitaan lisää.

Tähän liittyen kysyn, kun noin puolet juopuneiden putkareissuista on sellaisia, joissa selviämisasema olisi parempi sekä tämän juopuneen että myös sitten häntä hoitavien henkilöiden kannalta: millä aikataululla saamme kaikkiin maakuntiin kattavan selviämismaverkostoon?

15.31 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Talja otti erään hyvin tärkeän asian esille. On juuri niin, että ikääntyvien ihmisten kyky omahoitoon on yksi keskeinen tekijä siinä, miten me tulemme tulevina vuosina selviämään terveydenhuoltomenojen kasvusta. Mitenkä näette, ministeri Saarikko, onko meillä tällä hetkellä riittävää muutoshalukkuutta kentällä siihen, että saadaan juuri näille eläköityville ihmisille tietoisuutta niistä omista elämän valinnoista sen jälkeen, kun työelämä jää taakse, että heille saadaan tämä ymmärrys, että se elämä ja hyvinvointi ovat omissa käsissä, vai pitäisikö tehdä vielä jotakin? Tällä hetkellähän on tilanne, että vasta 75-vuotiaana on tuo lain suoma ensimmäinen tarkastuspiste siihen, mitenkä kotona pärjätään. Tuon pitäisi olla huomattavasti aikaisemmin.

15.32 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lausuntokieroksilta saapui sellainen hallituksen esitys, jota ei ole kuitannut kuin yksi puolue, kokoomus. Keskusta ja siniset eivät ole kuitanneetkaan vielä sitä mallia, ja nyt kun tämä malli tulee reformiministereitten käsittelyyn, niin haluaisin kysyä asiasta vastaavalta ministeriltä, miten arvioitte, mitkä kohdat tässä uusimmassa esityksessä ovat sellaisia, jotka väistämättä pitää muuttaa, koska päivän selvää on se, että tällaisenaan tämä esitys ei tue niitä uudistuksen tavoitteita eikä se tule menemään läpi perustuslakivaliokunnasta. Mitä te sanotte ennen kaikkea asiakaseteleitten ulottamisesta erikoissairaanhoidon, ja mitkä muut kohdat ovat sellaisia kriittisiä kohtia, jotka vähintäänkin pitää ottaa siitä pois tai muuttaa?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä debatin tässä vaiheessa, ennen kuin ministerit saavat 2 minuutin vastauspuheenvuorot kumpikin ennen täältä poislähtöä, puheenvuorot edustajille Rinne, Juvonen, Anttila ja Henriksson.

15.33 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on ollut tapana tässä parin vuoden aikana käydä noin kahden kuukauden välein tuolla Heikki Hurstin ruokajonossa, ja nyt kävin sitten tuolla Mäntsälässä tutustumassa Mäntsälän ja sitten Vantaan ruokajonokokonaisuuteen. Kun niitten ihmisten kanssa sitten juttelin, jotka siellä jonossa ovat — siis Helsingissä viikoittain 3 000 ihmistä jonossa keskimäärin — kun jutteli niitten ihmisten kanssa ja teki havaintoja heistä, niin siellä on paljon ihmisiä, jotka selkeästi ovat jollakin tavalla ei-terveitä ja jollakin tavalla ehkä vammautuneita. Siellä on myöskin paljon lapsiperheitä, siellä on paljon asunnottomia, ja minusta tuntuu, että jos olisi poliittista

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

tahtoa, me pystyisimme ratkaisemaan sekä tämän ruokajono-ongelman että asunnottomuusongelman. Se on yksi vakavimpia tämän yhteiskunnan tämän hetken haasteita, että nämä asiat saadaan hoidettua, ja minä kysyn, ministeri Saarikko, teiltä: miten näette sen, onko kysymys poliittisesta tahdosta hoitaa nämä asiat kuntoon?

15.34 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itse olen vierailut Porvoon Lähimmäistyö ry:n luona, ja myös he tekevät äärettömän arvokasta työtä. Kyllä pidän tärkeänä, että kerran leipäjonoja on, niin sinne kohdennetaan resursseja. Harmittelen kyllä todella sitä, että näin ei ensi vuonna ole.

Mutta palaan tähän sotilastapaturma-asiaan. Tein lakialoitteen, jossa on yli sadan kansanedustajan allekirjoitus, ja lakialoite liittyy sotilastapaturmiin ja palvelussairauksiin. Jos muun muassa varusmiehelle tapahtuu jokin tapaturma tai kuolemantapaus, niin laki ei turvaa samaa korvausta kuin esimerkiksi rauhanturvaajille. Tämä oli se kysymykseni, eli millä tavalla tämä asia etenee? Meillä oli Raaseporin erittäin ikävä onnettomuus, ja siitäkin syystä haluamme saada vastauksen, eteneekö tämä lakialoite.

Itsemurhien ennaltaehkäisystä tein kirjallisen kysymyksen ja olen hyvin positiivisesti yllättynyt, koska kun vastaus siihen oli hieman tyyliltään negatiivinen, niin en osannut odottaa, että tämä itsemurhien ennaltaehkäisyohjelma todella menee läpi. Todellakin nostin [Puhemies koputtaa] sen vastalauseessamme esille ja kiitän siitä, että huomioitte perussuomalaisen idean.

15.35 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä talousvaliokunnan puheenjohtaja Kaj Turunen rupesi epäilemään tehtyä päätöstä työttömien aktiivimallista ja esitti kokoomukselle, että he ovat valmiita muuttamaan, jos kokoomus vain siihen suostuu. Varsin erikoista puhetta siitä syystä, että sinisten oma ministeri on tämän esityksen valmistellut. Siinä vaiheessa, kun sitä valmisteltiin, siihen olisi kovasti voitu varmasti oman puolueen toimesta vaikuttaa. Siitä olen samaa mieltä, että meidän pitää hyvin tarkkaan seurata, miten tämä malli toimii, ja puuttua sen epäkohtiin, koska kenenkään kohdalla ei saa tapahtua sellaista, että hän joutuu syyttä suotta, jos on aktiivinen ollut, menettämään tulojaan, koska siellähän on selkeät kriteerit siitä, milloin menettää ja milloin ei. Se ei ole automatiikka, niin kuin täällä on annettu ymmärtää.

Sitten viimeisenä kiitän tästä saattohoidosta. Minulla on aika lähellä kokemus sukulaisesta, joka ei saanut asiantuntevaa saattohoitoa, ja hänen viimeiset päivänsä olivat todella kovia. Se vaatii sitten myöskin riittävää koulutusta lääkäreille, että se onnistuu.

15.37 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Yleensä, kun tehdään uudistuksia, kansalaisilla on oikeus odottaa, että joku asia paranee. Nyt tulossa on tämä keskittämisuudistus, joka tarkoittaa, että sairaaloita ajetaan alas tässä maassa, sellaisia sairaaloita, jotka ovat toimineet hyvin tähän mennessä. Ne eivät enää saa vuodenvaihteen jälkeen leikata potilaita. Päiväkirurgia keskitetään keskussairaloihin. Tämä perustellaan nyt sillä, että halutaan säästöjä. Olen ymmärtänyt, että tämän keskittämisuudistuksen säästötavoite on 300 miljoonaa euroa, ja nyt haluaisin tietää ministeri Saarikolta, mistä tämä 300 miljoonaa euroa kertyy. Onko tähän laskettu sitten se, että sairaanhoitajia irtisanotaan? Onko tähän laskettu vanhempien matkat lasten luokse, kun on lapsi joutunut sairaalaan, ehkä korvat pitää putkittaa ja niin edelleen, jos on korvalapsesta

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

kyse? [Puhemies koputtaa] Mistä nämä säästöt tulevat? Onko tässä kokonaissäästöjä laskettu ollenkaan ja onko ollenkaan potilasta ajateltu?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Katson, että edustaja Elolle esitettiin äsken suora kysymys, siksi vastauspuheenvuoro teille, edustaja Elo.

15.38 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on hallitus, joka pitää päätöksistään kiinni, ei tässä lähdetä peruuttelemaan, enkä osta lainkaan näitä väitteitä edustaja Rinteeltä sosiaalidemokraattien puheenjohtajana, että te perutte tämän esityksen, minkä hallitus tässä tekee. Te ette peru yhtään uudistusta, jonka tämä hallitus tekee.

Tämä työttömyysturvalainsäädäntö pitää ylipäätään nähdä kokonaisuutena. Tässä on tehty paljon hyviä uudistuksia: työttömyysturvalla voi vuodenvaihteen jälkeen kokeilla yrittämistä neljä kuukautta, liikkumisavustuksen saamista helpotetaan, nollatuntisopimuksille tulee pelisäännöt, ja esimerkiksi työttömyyden alussa omavastuupäivät vähennetään 7 päivästä 5 päivään — monia hyviä uudistuksia. Kaikki ovat osa kokonaisuutta, ja se täytyy sanoa ääneen. [Välihuutoja vasemmalta] Emme me lähde peruuttamaan sellaisia asioita, jotka me yhdessä päätämme kokonaisuutena, ettekä tekään sitä tule tekemään.

15.39 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt minä olen kyllä todella hämmäntynyt siitä, että edustaja Turunen täällä toteaa useampaan otteeseen, että siniset ovat valmiit peruuttamaan tämän 5 prosentin leikkauksen, ja nyt sitten tulee edustaja Elo ja kertoo, että ei missään tapauksessa ole valmiutta peruuttaa.

Mutta sen haluan todeta, että tämä hallitus on tehnyt jo paljon semmoisia päätöksiä, jotka on peruutettu myöhemmin ja joita kaikkia ei sitten loppujen lopuksi edes tuotu tänne eduskuntaan. Minun mielestäni tämä aktiivimallileikkaus olisi ollut semmoinen asia, joka olisi pitänyt jättää tuomatta eduskuntaan tai viimeistään täällä peruuttaa. Se on niin epäoikeudenmukainen ja kohtelee niin epäoikeudenmukaisesti ja rajulla tavalla niitä ihmisiä, jotka pyrkivät aktiivisesti työhön ja yrittävät päästä palveluitten piiriin tilanteessa, jossa työtä ei ole ja palveluita ei ole. Tämä on se epäoikeudenmukaisuus, jota me haluamme torjua. Takaan sen, edustaja Elo, että jos SDP, kun SDP on [Puhemies koputtaa] hallitusvastuussa, tämä tullaan peruuttamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Sarkomaa, ja sitten molemmille ministereille 2 minuuttia.

15.40 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Rinne, totean, että sinisten eduskuntaryhmä ei ole todennut täällä valmiutta peruuttaa yhtään esitystä. Täällä on yksittäisten edustajien henkilökohtaisia mielipiteitä. Totean tässä, että annan tukeni niille toimille, joilla edistetään suomalaisten työllisyyttä, mutta on tärkeää, että tätä aktiivimallia seurataan, kuten sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus on lausumassaan esittänyt.

Sitten näistä itsemurhien ehkäisyohjelmista: kun me hallituspuolueen edustajat neuvottelimme muutoksista budjettiin, halusimme, että kansallinen itsemurhaohjelma toimeenpannaan. 700 ihmistä vuodessa tekee itsemurhan, ja sen päälle vielä jokaista toteutunutta itsemurhaa kohden arvioidaan olevan 10–20 itsemurhan yritystä. Yksi 15–19-vuotiaiden yleisimmistä kuolinsyistä on itsemurha. Tämä on erittäin vakava ongelma Suomessa, ja on tärkeää, että tämä ohjelma nyt toimeenpannaan ja otetaan huomioon myös itsemur-

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

haa yrittäneet, heidän omaisensa. Summa on nyt 300 000. Kysyn vielä ministereiltä, miten tätä summaa laitetaan eteenpäin? Otetaanhan järjestöt mukaan? Jos rahaa jää yli, niin voisiko [Puhemies koputtaa] sitä suunnata vaikka koulutukseen?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro ministeri Mattila 2 minuuttia. Tiukka aikataulu ministereiden omista aikatauluista johtuen.

15.41 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa puhemies! Edustaja Niikko ei ole paikalla, mutta totean, kun hän peräänkuulutti sitä, olemmeko olleet edustajina ruokajonoja katsomassa: kyllä olen, olen ollut myös tänä syksynä ruokakasseja jakamassa — kiitos erälle Pohjois-Pohjanmaan evankelisluterilaiselle seurakunnalle. Enkä allekirjoita edustaja Niikon lausumaa siitä — jos kuulin oikein — että tämä asia olisi jotenkin poliittinen kunnia, tärkeämpi kuin ruokajonot. Mielestäni työ, siis nimenomaan kaikkien työ, järjestöissä, on arvokasta, ja soisin sen jatkuvan vapaana tällaisista syytöksistä.

Sitten, edustaja Aalto, te kysytte ministerin mielipidettä asiakasetelistä. Ymmärtääkseni tämä on budjettikeskustelu, ja varmaan sitten sen asiakassetelin keskusteluaika on, kun hallituksen esitys on salissa lähetekeskustelussa. Sitten käymme varmasti siitä keskustelua.

Edustaja Juvonen, kiitos teille lakialoitteesta. Kiitos sosiaali- ja terveysvaliokunnalle sen käsittelystä eduskunnassa. Saitte myös ministeriöstä vastauksen, joka on asialle myönteinen, yksityiskohdat vielä varmasti puuttuvat.

Sitten edustaja Paatero, te kysytte siitä, onko tuudittauduttu siihen ajatukseen, että mikä on kunnilta pois, sen sitten Kela maksaa, ja onko se eri rahaa. Samaa rahaahan se tietysti on. Mutta se, että valiokunnat olisivat jättäneet huomiotta saamansa lausunnot, jotka perustuvat varmasti tutkittuunkin tietoon... [Puhemies koputtaa]

Kiittäisin ensinnäkin sosiaali- ja terveysvaliokuntaa sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa työstä tämän aktiivimallin kanssa. Kiitän muutoksista, mitä sosiaali- ja terveysvaliokunta on lakiin tehnyt. Kiitän myös siitä lausumasta, jossa on annettu hallitukselle tehtävä: eduskunta nimenomaan painavasti edellyttää, että uudistuksen vaikutuksia tulee tarkasti seurata ja tarvittaessa [Puhemies koputtaa] laajentaa keinoja, joilla aktiivisuusedellytyksen voi täyttää.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Saarikko, 2 minuuttia.

15.43 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Henrikssonille: Hallitus ei ole avaamassa terveydenhuoltolakiin liittyviä asetuksia. Ymmärtääkseni myöskään ministeri Risikon lausunto ei tähdännyt siihen — oli ehkä oiottu mutkia asiassa. [Sari Sarkomaa: Juuri näin!] Sen sijaan olemme sopineet, että sellaisia alueiden kipeitä kysymyksiä varten, jotka liittyvät erityisvastuualueiden väliseen työnjakoon — niiden viiden — joihin kuuluvat sitten aluesairaalat, keskussairaalat ja laajan päivystyksen sairaalat, ja myöskin yliopistosairaaloiden väliseen työnjakoon, on perustettu kansallinen koordinaatioryhmä osana tuota asetusta, ja tämä mainittu Joensuun kysymyksiin annettiin sinne selvitettäväksi. Ja toivon, edustaja Henriksson — tiedän teidät vastuullisena ja fiksuna päättäjänä — ettette viljelisi kuvaa siitä, että olisimme sulkemassa sairaaloita, ettei enää pääsisi leikkausiin. Näin ei tule tapahtumaan. Joka ikisessä sairaalassa palaa valot ja tehdään merkittävää sote-työtä myös vuodenvaihteen jälkeen.

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

Arvoisa puhemies! Haluan todeta aktiivimallikäsittelystä ikään kuin vähän laajemmassa kuvassa: Tällä hallituksella on vaikeita päätöksiä takanaan liittyen vaikkapa asumistuen muutoksiin, joista myönnän, että osa on jouduttu perumaan. Omallekin osalleni yksi sellainen on jo sattunut. Tämä kaikki liittyy siihen, että suomalaisen sosiaaliturvan uudistaminen — rakenteellinen uudistaminen ja dynamiikan tuominen sinne — on poikkeuksellisen vaikeaa. On paljon helpompi laittaa indeksejä jäihin tai tehdä etuustasoleikkauksia kuin tehdä rakenteellisia muutoksia. Siksi toivon, että oppositio suhtautuu avarin katsein siihen hallituksen sosiaaliturvan, perusturvan ja toimeliaisuuden kokonaisuudistuksen tiekartan laatimiseen, joka velvoittaa kaikkia meitä puolueita jo kohti seuraavaa vaalikautta. Tuon pitää olla seuraava iso yhteiskunnallinen tavoite, että me emme käy aina vuorotellen yksittäisetuuksista keskusteluja.

Ja edustaja Aallolle valinnanvapauslaista totean sen, että kaikki eduskuntapuolueet — ainakin erityisesti omani, ja uskon, että myös muut hallituksessa — halusivat, että lausuntokierros on aidosti merkitsevä, eikä varmasti ole mikään yllätys, jos totean myös täältä ai tiosta, että asiakasseteli on kohta, johon on kohdistunut poikkeuksellisen voimakasta kriittisyyttä, ja tietysti hallitus arvioi sen tarkkaan. [Simon Elo: Pitää paikkansa!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jaha, arvoisat edustajat, olen havainnut täällä vielä seuraavat vastauspuheenvuorot, katsotaan josko ne riittäisivät: edustaja Henriksson äskeisen perusteella, edustaja Salonen, edustaja Elo, edustaja Jarva. Ja katsotaan sitten näiden jälkeen, onko aihetta pidempään.

15.46 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri Saarikko, arvostan myös teitä ja toivotan teille hyvää joulua, mutta tosiasia on se, että meidän aluesairaaloistamme lähtee keskeisiä toimintoja, ja silloin tämä ei ole mitään, mitä me olemme keksineet tässä oppositiossa, vaan tämä lähtee hallituksen päätöksistä. Tiltanne on se, että esimerkiksi aluesairaaloissa ei saa tehdä mitään muita leikkauksia kuin sellaisia, jotka on sellaisen paikallispuudutuksen piirissä mahdollista tehdä, siis hyvin yksinkertaisia toimenpiteitä. Näin ollen keskusta on mukana nyt siinä ryhmässä, oikeastaan etunojassa ajamassa meidän aluesairaalaverkostoamme alas, ja tämä on tosiasia, tämä ei ole mikään minun eikä muun opposition keksimä asia. Tämä on mielestäni surullista, koska lääkärit lähtevät ja hoitohenkilökunta lähtee näiltä paikkakunnilta. Sitä, mikä toimii, ei pitäisi rikkoa, [Puhemies koputtaa] ja tämän tietävät varsin hyvin myös keskustan edustajat.

15.47 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaan tämän edustaja Henrikssonin huolen täysin. Olen aivan samaa mieltä asiasta, ja minä luulen, että me molemmat myös tiedämme omilta seuduiltamme, mitä se käytännössä siellä tarkoittaa, valitettavasti.

Lienee kuitenkin epäselvää osallekin kansanedustajista tämän äänestyksenkin jälkeen vielä, että ei tämä niin kutsuttu aktiivimalli ole missään nimessä mitään muuta kuin automaatio, siis kaikille tuleva automaatio. Se ei sisällä minkään näköistä harkintaa, ja tuntuukin siltä, että suojelun tarpeessa olevilla lapsilla ja työttömillä on tällä hetkellä yksi yhteneväinen ongelma: molemmat kaipaisivat kohtaamisia, mutta mitä me annamme heille? Me annamme rangaistuksia ja välinpitämättömyyttä. Suomessa esimerkiksi työtön kohtaa sellaisen todellisuuden, jossa yhdellä virkailijalla on 280 asiakasta, kun Tanskassa se on

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

14, lastensuojelussa taas 80 lasta yhdellä sosiaalityöntekijällä ja vaihtuvuus suurempaa. [Puhemies koputtaa] Inhimillisyyttä nämä ihmiset kaipaavat, inhimillisyyttä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Olen epätietoinen, halusiko edustaja Elo vastauspuheenvuoron. Ette ole painanut nappia, mutta nousitte äsken ylös, ehkäpä ette halunnut. [Simon Elo: Arvoisa puhemies! Peruin.] — Asia selvä. — Edustaja Jarva, teillä vastauspuheenvuoro.

15.48 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin tästä aktiivinnista sen verran vielä todennut, että on turha jakaa väärinkäsitystä siitä, että aktiivimalli olisi jokin automaattileikkuri. On myös turha verrata eri hallinnonalojen resursseja, kun on tiedossa se, että TE-toimistoilla esimerkiksi meillä Kainuussa, jossa on pitkään ollut työttömyyttä, on hyvä palveluvalmius tällä hetkellä palvella työttömiä, ja määrärahojahan ollaan lisäämässä 25 miljoonaa euroa näitten palveluitten lisäämiseen. Meillä on myös työvoimapula, erittäin vakava sellainen, eli työpaikkoja on auki. Työpaikkoja on, koulutusta alan vaihtoon on tarjolla työttömille, ja tämä ei palveluitten tarjonnasta jää kiinni. Mutta se, mitä olisin halunnut kysyä ministereiltä tässä yhteydessä, olisi ollut itse sotesta ja maakuntamallista, kun sitä valmistellaan. Erittäin hyviä uutisiahan on siitä, kun on sotea maakunnissa toteutettu, esimerkiksi kotimaakunnassani Kainuussa jo pitkään, ja meillä on siellä kaikkein lyhimmat jonot terveystieteiden alueille. Ei yhtään potilasta ole jonottanut yli kolmea kuukautta lääkärille pääsyä, ja tämä kertoo siitä, että tätä mallia kannattaa viedä eteenpäin.

15.49 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä on vielä paikallaan muutama sana tästä aktiivimalliasiasta kyllä todeta.

Muutenkin jo vähän tätä koko prosessia tässä on arvosteltu, mutta kyllähän se oli ennenkuulumatonta, että nelisen tuntia sen jälkeen, kun täällä on nappia painettu, eräs hallituspuolueen edustaja on sitä mieltä, että tämä voitaisiin kai peruuttaa, ja antoi vielä ymmärtää, että itse asiassa koko sinisten ryhmä olisi tätä mieltä. No, sitten edustaja Turunen vähän tarkensi sanomisiaan, että olikin vain omasta mielestään puhumassa, ja eiköhän sieltä ryhmäpuheenjohtaja Elokin jo rynnännyt tänne saliin toteamaan, että eivät siniset ole mitään perumassa.

Mutta se, mikä tässä Turusen puheenvuorossa pisti kyllä mietityttämään, oli se, kun hän totesi, että olemme valmiit perumaan, jos kokoomus antaa luvan. Kyllähän tässä nyt herää se kysymys, että onko niin, että kaikki Suomen työttömät ja koko Sipilän hallituskin ovat yhden puolueen pankkivankina. Jos kokoomuksella olisi hyvää joulumieltä, niin tämä työttömien kuritusmallikin oltaisiin [Puhemies koputtaa] voitu perua. Onhan tämä nyt perin kummallista.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, täällä on vielä muutama pyydetty puheenvuoro. Sopinee, että ne riittävät, koska samat kysymykset toistuvat kolmannen, neljännen ja viidennen kerran perä perää pienen ajan sisällä. Minä olen varannut täällä nyt puheenvuorot kuitenkin edelleen edustajille Alanko-Kahiluoto, Heikkinen, Mäkisalo-Ropponen, Laukkanen ja Tolppanen. Jos nyt näiltä mentäisiin ja sitten pannaan debatti poikki ja siirrytään puhujalistaan.

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

15.51 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerit nyt valitettavasti ovat jo lähteneet pois, joten en tiedä, miten hyödyllinen tämä puheenvuoro enää on. Mutta täytyy sanoa, että tämänpäiväisenkin keskustelun jälkeen ja näiden viime päivien äänestysten jälkeen kaikkein harmillisinta tässä erityisesti kaikkein köyhimpiin, työttömiin ja niin edelleen kohdistuvassa lainsäädännössä tällä kaudella on ollut se, että kaikki vaikutusarvioinnit jätetään tekemättä. Eli kun täällä salissa esimerkiksi edustaja Keränen kehui sillä, että kaikkia muita etuuksia on leikattu mutta toimeentulotukea ei ole leikattu, niin sehän on juuri se, mitä köyhyystutkijat eivät suosittele. Se on kaikkein typerintä, mitä nyt köyhyyspolitiikassa voidaan tehdä, koska toimeentulotuki on viimesijainen etuus ja se ei kannusta, se ei auta ihmisiä yhdistämään tähän sosiaalietuuteen työtä. Eli jos haluatte auttaa työttömiä, pitääkö perusturva riittävällä tasolla. Jättäkää toimeentulotuki mieluummin silleen, mutta perusturvan pitäisi olla riittävällä tasolla. Nyt te olette tehneet juuri päinvastoin [Puhemies koputtaa] eli päinvastoin kuin tutkijat suosittelevat.

15.52 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Juho Saari totesi parisen viikkoa sitten, että yksi tärkeimmistä asioista, mitä voimme kansan yhteneväisyyden tunteen lujittamiseksi tehdä, on se, että kaikki tukevat ajatusta siitä, että ovat samassa veneessä. Eli on vastuu myös eduskunnalla ja myös eduskunnan oppositiolla siitä, puhutaanko täällä totta vai osatotuksia.

Aktiivimallissa ei ole kyse automaattileikkurista, ei kerta kaikkiaan ole. Siinä on positiivista se, että omavastuupäivät, kun jää työttömäksi, vähenevät 7:stä 5:een, ja jos osallistuu kolmeen työpäivään tai viiteen opiskelu- tai muuhun aktiivisuutta osoittavaan päivään kolmen kuukauden aikana, niin maksimituki säilyy ennallaan. Näitä eri toimenpiteitä ovat koko- tai osa-aikatyö, yritystoiminta, työnhakuvalmennus, uravalmennus, työvoimakoulutus, työkokeilu, kuntoutus. Todellakin mahdollisuuksia näyttää aktiivisuutta on. Ei ole totta, jos puhutaan, että tämä on leikkuri.

15.53 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heikkiselle sen verran, että esimerkiksi Pohjois-Karjalassa tosiasia on, että siellä ei ole työpaikkoja eikä siellä ole myöskään palveluita. Olen tarkistanut tämän asian ihan pari päivää sitten, niin että se on se fakta.

Mutta pyysin tämän puheenvuoron sen takia, että olisin halunnut kiittää — jos ministeri Saarikko olisi täällä vielä — omaisten ja kotihoidon henkilöstön viestin ottamisesta vakavasti. Mutta ennen tämän ministerin selvityksen tekemistä hallituksen ei kannata sanoa, että omaishoidon tai kotihoidon asiat ovat paremmin, koska ihmiset eivät oikeasti nyt koe niin ja he ovat pahoittaneet mieltänsä esimerkiksi ministeri Saarikon väittämistä, että kotihoito olisi paremmassa jamassa kuin aikaisemmin.

Minä haluan myös kiittää hallitusta hoitotyön tutkimukselle osoitetusta pysyvästä rahoituksesta. Näyttöön perustuva toiminta on sosiaali- ja terveydenhuollossa vaikuttavuuden tae, ja tämä hoitotyön tutkimuksen rahoitus on ollut aiemmin katkolla vuosittain. Mutta ihmettelen, eikö hallituksenkin pitäisi pyrkiä [Puhemies koputtaa] laadukkaaseen, vaikuttavaan ja näyttöön perustuvaan lainsäädäntötyöhön. Hallitus on kyllä tämän asian laiminlyönyt pahasti.

15.55 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suuri epävarmuus sekä sote- että valinnanvapauslaista kasvaa joka päivä, koska kysymyksiin ei saa-

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

da vastauksia. Valiokunnan mietintökin kiinnittää huomiota erityisesti tähän ict-tilanteeseen, joka meillä on. Asiantuntijoiden mukaan vie 2,5 vuotta, että saisimme edes jollakin tavalla nämä järjestelmät yhteensovitettua. He totesivat, että tähän lakiin nähden tämä aikaikkuna on jo sulkeutunut. On harmi, että ministerit eivät nyt ole enää paikalla, että olisi voinut kysyä tätä asiaa. Ei tässä oikein ole mitään muuta järkevää tapaa edessä kuin siirtää tätä aloittamisaikataulua, koska eivät nämä järjestelmät pysty millään palvelemaan tätä uudistusta ja tämä mietintö selkeästi toteaa, että ict-ratkaisut tulevat olemaan keskeinen osa uudistusta ja siitä saatavia säästöjä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Viimeinen vastauspuheenvuoro, edustaja Tolppanen.

15.56 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä en enää ihmettele sitä, että aktiivimalli tuli, jos tietopohja päätettäessä on näin keho kuin se nyt on täällä osoittautunut olevan. Tässä äsken sanottiin, että ei tarvitse kuin kolme päivää olla töissä tai mennä vaikka työvoimapolitiittiseen koulutukseen, niin tämä on hoidettu. Eivätkö edustajat tiedä siellä oikealla laidalla varsinkin keskustassa, että tässä maassa ei ole enää työvoimapolitiittista koulutusta? Se on ajettu alas. Vuodenvaihteen jälkeen ei ole yhtään ainutta työvoimapolitiittista koulutuspaikkaa, ei koko valtakunnassa, eli sieltä ei apua löydy.

Täällä on yksi yrittäjä minun ymmärtääkseni, edustaja Harkimo. Minä kysyn nytten teiltä: Kun te olette yrittäjä, niin otatteko te kolmeksi päiväksi aina yhden työttömän töihin teidän firmaanne, jotta tämä työtön välttyy tältä aktiivimallilta? Toimiiko se näin? Minä en usko, että se toimii näin, mutta kertokaa te yrittäjänä. Onko tällaisen mallin mahdollista toimia, että kuka tahansa tulee kolmeksi päiväksi töihin ja säästyy näiltä leikkauksilta?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Siirrymme puhujalistaan. [Maria Tolppanen: Harkimolle!]

15.57 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen kehysriihessä tekemän päätöksen mukaisesti opiskelijat ovat siirtyneet yleisen asumistuen piiriin tänä syksynä. Tämä on osaltaan kasvattanut asumistukimenoja STM:n hallinnonalalla, mistä johtuen ministeri on tuonut esityksiä asumistukimenojen hillitsemiseksi, viimeisimpänä niin sanotun osa-asuntonormin. Osa-asuntonormi oli mielestäni ongelmallinen useasta syystä, ja oli viisautta, että tehty esitys päätettiin vielä myöhemmässä vaiheessa peruuttaa eikä asia edennyt ympäristövaliokunnan käsittelyn jälkeen eteenpäin. Opiskelijoiden asumisessa olisikin nyt järkevää seurata yleiseen asumistukeen siirtymisestä aiheutuvia vaikutuksia. On selvää, että esimerkiksi ruokakunnan käsitettä tulee tarkentaa. Ei ole järkevää kannustaa opiskelijoita sopimuskikkailuun. Lisäksi on kannustinloukku ottaa kimppakämpä, mikäli opiskelijäkämpä vaikuttaa asumistuen määrään. Toivonkin, että ministeriössä arvioidaan lainsäädännön vaikutukset tarkkaan ja tehdään tarvittavat korjaustoimet. Opiskelijat ovat kuitenkin hyvin erilainen ryhmä kuin esimerkiksi työttömät asumistuen saajat.

Arvoisa puhemies! Viime viikolla tässä salissa istuttiin yötä myöten keskustellen yhdestä kansakuntaamme eniten puhuttavista aiheista — alkoholista. Alkoholilain ensimmäinen käsittely oli viime viikon perjantaina, ja keskustelu aiheen osalta oli lievästi sanottuna värikästä. Alkoholilain uudistuksella on monia työllisyyttä edistäviä vaikutuksia. Pienpani-

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

moiden ulosmyyntioikeus, anniskelulupaprosessin keventäminen ja esimerkiksi festarialueilla tapahtuvan anniskelun helpottaminen. Lakiesitys pitää toki sisällään huolia myös liittyen alkoholihaittojen lisääntymiseen. Huolet tulee ottaa vakavasti, ja tähän samaan kokonaisuuteen kuuluukin myös alkoholiveron nosto, joka puolestaan hillitsee alkoholinkulutusta. Lainsäädännön muutosta tulee seurata ja valuviat tarvittaessa korjata. Yksi epäselväksi laissa jäävä asia koskettaa alkoholin etämyyntiä, ja onkin tärkeää, että oikeustila olisi myös lain tasolla selvä.

Arvoisa puhemies! Perhevapaauudistus on välttämätön tehdä, sillä perhevapaat jakautuvat Suomessa eriarvoisemmin kuin muissa Pohjoismaissa. Miehistä vain muutama prosentti käyttää nykyisen mahdollisuuden jäädä kotiin hoitamaan lasta, ja valtaosan vanhempainvapaasta pitävät naiset. Tämä lyhentää naisten työuria ja haittaa palkkakehitystä. Vapaiden jälkeen on monesti vaikeaa palata työmarkkinoille. Työllisyystavoitteidenkin kannalta nykytila on kestävä. Perhevapaauudistuksen tekeminen jo tällä kaudella oli budjettiriihen tärkein päätös. Tarvitsemme rakenteellisia uudistuksia ja erityisesti lisää joustoa perhevapaisiin. Perhevapaauudistuksen pitää kannustaa perhevapaiden tasaisempaan jakamiseen sekä laskea nuorten naisten niin sanottua äitiysriskiä. Uudistuksen keskiössä ovat lasten ja perheiden hyvinvointi sekä työelämän ja vanhemmuuden tasa-arvo. Perhevapaiden tukijärjestelmää yksinkertaistetaan ja samalla etsitään keinoja, joilla voidaan joustavoittaa vanhemman paluuta työelämään. Budjettiriihen päätös perhevapaauudistuksesta jättää uuden perhevapaamallin neuvotteluun paljon tilaa.

Arvoisa puhemies! Hallitus on myös päättänyt käynnistää sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuudistuksen. Tämä on merkittävä, erittäin tärkeä kokonaisuus, joka koskettaa kaikkia sosiaaliturvan saajia. Nykyinen tukiviidakko on paikoin epäselvä, ja tuissa on myös jonkin verran päällekkäisyyksiä. Tukijärjestelmän keskiöön on nostettava ihminen, ja järjestelmän tulisi palvella tarkoituksenmukaisella tavalla niin opiskelijaa ja pienituloista työntöntä kuin muita sosiaaliturvan saajia ja mahdollistaa entistä helpommin sosiaaliturvan ja työnteon yhdistäminen. Toivottavasti saamme työtä kunnianhimoisesti eteenpäin ensi vuoden aikana.

Arvoisa puhemies! Työnteon tulee aina olla kotiin jäämistä kannattavampaa. Työ kiinnittää ihmisen yhteiskuntaan ja tuo merkityssisältöä elämälle. Se vahvistaa myös sosiaalista verkostoa ja luo uusia yhteyksiä. Työ tuo turvaa ja toimeentuloa. Sosiaaliturvajärjestelmän tehtävänä on kuitenkin myös auttaa niitä, jotka apua eniten tarvitsevat ja jotka eivät työhön kykene. Sen vuoksi tarvitsemme kokonaisvaltaisen uudistuksen.

16.02 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin aktiivimallista oman maakuntani eli Pohjois-Karjalan näkökulmasta. Pohjois-Karjalassa on tällä hetkellä 10 500 työnhakijaa, pitkäaikaistyöttömiä on 4 000 ja avoimia työpaikkoja on 726. Tarkistin myös palvelujen riittävyyden, ja minulle asiantuntijat sanoivat suoraan, ettei palveluja ole saatavilla kaikille tarvitsijoille. Tämä on vain se tosiasia, jota ei voi muuksi muuttaa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen leikkauslinja satuttaa eniten niitä, joilla muutenkin on vähän. Erityisen vaikeaan asemaan ovat joutuneet pienituloiset lapsiperheet ja eläkeläiset. Lapsiperheköyhyys on vakava ja kasvava ongelma maassamme. Lapselle köyhyys on muutakin kuin vähävaraisuutta, se on osattomuutta ja syrjään jäämisen tunnetta. Selvitysten mukaan köyhien perheiden lapsia myös kiusataan enemmän kuin muita. Kansaneläkeindeksin jäädyttäminen on leikkaus, joka kohdistuu pienempiin ensisijaisiin etuuksiin. Erityisesti se tulee lisäämään pienituloisuutta yli 65-vuotiaiden keskuudessa. Lisäksi vai-

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

kutukset kumuloituvat eri etuuksien kautta. Muutokset kohdentuvat herkästi samoille henkilöille ja kotitalouksille, erityisesti pitkään tiettyä etuutta saaville.

Useiden muiden leikkausten johdosta yhä useampi suomalainen joutuu taloudelliseen ahdinkoon ja siirtyy toimeentulotuen asiakkaaksi. Hallituksen toistuvat indeksien jäädyttämiset ja leikkaukset siirtävät pidemmällä aikajänteellä sosiaaliturvan painopistettä viimesijaiseksi ja tilapäiseksi tarkoitetun toimeentulotuen suuntaan. Tämä on huolestuttava suuntaus, sillä tutkimuksien mukaan pitkäaikainen arjen toimeentuloa paikkaava riippuvuus tarveharkintaisesta toimeentulotuesta heikentää työnteon kannustimia ja sitoo ihmisiä köyhyysloukkuun, joskus jopa ylisukupolisesti. Jälleen kerran hallitukselle on annettava moitteita siitä, että kokonaisvaltaiset vaikutusten arvioinnit puuttuvat. Hallituksen jatkuvat samoihin ihmisiin kohdistuvat perusturvan leikkaukset lisäävät ja syventävät köyhyyttä, ja tätä kehitystä on mahdotonta hyväksyä.

Hallitus on peräänkuuluttanut rakentavia ehdotuksia oppositiolta viimeisten päivien aikana, ja minulla on niitä useita, mutta tuon tässä esille vain kolme:

Ensinnäkin, opetelkaa laskemaan vaihtoehtokustannuksia eli sitä, mitä tehdyt säästöt maksavat yhteiskunnalle esimerkiksi 5—20 vuoden kuluttua.

Toiseksi, opetelkaa pelkkien budjettivuosiakohtaisten menojen ja tulojen rinnalla laskemaan hyvinvointivaikutuksia investointeina. Tiettyihin asioihin kannattaa panostaa vaikeinkin aikoina. Lapsiin ja nuoriin panostamiset ovat aina parhaita mahdollisia tulevaisuusinvestointeja, ja koulutus on aina paras tapa edistää työllistymistä.

Kolmas ohjeeni on se, että opetelkaa tekemään näyttöön perustuvaa politiikkaa, mikä tarkoittaa tutkimusten huomioimista päätöksenteossa. Tässä asiassa hallitus on pahasti epäonnistunut. On myös muistettava, että asiantuntijoiden konsensus on ymmärrettävä näytöksi siinä tapauksessa, kun tieteellistä tutkimusta asioista ei ole saatavilla. Sote-uudistus, alkoholilaki ja niin sanottu aktiivimalli ovat esimerkkejä siitä, miten ala-arvoiseksi lainsäädäntötyö menee, jos sitä ei perusteta tieteelliselle näytölle tai alan asiantuntijoiden mielipiteelle vaan annetaan ideologisten valintojen olla ainoa peruste runnoa epäkelpoja lakiesityksiä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Minä jos kuka arvostan kehittämistä, sillä olen ennen kansanedustajaksi tuloani ollut suuren osan työurastani erilaisissa kehittämistehtävissä. Hallituksen kärkihankkeet ovat siis minunkin mielestäni kannatettavia. Ongelma on se, että niillä on korvattu pysyvää rahoitusta tai niiden verukkeella on jätetty pysyvän rahoituksen puutteet korvaamatta.

Vaikka hallitus kuinka todistaa, että omais- ja kotihoidon kärkihankkeisiin on mennyt niin ja niin paljon rahaa, niin omaishoitajat eri puolilta Suomea kertovat toista. Heidän tilanteensa on huonontunut. Kotihoidon työntekijät viestivät, etteivät he enää jaksa, kun kotihoito on ajettu niin huonoon jamaan. Hoitajat jäävät sairauslomalle liiallisen työmäärän takia, mutta myös siksi, että heillä on jatkuva eettinen ristiriita heidän tietäessään, mitä hyvä kotihoito olisi, mutta heillä ei ole kuitenkaan mahdollisuutta sitä toteuttaa. Kuulen näitä tarinoita viikoittain. Olenkin tullut siihen tulokseen, että joko kärkihankerahat eivät ohjaudu sinne, minne niiden pitäisi, tai sitten kärkihankkeiden ulkopuolella oleviin asioihin ei kunnissa ja alueilla panosteta tai niihin ei ole rahaa panostaa.

Toivon, ettei ministeri Saarikko tai hallitus sanoisi, että omaishoito ja kotihoito ovat nyt paremmassa tilassa kuin ennen, koska se ei hoidettavien omaisten ja työntekijöiden näkökulmasta pidä paikkaansa. Olenkin kovin iloinen siitä, että ministeri Saarikko lupasi äsken keskustelussa selvittää tämän tilanteen, miten kärkihankerahoitusta käytetään kunnissa ja

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

onko siellä tapahtunut esimerkiksi sitä, että rahat ovatkin ohjautuneet johonkin muuhun kuin mihin ne on tarkoitettu.

16.07 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Viime vuonna tähän aikaan oli suuri ilo tulla antamaan hyvää palautetta hallitukselle siitä, että ruoka-apuun oli varattu miljoona euroa valtakunnallisesti. Tämän seurauksena toistasataa yhdistystä sai omaan työhönsä tukea ja mahdollisuutta tehdä sitä vielä paremmin. Täällä kansanedustaja Niikko omaan tiukkaan, tuttuun sävyynsä kritisoi sitä, että nyt tämä avun raha on täältä poistettu, ja olen kyllä Niikon kanssa samaa mieltä, että tämä on suuri ja tärkeä asia, ja olen myös hänen kanssaan pettynyt siitä, että koko tämän momentin, joka täällä viime vuoden talousarviokäsittelyssä oli tälle vuodelle niin sanotun Matalan kynnyksen toimintamallit -otsikon alla, valiokunta on nyt poistanut kokonaan, koko tämän osion, tästä mietinnöstä ensi vuodelle. Tämä käytännössä tarkoittaa sitä, että tämä on äärimmäisen huono Suomi 100 vuotta -lahja näille kansalaisjärjestöille, jotka tätä niin sanottua viimekätistä sosiaaliturvaa, sitä viimeisintä oljenkortta, jakavat. Ne, jotka ovat senkin ulkopuolelle jääneet, jäävät nyt siten kokonaan tätä apua vaille.

Tämä oli tietoinen valinta valiokunnalta. Olin yhteydessä sekä jaoston jäseniin, joille tämä asia kuuluu, että valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajaan ja useisiin jäseniin, muun muassa edustaja Sarkomaahan, ja selitin tämän tilanteen, ettei ole mitään järkeä poistaa tätä yhtä miljoonaa täältä, kun ollaan juuri saatu se asia ministeriön ja näiden järjestöjen kanssa toimimaan. Tämä on äärimmäisen huonoa hallintoa sen lisäksi, että se aiheuttaa paljon kipua ja tuskaa.

On kaksi asiaa, joiden kautta syntyisi säästöjä todella nopeasti: ensinnäkin alkoholin käytön väheneminen koko kansakunnan kesken ja toiseksi liikunnan lisääntyminen koko kansakunnan tasolla. Tämä ensimmäinen vaihtoehto nyt on sillä tavalla hankala, että juuri on päätetty siitä, että tämä alkoholinkäyttö lisääntyy, ja kulut sen osalta tulevat myös kasvamaan hyvin merkittävästi seuraavan viiden vuoden aikana, mutta tämän liikunnan osalta nyt olisi vielä mahdollisuuksia panostaa siihen enemmän, sillä jos tämä kansakunta alkaa liikkua, niin se tulee välittömästi näkymään, ja niin kuin täällä mietinnössäkkin todetaan, jopa 2 miljardia voivat olla ne säästöt, joita pitkällä juoksulla aletaan vuosittain saamaan.

Sitten kiinnittäisin huomiota tähän, kun täällä todetaan sivulla 77 tässä mietinnössä Kelaa koskevan lainsäädännön uudistamistarpeesta. Kysyisin tästä, kun täällä todetaan näin, että "sote-uudistus tuo Kelalle uusia tehtäviä ja vastuita", mutta ei käy mitenkään ilmi, onko näihin uusiin tehtäviin millään tavalla varauduttu, ja asiantuntijakuulemisessa kävi ilmi, että jos ei ole varauduttu ja jos ei varauduta, niin käy niin, että aivan samalla tavalla kuin toimeentulotuki uudistuksessa asiat menevät alussa niin sanotusti päin mäntyä. Ei vaan järjestelmä pysy tämän uudistuksen perässä, jos siihen ei varauduta. Myöhemmin sitten, kun saatiin toimeentuloasioissa Kelalta selvitys, todettiin, että heillä ei ole ollut mahdollisuutta varautua tähän, ei ole ollut riittävästi resursseja ja niin edelleen. Nyt ollaan tekemässä samaa virhettä uudestaan, mutta kymmenen, ehkä sata kertaa suuremmassa mitasuhteessa. Ei euroakaan tähän muutosprosessiin ole varattu, ja tämä on kyllä asia — oli hallitus nyt oppositiosta mitä mieltä tahansa — johon kyllä kannattaisi ihan oikeasti tarttua ja pohtia, miten tämä järjestetään.

Sitten vielä vaan totean erikseen, että tämä aika, joka vaaditaan näiden ict-laitteiden ja -ohjelmien yhdistämiseen, on minimissään 2,5 vuotta, ehkä 3:kin vuotta, ja tämä aikaikk-

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

na on nyt sulkeutunut, ja me olemme tilanteessa, että tämä ei voi käytännössä alkaa tällä aikataululla, joka on esitetty tälle koko sote-uudistukselle. — Kiitoksia.

16.12 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Eilen ja tällä viikolla olemme käyneet läpi ministeriöiden toimialoja, ja tänään vuorossa oleva sosiaali- ja terveysministeriön toimiala on ehkä yksi merkittävin toimiala. Kysyin täällä tällä viikollakin muilta ministereiltä, miten olette valtioneuvostossa kaiken kaikkiaan onnistuneet yhteistyössä STM:n kanssa.

Esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa olemme paljon puhuneet ennaltaehkäisyn merkityksestä, ja haluan oikeastaan nyt korostaa sitä, että jo tänä vuonna saimme hallitukselta lupauksia, että tätä ministeriöiden välistä yhteistyötä kehitetään. Esimerkiksi niin kutsutussa edustaja Harkimon vetämässä työryhmässä totesimme, että opetus- ja kulttuuriministeriö ei voi yksin selviytyä siitä ennaltaehkäisyn, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuusta, vaan siinä tarvitaan muita ministeriöitä. Tässä STM on hyvin keskeisessä roolissa, joten kysynkin, miksi tämän yhteistyön kehittäminen ei konkreettisemmin näy tässä budjetissa.

Kaiken kaikkiaan, kun puhutaan sosiaali- ja terveydenhuollosta, ennaltaehkäisystä, niin pitää muistaa, että meillä on noin 10 prosenttia asiakkuuksista, kansalaisista, jotka aiheuttavat valtaosan, lähes 89 prosenttia, kustannuksista. Puhumme vanhuksista, jotka ovat tästä noin yhden kolmanneksen, moniongelmaisista, jotka ovat toinen kolmannes, ja se jäljelle jäävä kolmannes ovat somaattisesti vakavasti sairaat ihmiset, joten ydinkysymys koko sosiaali- ja terveydenhuollossa ja sen uudistamisessa on, miten me saamme haltuun nämä kolme kohderyhmää.

Meillä Päijät-Hämeessä Lahden alueella on tehty edistyksellistä työtä sosiaali- ja terveydenhuollossa muun muassa niin kutsutun case manager -toiminnan kautta. Käytännössä erikoissairaanhoidossa meillä on asiakasohjaus-, asiakaspalvelupäällikkö, jos sanoo näin kansankielellä, joka vastaa siitä, että henkilökohtainen ohjaus toteutuu. Syy, miksi nostan tämän esille, on se, että toivoisin nyt, että hallitus jo ensi vuoden aikana, kun tästä budjetista puhumme, näkee nämä mahdollisuudet siinä, mitä henkilökohtainen asiakasohjaus tuo tullessaan säästöjen osalta. Tapasin tänään muun muassa Sitran edustajan. He ovat Sitrassa pohtineet samaa asiaa ja jo tehneetkin aika paljon muun muassa Pirkanmaan alueella, joten kysynkin: miten voisimme valtakunnallisesti edistää tällaista case manager -ajattelua edelleen, miten voisimme lainsäädännön kautta tuoda sitä, puhumattakaan, että loisisimme taloudellisia insentiivejä tämän mallin käyttöön?

Toinen elementti on lastensuojelu-, mielenterveys- ja päihdepalvelut. Yhden lastensuojelutapauksen hinta on keskimääräisesti noin 75 000 euroa, jopa 125 000. Mitä jos säästäisimme kussakin kaupungissa, maakunnissa 20, 30 tai enemmän lastensuojelutapauksissa? Nämä ovat investointeja, arvoisa hallitus, joten siinäkin mielessä kysyn sitä, minkä takia, kuten aikaisempi puhujakin totesi, tästä ennaltaehkäisystä on nipistetty. Toki pitää muistaa se, että se on myös kuntien tehtävä, ei yksin valtion tehtävä, mutta nyt kun olemme tässä muutosvaiheessa, useat kunnat säästävät juuri tästä ennaltaehkäisystä. Mistä se sitten johtuu? Yksi iso syy on valtiovarainministeriön valtionosuusmalli, joka kannustaa kuntia leikkaamaan panostuksista sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Kuulitte aivan oikein. Nyt kannattaa säästää, niin saatte jatkossa enemmän. Se johtaa aivan kohtuuttomiin tilanteisiin. Se johtaa tilanteisiin, joissa aluehallintovirastot joutuvat puuttumaan laatuun, hoidon tasoon ja toimintaan ylipäätään, ei pelkästään kotihoidossa vaan laajemminkin sosiaali- ja terveydenhuollossa, joten tämä malli käytännössä näivettää julkisen sektorin, ja mikä tärkeintä il-

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

meisesti hallitukselle, se tekee tilaa yksityisille monikansallisille yrityksille vallata markkinoita ja surkastuttaa samalla julkisen tuotannon.

16.18 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat! Olemme tänään käsitelleet sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaa ja pääluokkaa tässä keskustelussa, ja sote-uudistuksesta on viime päivinäkin käyty paljon keskustelua. Itse pidän välttämättömänä sitä, että tuossa sote-uudistuksessa voidaan edetä, ja myös tämä valinnanvapaus, jota esitetään, on tärkeä osa. Sitä itse asiassa suomalaiset myös toivovat ja kannattavat erilaisten tutkimusten mukaan, sillä tämänhetkinen järjestelmämme ei erityisesti perusterveydenhuollossa toimi ja ihmiset odottavat tällä hetkellä liian kauan lääkäriin pääsyä. Tämä näkyy ennen muuta niiden ihmisten kohdalla, joilla ei ole varaa rahalla ostaa paikkaa pois jonosta tai jonon kärkeen siirtyä. Ne, joilla on työtä, ovat työterveyshuollon piirissä, heidän palvelunsa ovat tällä hetkellä varsin hyvät. Myös ne, joilla on esimerkiksi erilaisia vakuutuksia, vaikkapa lapsivakuutuksia, saavat palvelua nopeasti, normaalisti ilman jonotusta. Ja myös ne, joilla on rahaa maksaa yksityisestä lääkärivastaanotosta, pääsevät pois sieltä jonosta, mutta ne ihmiset, joilla tätä mahdollisuutta ei ole, eli pienituloiset, monet lapsiperheet, lukuisat eläkeläiset, ovat tällä hetkellä jopa viikkoja lääkärijonossa odottaen pääsyä kiireettömän lääkärin vastaanotolle.

Voi hyvin kysyä, kun esimerkiksi perustuslain oikeudenmukaisuudesta taikka perustuslainmukaisuudesta on puhuttu tämän nyt valmisteilla olevan sote-uudistuksen kohdalla, onko tämä nykymalli perustuslain näkökulmastakaan enää kunnossa. Minun mielestäni ei ole: me olemme hyvin eriarvoisessa asemassa. Ne, joilla on rahaa, joilla on työtä, joilla on vakuutuksia, saavat hoitoa nopeammin kuin monet muut, joilla ei ole rahaa tätä ohituskais-taa käyttää. Sen takia itse kannatan ennen muuta perusterveydenhuollon tasolle laajaa valinnanvapautta, että ihmiset voisivat päästä pois näistä lääkärijonoista. On myös maaseudulle hyvin oleellinen juttu, että me saisimme lääkärivastaanottoja takaisin myös maaseutumaisiin kuntiin. Itse olen vakuuttunut, että soten perustason valinnanvapaus tulee lisäämään myös lääkärivastaanottoja pienempiin keskuksiin, joissa julkinen puoli ei enää tällä hetkellä syystä tai toisesta lääkärivastaanottoja ole ylläpitänyt. Nykymalli ei siis toimi, se ei ole tasa-arvoinen, se ei ole oikeudenmukainen, ja sen takia pidän tärkeänä sitä, että sote-uudistuksessa edetään ja valinnanvapaus erityisesti perusterveydenhuollon osalle tuodaan.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjetissa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle on muutamia hyviä kohdennuksia. Ne kertovat siitä pienestä liikkumavarasta, mitä on ollut, mutta myös niistä arvovalinnoista, mitä on tehty: vaikkapa siitä, että kaikista pienimmällä toimeentuleville eläkeläisille halutaan jälleen ohjata hivenen lisää. Nyt takuueläke nousee vajaaseen 780 euroon — siihen tulee tuo 15 euron kuukausikorotus ensi vuonna — ja näitä korotuksia tämä hallitus on tehnyt tiukkanakin taloudellisena aikana.

Debatissa itse toin esille monien kollegoiden tapaan nämä veteraanikuntoutuksen rahat, ja olen äärimmäisen tyytyväinen siihen, että näistä teatraalisista leikkauksista, joita tehtiin vuosi toisensa jälkeen, on nyt luovuttu eli enää emme ole siinä tilanteessa, että eduskuntaan tuotavasta keltaisesta budjettikirjasta olisi veteraanien kuntoutusrahoja leikattu tietäen ja odottaen, että eduskunta ne sinne tulee korjaamaan, vaan nyt nuo rahat ovat oikealla tasolla ja niitä lisätään aina sen mukaan, jos lisätarvetta tulee. Näin ministeri Saarikko on tänäkin vuonna useamman kerran tehnyt, ja tämä on ainoa oikea tapa, miten tässä pitää edetä.

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

Toivon myös, että tämä sotilastapaturmalaki, josta tänään keskusteltiin, etenee. Meillä on hyvä kriisinhallintapuolen turva tällä hetkellä, mutta jollain tavalla tuntuu erikoiselta, että niillä nuorilla miehillä ja naisilla, jotka tekevät pakollista [Puhemies koputtaa] — miehet varsinkin pakollista — varusmiespalvelusta, on heikompi oikeusturva tällaisissa tapaturmatilanteissa kuin vapaaehtoisesti kriisinhallintatehtäviin osallistuvilla. Ja kun nyt olemme kriisinhallintapuolen saaneet kuntoon, haluan, että me lisäämme panoksia siihen, että sotilastapaturmalaki saatetaan ajan tasalle.

16.24 Sari Raassina kok: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla on useita tärkeitä ja myönteisiä avauksia, joilla on merkitystä kansalaisten arjessa niin lähitulevaisuudessa kuin myös tulevana vuosikymmeninä.

Nopeita toimenpiteitä tarvitaan itsemurhien ehkäisyssä, ja siinä mielessä tervehdin erittäin ilolla sitä, että vihdoinkin saamme itsemurhien ehkäisyohjelman käyntiin. Rahoitus riittää varmasti tuon ohjelman alkuun saattamiseen, mutta jälleen kerran meidän tulee turvata myös pitkäaikainen rahoitus siihen, että voimme nuo toimintamallit sitten jatkossa sote-uudistuksen yhteydessä implementoida kentälle sekä julkisten toimijoiden, kolmannen sektorin että muiden osallisten toiminnaksi.

Pitempiketoisia vaikutuksia saamme kuitenkin panostuksella tutkimustyöhön. Suomi on pieni maa sekä väestöltään että taloudellisilta resursseiltaan. Suomen menestyksen perusta on korkealaatuinen tieteellinen tutkimustyö, tutkimustyön tuotteistaminen ja siitä syntyvät innovaatiot. Tieteellisen tutkimuksen laadun varmistamiseksi on rakennettava vahvoja tutkimuskeskuksia.

Suomeen perustetaan budjettipäätöksen mukaisesti neurotutkimuskeskus. Tämä on aivan loistava esimerkki siitä, kuinka jo olemassa olevan osaamisen pohjalle vahvistetaan laaja-alaista yhteistyötä, johon osallistuu toimijoita sekä akateemisesta tutkimuksesta, käytännön hoidosta että kaupallisista toimijoista. Kuopiossa tuota osaamista on ollut jo pitkään, ja neurokeskuksen perustamisen kautta saamme pysyvämmän toimintamallin rakennettua siten, että myös muissa suomalaisissa toiminta- ja tutkimuskeskuksissa voidaan hyödyntää Kuopion esimerkkiä. Nyt päätetyllä rahoituksella päästään alkuun, mutta tieteellinen tutkimustyö tuottaa tuloksia vasta vuosien, vuosikymmenten jälkeen. Siksi on tärkeää, että myös jatkossa huolehditaan neurokeskuksen rahoitusmallista siten, että toiminta voi keskeytyksettä jatkua ja kehittyä.

Tutkimusrahoituksen riittävyys on edellytys myös käytännön terveydenhuollon kehitymiselle ja laadun ja vaikuttavuuden varmistamiselle. Terveys- ja terveydenhuollon tutkimuksessa on tärkeää tukea poikkitieteellistä yhteistyötä eri tieteidenalojen mutta myös hallinnon ja arkipäivän lääketieteen ja hoitotyön työtä tekevien käytännön ammattilaisten välillä.

Nyt suunniteltu ja toteutuva lisäys terveydenhuollon yksiköiden tutkimusrahoitukseen, 6 miljoonaa euroa, vie meitä eteenpäin terveystieteen sektorilla ja on osaltaan myös auttamassa sote-uudistuksen onnistumista. — Kiitos.

16.27 Sirkka-Liisa Anttila kesk: Arvoisa puhemies! Valiokunta on hyvin tyytyväinen niihin määrärahasesityksiin, jotka on tehty veteraanikuntoutukseen, niin kuin täällä edustaja Heinonen juuri hetki sitten totesi. Itsenäisen Suomen 100-vuotisjuhlavuoden kunniaksi on täysin perusteltua se, että nämä asiat nyt todella hoidetaan kuntoon. Täällä on vielä ponssikin siitä, että hallitus seuraa veteraanien kuntoutukseen ja kotiin vietäviin palveluihin osoitettujen määrärahojen riittävyyttä ja palvelujen toimivuutta ja ryhtyy tarvittaessa toi-

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

menpiteisiin, jotta kaikilla veteraaneilla on mahdollisuus päästä heille tarkoitettujen palvelujen piiriin.

Tämä on erittäin tärkeä asia, mutta tähän liittyy myöskin yksi kysymys, jota pitäisi kuntatasolla miettiä vielä enemmän, ja se on kotona tapahtuva hoito. Omaishoidontuen korvaukset, jotka vanhuksille ovat, ovat aivan liian pienet, kun niistä kaiken lisäksi vielä joudutaan maksamaan veroa. Kun ajatellaan, miten arvokasta työtä tehdään — jos sama työ tehdään laitoksissa, silloin puhutaan useista tuhansista euroista hoitokustannuksina kuukautta kohti — niin sitä taustaa vasten olisi varmasti mahdollista maksaa siitä kotona tapahtuvasta omaishoidosta vähän korkeampaa korvausta.

Sitten toisena asiana kiinnitän huomiota kuntien järjestämään sosiaali- ja terveydenhuoltoon, jossa on nostettu esille lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut. Tämä on aivan totta omallakin paikkakunnallani, että näissä käynneissä on nyt nousu noin 20 prosenttia Forssankin seudulla. Tämä pitää nyt jatkossa tarkkaan selvittää, mistä tämä johtuu. Onko kysymys siitä, että nyt palveluihin hakeudutaan enemmän kuin aikaisemmin, kun niitä on paremmin saatavana, vai onko todella niin, että nämä ongelmat ovat myöskin räjähdysmäisesti kasvamassa? Silloin pitää hyvin tarkkaan selvittää ne juurisyyt, jotka ovat johtaneet tähän. Se, että lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen tarve kasvaa, on merkki siitä, että asiat eivät ole kunnossa. Silloin pitäisi löytää ne perussyyt, mitkä ovat johtaneet tähän tilanteeseen, että merkittävä osa, liian suuri osa, nuorista oireilee, koska yksikin on aivan liikaa.

Sitten puutun viimeisenä sote-tilanteeseen. Tätähän nyt sitten yritetään. Jo lähes kymmenen vuoden ajan on tavoitteena ollut uudistaa sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Kaiken kaikkiaan meillä kuitenkin terveydenhuolto toimii erittäin hyvin. Ainoa ongelma on se, että perusterveydenhuoltoon on varsinkin suuremmilla paikkakunnilla jonoja: hoitoonpääsy ei ole taattu. Mutta erikoissairaanhoidon kohdalla tilanne on kohtalaisen hyvä. Ja minun neuvoni nyt tämän uudistuksen eteenpäinviemiseksi on se, ettei kannata tavoitella aivan liikaa vaan pitäisi tehdä tavalla, joka on toteuttamiskelpoinen ja joka parantaa nykyisten palvelujen toimintaa, ettei tule se tilanne, että sitten, kun kaikkea yritetään uudistaa, meillä onkin vuonna 2020 kaaos käsissä. Tällä haluan sanoa sen, että uudistuksen voimaantulo pitää nyt järkevällä porrastaa. Se on meidän kaikkien etu, ja se on ennen muuta myöskin hallituksen etu, koska uudistukselta menee uskottavuus silloin, jos sen toimeenpanoa ei ole mahdollista tehdä järkevällä tavalla.

Tätä taustaa vasten nyt toivon, että näissä valinnanvapausneuvotteluissa tavoitellaan vähemmän poliittisia intohimoja ja rakennetaan se uudistus niin, että lähdetään liikkeelle varovaisemmin. Ei meidän tarvitse samaan aikaan tuoda yksityistä sektoria vauhdilla mukaan, koska tähän saakka yksityinen sektori on järkevällä tavalla täydentänyt julkisen sektorin palveluja, ja tästä kannattaisi nyt ottaa myöskin oppia, että lähdetään liikkeelle maltillisesti eikä sillä tavalla, että tavoitellaan niin suuria muutoksia yksityisen mukaantulossa, että siinä meneekin lapsi pesuveden mukana. Me emme saa nyt menettää erikoissairaanhoidossa sitä korkeaa, hyvää osaamista, mitä meillä tänä päivänä on.

Meillä on keskussairaalaverkko, jota ollaan nyt osittain ajamassa alas. Me tiedämme tarkkaan, että keskussairaalat on jaettu kahteen ryhmään: 12 täyden palvelun keskussairaalaa, mukaan lukien 5 yliopistosairaalaa siinä joukossa, ja sen lisäksi sitten on 6 keskussairaalaa, joista tiedän, että ainakin eräät virkamiehet tuolla ministeriössä haluaisivat päästä niistä pidemmällä aikavälillä eroon. Meillä ei ole varaa palveluja niin mittavasti keskittää,

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

että matkat pitenevät aivan liian pitkiksi. Se on myöskin potilasturvallisuuden näkökulmasta suuri uhka, jos se matka sinne ensiapuun on kymmeniä kilometrejä.

16.32 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Edustaja Anttila puhui viisaasti sote-uudistuksesta sekä siitä, että on viisasta tuo uudistus porrastaa, ja myös keskittämistä ja yksityistämistä.

Pidän tärkeänä sitä, että nyt huolellisesti harkitaan ennen kuin tätä valinnanvapausuudistusta viedään eteenpäin. Lausuntokierrokselta näemme, että valtaosa lausujista on erittäin kriittisiä liittyen juuri tähän valinnanvapausosioon ja asiakasseteliosioon, ja pitäisin tärkeänä, että nimenomaan erikoissairaanhoidon osalta maakunnilla, maakunnan liikelaitoksilla, ei olisi ikään kuin ensisijaisena veloitteena tarjota näitä asiakasaseteleitä vaan että se voisi tapahtua sitten erillisen harkinnan pohjalta, jos maakunnat niitä tarvitsevat. Pelkään nimittäin sitä poliittista prosessia, että jos pääsääntö ja lähtökohta on se, että asiakasaseteleitä täytyy tarjota, niin on aika vaikeaa poliittisesti tehdä sitä päätöstä, että niitä ryhdytään rajoittamaan. Sen poliittisen päätöksen pitäisi tapahtua toisinpäin, eli vasta erillisen poliittisen päätöksen seurauksena näitä asiakasaseteleitä tarjottaisiin, ja silloin voitaisiin varmistaa se, että meillä varmasti on jatkossakin sellaiset keskussairaalat, joissa päivystys kaikine erikoisaloinen toimii hyvin.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota lääkekorvausmenoihin, ja tästä tulemme huomenna tekemään esityksiä. Pidän vahinkona sitä, että kuluneella kaudella lääkekorvausmenoja esimerkiksi diabeetikkojen osalta on leikattu.

16.34 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Anttila kyllä kuvasi ihan loistavasti tämän tilanteen. Tässä ei oikein ole mitään muuta mahdollisuutta kuin tämä porrastettu malli, että päästäisiin edes jollakin tavalla maaliin tämän sote-uudistuksen kanssa. Auki on edelleen aikuissosiaalityön rooli. Miten se tullaan tässä järjestämään? Miten kolmannen sektorin rooli sosiaaliturvaa täydentävänä voimana huomioidaan? Nämä asiat ovat kaikki auki, nämä pitäisi nyt avoimesti tunnustaa ja yhdessä tarttua töihin. Mutta vuosi sitten tässä samassa tilanteessa puhuttiin näistä asioista, ja tämän vuoden aikana ei ole tämä keskustelu oikeastaan mennyt mihinkään näissä asioissa. Onko tässä käymässä nyt niin, että vain odotetaan, että nämä ongelmat tipahtavat syliin, ja sitten todetaan, että oho, miten tässä tällä tavalla pääsi käymään, vaikka on nyt vuosi keskusteltu näistä keskeisistä ongelmista?

16.35 Sirkka-Liisa Anttila kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty erittäin hyvää keskustelua, ja jatkan vielä sen verran tästä asiakassetelistä ja sen sote-keskuksen roolista, että jos nyt tehdään lainsäädännöllä päätös, että asiakasseteli ja sen käyttö on pakollinen ja sen pitää jokaiselle olla tarjolla, niin silloin tullaan tilanteeseen, että julkisen sektorin alasajo on hyvin lähellä, ja erityisesti jos se ulotetaan erikoissairaanhoidon, niin se on vielä lähempänä. Nyt pitäisi olla malttia siinä, että rinnastetaan yksityiset toimijat maltilla mukaan siihen eikä niin, että on pakollista sote-keskuksesta käsin heti tarjota sitä asiakasaseteliä ja mahdollisuutta valita yksityinen toimija. Tässä täytyy nimittäin muistaa se, että se yksityinen toimija useimmiten on ne isot, ulkomaiset jätit ja ne ovat jo valmiiksi markkinoineet ja mainostaneet. Tiedämme jo tällä hetkellä, että kun tämä sote on viivästynyt, niin markkinoiden uusjako on koko ajan menossa. Nämä Suomessa toimivat terveysjätit tarjoavat asiakkailleen nyt, että kun otatte sen ja sen suuruisen euromääräisen asiakkuuden ensi

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

vuodelle, niin me tarjoamme teille sitä ja sitä ja sitä. Tämä markkinoiden jako on jo vahvasti menossa, ja tästä minä varoitan, että me olemme jo vähän liikaa sillä tiellä, että tätä julkista puolta tullaan ajamaan alas. Meillä pitää se perusta säilyä. Niin hyvää erikoissairaanhoidoa kuin meidän yliopistosairaaloidemme johdolla Suomessa on me emme kerta kaikkiaan saa tällä uudistuksella tarvella.

16.37 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Yhdyn niihin kiitoksiin ministerille koko STM:n pääluokan osalta liittyen veteraanimäärärahoihin, viljelijöitten jakamiseen liittyvään rahoitukseen, saattohoidon määrärahaan.

Tässä puheenvuorossa oikeastaan haluan kommentoida tätä äsken esitettyä epäkohtaa, että diabeteslääkkeistä on leikattu. Kuten toteaja varmaan tietää, kokonaan tätä lääkityksen korvausta ei ole viety vaan se on tuosta 100 prosentin korvattavuudesta alennettu toiseen luokkaan, missä muut meidän suomalaisten kansansairaudet ovat, kuten esimerkiksi sydän- ja verisuonisairaudet. Varmasti olemme siitä toteajan kanssa samaa mieltä, että on vaikeaa luopua sellaisista eduista ja tehdä satojen miljoonien leikkaukset, mitä olemme joutuneet myös tällä sosiaali- ja terveydenhuollon sektorilla tekemään. Ne osuvat kipeästi juuri sairaisiin, totta kai, heihin, jotka näitä lääkkeitä muun muassa käyttävät.

Toivon, että myös Suomi kohtaa tämän uuden aikakauden, jota hallitusohjelmassa tavoitellaan. Talouden kasvu, työpaikkojen lisääntyminen tuo meille verotuloja. Vain tämän vahvan valtiontalouden kautta me voimme ajatella, että meidän pohjoismainen hyvinvointivaltiomme säilyy, tuo valtio, joka turvaa ihmisille turvan hädässä silloin, kun omat siivet eivät kanna, kun talous on heikoilla. Siitä viime kädessä todellakin on myös tämän hallituksen tekemissä kipeissäkin leikkauksissa kyse. Me haluamme, että valtiontalous on siinä jamassa, että voimme pitää heikoimmista huolta.

16.39 Harry Harkimo kok: Arvoisa puhemies! Vastaan edustaja Tolppasen kysymykseen. Tässä en oikein ymmärrä kyllä, miten se liittyi tähän koko aiheeseen, mutta hän kysyi minulta, palkkaisinko kolmeksi päiväksi työntekijän töihin. Voin vastata siihen, että riippuu paljon yrityksestä ja siitä tarpeesta, mutta kolmen päivän koeaika olisi ihan hyvä, ja uskon, että siihen löytyy kyllä halukkuutta. Se on ihan yrityksestä kiinni. — Kiitos.

16.39 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Todellakin diabeteslääkkeistä, kuten edustaja Heikkinen totesi, muut kuin insuliinivalmisteet siirrettiin alempaan erityiskorvausluokkaan vuoden alussa. Tämä päätös oli siinä mielessä ongelmallinen, että diabetes on huomattavia kustannuksia yhteiskunnalle aiheuttava kansantauti, jonka kohdalla hoidon laiminlyönti johtaa lisäsairauksiin, joiden kustannukset tulevat huomattavasti kalliimmiksi. Siis noin 90 prosenttia kaikista kustannuksista aiheutuu nimenomaan näistä lisäsairauksista, liitännäissairauksista. Sen vuoksi on aika lyhytnäköistä säästää juuri tästä peruslääkityksestä, jos se johtaa huonompaan hoitovasteeseen ja siihen, että jotkut potilaat eivät sitten sitä lääkitystä käytä sen kalliin hinnan vuoksi.

Kaikkein tärkeintä on tietenkin se, että lääkekustannuksia katsotaan kokonaisuutena, ja sen vuoksi pidän tärkeimpänä ja kiireellisimpänä tavoitteena sitä, että saisimme vuosittaisesta maksukattoa alennettua. Tällainen panostus kohdistuu tasapuolisesti kaikkiin potilaisiin, jotka lääkehoitoa tarvitsevat. Huomenna saamme äänestää kristillisdemokraattien esityksestä, jossa esitämme 50 miljoonan euron lisäystä lääkekorvauksiin vuosittaisen maksukaton alentamiseksi nykyisestä 605 eurosta 450 euroon.

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

16.41 Martti Talja kesk: Arvoisa puhemies! Suomalaisissa on vahvasti se ajatus, että terveydenhuollon ammattilaiset pystyvät hetkessä parantamaan sairaudet ja itse asiassa sitä omaa panosta siihen ei tarvita laisinkaan. Tämä havainto, että me tarvitsemme omaa panostusta, pätee erityisesti kroonisissa sairauksissa. Meillä on tutkimusnäyttöä Päijät-Hämeessä, Ikihyvä Päijät-Häme -terveysvalmennushankkeessa, siitä, että kansalainen tarvitsee opastusta siihen, miten hän itse kykenee muuttamaan omia elämäntapojaan. Myös sairauden myöhäisessä vaiheessa tämä muutos on vaikuttavaa. On osoitettu, että huonossa tasapainossa olevien diabeetikkojen osalta ja infarktin sairastaneiden osalta meillä on mahdollisuus miljoonien säästöihin vuodessa sillä, että me muutamme omaa elämäntapaamme: kansalainen voimavaraistuu siihen, tekemään näitä elämäntapamuutoksia.

Tämä liittyy sillä tavalla lääkkeisiin, että nimenomaan tällä hetkellä ja tällä tavalla me voimme vähentää lääkkeiden käyttöä, ja itse asiassa tulevaisuudessa lääkekustannukset menevät entistä enemmän sitten toimeentulotuen piiriin. Tällä hetkellä Kela hyväksyy myös ne, jotka todella tarvitsevat lääkkeitä pystyäkseen pitämään sen sairautensa tasapainossa, ja he voivat saada korvausta myös toimeentulotuesta.

Tämän johtopäätöksenä on se, että me tarvitsemme nyt entistä enemmän professori Ruskoahon selvitystä siitä, miten tätä meidän lääkekorvausjärjestelmää tulisi kehittää, jotta sitten se vastaisi niihin käytännön tarpeisiin ja parantaisi kansanterveyttä.

16.43 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Täällä eduskunnassa kun oli nämä kansalaisten vierailupäivät, niin diabeteshoitajaryhmä oli tullut tutustumaan korjattuun Eduskuntataloon, ja he ottivat minut sitten erilleen tuossa käytävällä ja kysyivät näin: "Ymmärtääkö se hallitus, mitä tämä korvaustason laskeminen tulee yhteiskunnalle maksamaan? Me näemme nyt sen, kun ihmiset ovat ajautuneet vakaviin ongelmiin tämän muutoksen takia. Kerro niille nyt terveisiä, että ei kannata tehdä säästöjä, jotka tuovat moninkertaiset kustannukset." — Joten tässä joulun kunniaksi diabeteshoitajaryhmän terveiset hallitukselle.

16.44 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Vielä tähän keskusteluun lääkekorvauksista. Tarkennetaan vielä sen verran, että tässä korvausluokan vaihdoksessa on kyse tyypin 2 diabeteksen hoidosta. Ykköstyypin on aivan oma sairautensa.

Edustaja Räsänen totesi, että diabeteksen liitännäissairaudet pitää ottaa huomioon ja on sen takia ikävää, että tätä korvausluokkaa on laskettu. Haluan kuitenkin muistuttaa, että puhutaan usein hyvin samanlaisista liitännäissairauksista muiden kansansairauksien kohdalla, kuten verenpainetaudista ja muista sydän- ja verisuonitauksista. Samat asiat auttavat ja ehkäisevät, ja samalla tavoin nämä sairaudet hoitamattomina aiheuttavat hyvin paljon samankaltaisia jatko-ongelmia, ja sen takia on hyvin tärkeää, että eri keinoin saadaan hyvä hoitotasapaino.

Toinen asia, mitä haluan lyhyesti kommentoida, ovat nämä maksukatot. On ollut silloin tällöin hieman keskustelua julkisuudessa muun muassa maksukattojen yhdistämisestä, ja kannatan kyllä sitä, että vaikkakin haaste on vaikea — yhdistää lääkemaksukatto, lääkärisä käyntien maksukatto ja matkakorvauksien maksukatto — tuo työ otettaisiin vakavasti. Hetkessä sellaista ei varmasti aikaansaada, koska on eri maksajatahot ja silloin järjestelmän muutos ei yksinkertainen ole, mutta ollaanhan tässä juuri selättämässä muitakin isoja haasteita, kuten pitkään yritettyä sote-uudistusta. Olemme aivan viime metreillä senkin

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

kanssa, joten otetaan tästä maksukattojen yhdistämisestä vaikka seuraavalle hallituskaudelle tavoite.

16.46 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä diabetes-keskustelu on tärkeää, koska kyseessä on todellakin erittäin merkittävä kansantauti, ja itsekin puhuin nimenomaan nyt tästä kakkostyypin diabeteksestä.

Edustaja Talja nosti kyllä esiin erittäin tärkeän näkökulman tästä potilaiden omahoidosta, elintapojen muutoksesta ja omavastuusta, ja tätä ei voi olla liikaa korostamassa, koska se on todellakin erittäin, erittäin tärkeää. Varmasti tässä tulisi vielä enemmän terveydenhuollossa myös tehdä ja siihen panostaa. Aivan viimeaikaiset tutkimuksetkin osoittavat, että esimerkiksi tässä kakkostyypin diabeteksessä, nimenomaan siinä tuoreessa vaiheessa, painon pudotuksella ja ruokavaliohoidolla pystytään jopa parantamaan tauti, kun se tehdään vaan ripeästi, ja siinä varmasti myös lääkärikunnalla on parantamisen varaa.

Kun täällä edustaja Heikkinen aiemmassa puheenvuorossaan nosti esiin saattohoidon, josta erittäin paljon käytiin keskustelua tässä salissa eutanasiakansalaisaloitteen yhteydessä, niin haluan vielä painottaa tätä, että on hyvä, että hallitus on pienen panostuksen nyt tähän saattohoidon kehitykseen myös rahallisesti laittanut. Tässä on viime vuosina tehty hienoa työtä, ja sitä työtä on todellakin jatkettava. Siitä kaikki kiitos myös nykyiselle hallitukselle. Mutta nämä panostukset eivät vielä riitä, ja kun kansalaisten keskuudessa on niin suuri huoli, joka purkautuu paineena esimerkiksi tämä eutanasian suuntaan, niin nyt kyllä pitäisi ponnistella niin, että voimme vakuuttaa kansalaisille, että jokainen suomalainen saa tarvitsemansa hyvän saattohoidon eikä ole sitä turhaa pelkoa, että joutuu kivuissa kärsimään sitten loppuvaiheessa.

16.48 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Usein kansalaiset eivät toimi niin kuin me täällä toivomme tai oletamme. Esimerkiksi silloin kun lääkekorvauksia leikattiin, me ajattelimme, että he osaavat hakea sitten jollakin muulla tavalla lisätuloa jotakin kautta, että voivat saada lääkkeensä edelleen, mutta kävikin ilmi kotihoidossa olevien henkilöiden kautta, että monet vanhukset puolittivat lääkkeitään, ja sen seurauksena tiedämme jo, kun tämä on vuoden verran jatkunut, että monen tila on merkittävästi heikentynyt. Kyllä lainsäätäjän pitää lähteä siitä, että tällaisessa tilanteessa se myöntää virheensä ja toteaa, että tämä ratkaisu oli ehdottomasti huono. Ikinä ei ole hyödyllistä tehdä sellaisia säästöjä, jotka lopulta tuottavat vain lisää kustannuksia. Tässä olisi nyt hyvä yhdessä tehdä arviointia ja pohtia, ovatko kaikki säästöt välttämättä olleet oikeita.

16.49 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Omahoito on todella tärkeä aihe. Näitä puheenvuoroja ei yhtään liikaa tässä salissa ole. Koska tässä ei puhuta miljardoista panostuksina valtiontalouteen tai tulevan vuoden budjettiin, niin tavallaan siitä ei puhuta, koska nämä ovat tekoja, jotka eivät todellakaan ole pelkästään meidän terveydenhuollon osajien asia. Jotta ihminen osaisi omilla elintavoillaan vaikuttaa omaan kasvuunsa, omaan jaksamiseensa työelämässä, omaan hyvinvointiinsa eläkkeellä, niin tuota työtä pitäisi tehdä monilla yhteiskunnan sektoreilla ja työn pitäisi alkaa meidän tulevien sukupolvien osalta jo neuvolajärjestelmässä. Luotankin, että lasten, nuorten ja perheitten palvelujen muutosohjelmassa panostetaan perhekeskusten kautta siihen, että meidän vanhempamme osaavat paremmin huomioida myös ne asiat, mitkä siellä kodin arjessa vaikuttavat lapsen tottumuksiin ruuan, liikunnan ja elämän suhteen.

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

Toinen paikka, missä ei koskaan liikaa näistä asioista puhuta, on meidän koulujärjestelmämme. Mitä koulun arki on? Tukeeko se lapsen tervettä kasvamista myöskin oppiaineissa? Usein me puhumme ja kinastelemme siitä, onko matematiikkaa riittävästi tai onko reaaliaineita riittävästi. Mutta mitä noilla taidoilla tekee, jos meille ei tule ihmisiä, jotka jaksavat työelämässä, ovat positiivisesti suuntautuneita omaan elämäänsä ja jaksamiseensa ja parhaassa tapauksessa osaavat myös välittää myötätuntoa kanssaihmisille elikkä kasvavat tasapainoisiksi ihmisiksi? Nämä ovat semmoisia asioita, joita ei budjetissa juurikaan pystytä käpälöimään, mutta meillä kansanedustajilla on vastuu nostaa myös näitä asioita esille.

16.51 Martti Talja kesk: Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän omahoidon toteutukseen. Tutkimusten mukaan, joita on Suomessakin tehty, siinä todella konkreettisesti on tarvis ammattilaisten muuttua niin kuin valmentajan rooliin, jotta sitten pystytään tukemaan kansalaisia siinä elämäntapamuutoksessa. Ne tutkimustuloksethan, joita Suomessa on saavutettu, tarkoittavat sitä, että kansalaiset ovat terveempiä. Niille tulee vähemmän kontakteja erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuoltoon silloin, kun krooniset sairaudet ovat edenneet pitkälle. Nämä säästöt eivät ole lääkekustannussäästöjä vaan kontaktisäästöjä terveyspalvelujärjestelmään. Silloin kun tehdään itse työtä ja realisoidaan se, että me olemme itse ne, jotka kykenemme itseämme auttamaan, siinä ammattilainen muuttuu valmentajaksi. Tällä tavalla me pystymme myös vähentämään sitten pysyvästi terveydenhuollon ja sosiaalitoimen kustannuksia ja saamaan terveitä elinvuosia lisää.

Viimekätisestihän on sitten lääkkeet, jotka tukevat tätä omaa selviytymistä tässä sairauden kanssa. On mielenkiintoista havaita, että sairausvakuutusasiain neuvottelukunta on ottanut kantaa tähän Kela-korvausjärjestelmään ja näkee, että nyt sitten, jos lääkekorvausjärjestelmä ei riittävästi kykene kansalaista tukemaan, silloin myös toimeentulotukea voidaan käyttää tähän asiaan. Minusta tämä on sillä tavalla nyt aika huolestuttava ilmiö, että se meidän kohdennettu korvausjärjestelmämme ei kykene tukemaan vaan me turvaudumme sitten sekundaariseen korvausjärjestelmään. Tällä tavalla tämä on vaikutin siihen, että meidän tulee nyt sitten panna panoksia kokonaisuudessaan meidän korvausjärjestelmämme kehittämiseen siten, että ensisijaiset järjestelmät olisivat tukemassa.

16.54 Mika Niikko ps: Kunnioitettu puhemies! Tänään keskusteltiin aiemmin Suomen köyhistä ja heidän tilanteestaan näiden ruoka-apujärjestöjen asiakkaitten näkökulmasta. Kuten tiedetään, Suomessa on kymmeniätuhansia nälkää näkeviä henkilöitä, ja näin ei saisi hyvinvointiyhteiskunnassa olla. Mutta jostain syystä ruoka-aputyölle on kova tarve tässäkin maassa. Ministeri Mattila ei vastannut siihen kysymykseen, kun kysyin, miksi STEA ei voi ottaa avustuskohteekseen näitä ruoka-aputoimijoita, joita Suomessa on noin 400. He eivät paljoa pyydä. He pyytävät ainoastaan tukea siihen, että saisivat maksaa polttoainekustannuksensa ja ne muutamat muut juoksevat kulut, joihin heillä kaikilla ei ole varaa, koska useat toimijoista ovat eläkeläisiä ja myös työttömiä henkilöitä.

Perussuomalaisten ollessa hallituksessa me teimme silloin keskustan ja kokoomuksen kansanedustajien kanssa sellaisen vähän niin kuin periaatelinjauksen, että halutaan tukea näitä vähävaraisia henkilöitä tämän hallituskauden aikana. Varsinkin kun nyt on ollut merkittävä juhluvuosi Suomella, niin tällekin vuodelle kohdistettiin se miljoonaa euroa ruoka-aputyöhön, joka koskettaa suoraan yli 3:a miljoonaa asiakaskäyntiä vuodessa. Nämä asiakkaat nyt eivät valitettavasti saa minkäänlaista huomionosoitusta, eivät sen enempää STEAlta kuin eduskunnaltakaan ensi vuonna. Siinä mielessä vetoan teihin, hallituksen jä-

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

senet, onko teille tärkeämpää tehdä poliittisia irtopisteitä sillä, että te ette tuo hankkeita, jotka perussuomalaiset ovat aloittaneet, vai tukea niitä henkilöitä, jotka ovat avun tarpeessa. Tämä on minun mielestäni semmoinen häpeä, jos me eduskunnassa rupeamme politisoimaan köyhien kustannuksella. Tämä olisi voitu korjata täällä eduskunnassa joulun alla, kun me näitä kohteita valitsimme. Mutta kun perussuomalaiset eivät ole enää hallituksessa, niin tämä asia haluttiin kaataa ja tämä kaadettiin, kuten kaadettiin monen muunkin nuorisotyötä tekevän toimijan pienet pienet muruset, joita he kaipaavat [Puhemies koputtaa] tuonne ruohonjuuritasolle. Odottaisin hiukan joulumieltä hallitukselta.

16.56 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Palaan vielä kristillisdemokraattien esitykseen saattohoidon kehittämisestä ja omaishoidon tukeen saattohoidon ajalta, johon liittyen olemme esittämässä 20 miljoonan euron panostusta rahoitukseen.

Vuosittain noin 12 000 tai 13 000 kuolevaa suomalaista tarvitsee saattohoitoa ja palliatiivista hoitoa. Hyvin järjestetty saattohoito ei tule kalliimmaksi kuin se, että siinä elämän loppuvaiheessa potilas joutuu kipujensa takia esimerkiksi hakeutumaan useita kertoja päivystykseen. Eli päinvastoin: jos saattohoito on hyvin järjestetty, se on yhteiskunnalle ja terveyspalvelujärjestelmälle jopa kustannustehokas. Mutta alkuvaiheessa tarvitaan taloudellisia panostuksia henkilökunnan koulutukseen, aivan sieltä hoitajatasolta lääkäreihin, ja myös toimivan saattohoitoketjun luomiseen. Sen vuoksi pitäisin nyt tällä hetkellä kiireellisenä sitä, että nyt kun keskustelu kuolevien potilaiden arvokkaasta hoidosta ja arvokkaasta kohtelusta on ajankohtainen, panostaisimme vahvasti saattohoitoon, jotta suomalaiset voisivat luottaa siihen, että he saavat hyvää hoitoa silloin, kun he sitä tarvitsevat, ja saavat sitä oikea-aikaisesti.

16.58 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kun olen kuunnellut tätä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan keskustelua tuolla työhuoneessani, niin välillä on tullut vähän sellainen epäuskoinen olo, että ovatko todella meillä asiat, kuten oppositio on väittänyt, niin kamalan huonosti. Tosiasiahan on onneksi jotain ihan muuta. Suomalainen terveydenhuoltojärjestelmä voi kohtuullisen hyvin. Katselin esimerkiksi erästä aikakauslehteä, jossa käytiin läpi suomalaisen syöpähoidon tilaa tällä hetkellä. Olemme ehdottomasti siinä lääketieteen erikoisalueella aivan maailman huippuja, ehdottomia huippuja niin, että ihminen saa melkein päi ihan minkälaisiin vaivoihin tahansa erittäin korkeatasoista, kansainvälisesti mitattuna huippuhoitoa ja hoitovasteet ovat erittäin hyvät. Elikkä eivät tässä maassa nyt ongelmat ole kasaantuneet, kyllä niitä on valtava määrä purettu.

Se on totta, että aika on muuttunut. Kun katsoo Suomen itsenäisyyden historian viimeistä sataa vuotta, niin koko ajanhan me olemme joutuneet uudistamaan, ja sama koskee tätäkin päivää. Tekniikka muuttuu, lääkkeet muuttuvat, kaikki muuttuu niin valtavasti nopeaa vauhtia. Se on totta, että isot ovat haasteet, kun esimerkiksi lääkkeiden hinnat nousevat aivan valtavasti. Mutta kaiken tämän keskellä on muistettava, että Suomessa on meillä kaikki eväät selviytyä näistä asioista.

Yhtä me kaipaamme kuitenkin tähän keskusteluun ja koko tähän suomalaiseen yhteiskuntaan — hieman toivoisin näin joulun alla lisää suvaitsevaisuutta. On tavattoman äkäisiä puheenvuoroja. Kun kuuntelee niitä, niin tuntuu, että me olemme jossakin Keski-Afrikan valtiossa, jossa ovat eri heimopäälliköt pyssysillä ankarasti keskenään, vaikka asiat ovat tässä maassa kuitenkin erittäin hyvin.

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

Toinen tärkeä asia, arvoisa puhemies, on se, että kun Suomen talous on nyt lähtenyt kehittymään, niin meillä kuitenkin tässä tilanteessa kaikki asiat ovat meidän omissa käsissämme. Yhtään asiaa ei meidän tarvitse katua tai olla nolona siitä, että olemme epäonnistuneet. Meillä asiat ovat hyvin, ja uskon, että näitä uudistuksia kun teemme, me pystymme tekemään parempia tuloksia vielä huomennakin. Ongelmia on aina, mutta missä uudistamisessa ei olisi alkuvaiheessa pieniä kompasteluja? [Puhemies koputtaa] Eteenpäin menään joka tapauksessa.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Yleiskeskustelu ja pääluokan käsittely keskeytetään.

Yleiskeskustelu keskeytettiin kello 17.00.

Yleiskeskustelua jatkettiin kello 21.44.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jatketaan aiemmin tänään keskeytynyttä yleiskeskustelua sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta 33.

21.44 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tässä pääluokassa käsitellään suuria asioita ja isoja rahoja, tärkeitä kokonaisuuksia. Nostan kuitenkin esille yhden yksittäisen, hieman pienemmän yksityiskohdan, joka on tärkeä niille, joita se koskee. Eli perussuomalaisten vaihtoehtobudjetissa puhutaan tästä lääkekorvausten omavastuun poistamisesta alemmilta tulodesiileiltä. Jos ministeri olisi paikalla, kuulisin mielelläni, eikö hallitus kuitenkin voisi lähteä selvittämään tällaista mahdollisuutta, voitaisiinko näin toimia. Olisiko se loppujen lopuksi edes kustannus yhteiskunnalle? Onko tilanne niin, että ihmiset jättävät lääkkeet ostamatta vähävaraisuuden takia ja sen aiheuttamat kerrannaissairaudet kenties aiheuttavat enemmän kustannuksia kuin tällainen pieni omavastuun takaisinpalautus?

21.45 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Täällä on tänään aiemmin päivällä käyty keskustelua ruoka-avusta, joka on muutenkin ollut paljon tapetilla julkisuudessa viime aikoina, ja vielä viime vuonna, kun perussuomalaiset olivat hallituksessa — siitäkin täällä jo äsken keskusteltiin — valtiovarainvaliokunta myönsi lisämäärärahan ruoka-apua tarjoaville järjestöille. Ainakin omasta mielestäni tätä tuhansien vähäosaisten kansalaisten auttamistoiminnan taloudellista tukemista olisi ehdottomasti pitänyt valtiovarainvaliokunnan toimesta jatkaa.

On toki niin, että eivät nämä leipäjonot sinänsä kuulu sivistysvaltioon vaan yhteiskunnan tulee tarjota riittävä toimeentulo, ainakin sen edellytykset niille kaikkein heikoimmasa asemassa oleville kansalaisille, jotka eivät siihen itse muuten pysty, mutta siitä huolimatta tämä avustusjärjestöjen tekemä työ on erittäin kunnioitettavaa, ja olisikin hyvä, että yhteiskunta niitä jossain muodossa tukisi. Tässä tämänvuotisessa mietinnössä ei tästä ole valitettavasti jälkeäkään, ja olen siltä osin pettynyt valtiovarainvaliokunnan mietintöön. Jätin itse syksyllä talousarvioaloitteen samansuuruisen summan eli miljoonan euron lisämäärärahasta, jonka valtiovarainvaliokunta viime vuonna myönsi näille ruoka-apua tarvitseville järjestöille, ja asia tulee siis huomenna äänestykseen täysistunnossa.

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

Arvoisa puhemies! Olisikin hienoa, että hallituspuolueiden edustajat, jotka vielä pohtivat päätöstään, voisivat äänestää huomenna tämän ruoka-avun lisämäärärahan puolesta. Valtiontalouden kokonaisuuteen suhteutettuna summa on melko pieni, mutta kuitenkin moni vähäosainen voisi sitä kautta saada edes jonkinlaista helpotusta ahdinkoonsa.

21.47 Mirja Vehkaperä kesk: Arvoisa puhemies! Aika moni puolue ja eduskuntaryhmä on puhunut ja sanonut, että kasvu kuuluu kaikille. Niin se kuuluukin silloin, kun talouskasvua on jaettavissa. Sosiaalista oikeudenmukaisuutta harjoitetaan ensi vuoden budjetin osalta erityisesti sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonalalla.

Erityisen tyytyväinen olen siihen, että tämä hallitus satsaa lapsiin, nuoriin ja perheisiin. Ensi vuoden alusta ministeri Saarikon johdolla linjataan perhevapaaudistus, ja se toteutetaan sitten ensi vuoden loppupuolella linjaten tulevaisuudessa. On tärkeää, että tämä perhevapaaudistus ja vanhempainvapaaajärjestelmän remontti tehdään lapsi- ja perhelähtöisesti. On tärkeää tukea lapsen luontaista kasvua ja kehitystä ja miettiä, mikä kulloinenkin hoitomuoto on lapsen kannalta tärkeä ja merkityksellinen. Työelämän ja vanhemmuuden tasa-arvoa lisätään ja halutaan isät mukaan tietysti perheiden arkeen ja lasten arkeen entistä enemmän. Toivon, että erityisesti mahdollisuus hoitaa lasta kolmeen ikävuoteen saakka korostuu niin, että me tuemme lasten luontaista tapaa viettää perheen arkea kotioiloissa ja pikkuhiljaa lähteä sitten koettamaan siipiä erilaisiin kerho- ja varhaiskasvatustoimintoihin. On tärkeää, että tuemme vanhempien osa-aikatyömahdollisuuksia silloin, kun lapset ovat varsin pieniä. Toivon, että me löydämme yhdessä niin hallituspuolueiden kuin sitten työryhmässä olevien ihmisten ja järjestöjen kanssa yhteisen näkemyksen perhevapaaudistuksen tulevaisuudesta.

Arvoisa puhemies! Uudistukset eivät lopu tähän, vaan seuraavan vuoden perhe-etuuk-sien parantamista on monella rintamalla:

Varhaiskasvatusmaksuja alennetaan 70 miljoonalla eurolla vuoden alusta niin, että alennukset kohdistuvat pieni- ja keskituloisiin. Maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin tulee lähes 7 000 perhettä lisää. Toisen lapsen sisaralennus nostetaan 50 prosenttiin. Sitten ko-keilemme 5-vuotiaiden maksutonta varhaiskasvatusta niiden kuntien ja niiden lasten kans-sa, jotka haluavat lähteä mukaan tähän kokeiluun.

Äitiyspakkaukseen tehdään korotuksia niin, että äitiysavustusta korotetaan noin 30 eu-rolla. Ja sitten, mikä on parasta: minimisairauspäivärahoja korotetaan 23 eurolla kuukau-dessä. Se tarkoittaa, että pikkulapsiperheiden vanhempainpäiväraha nousee samalla ja esi-merkiksi pienimmät äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahat nousevat sillä 23 eurolla kuu-kaudessa.

Teemme yksinhuoltajakorotuksen lapsilisään, 5 euroa kuukaudessa. Se on 60 euroa vuo-dessä. Ja erityisesti keskusta on ajanut sitä, että opintotukeen tehdään huoltajakorotus. Se tapahtuu nyt sitten ensi vuoden alusta, ja opintotukeen huoltajakorotus on 75 euroa kuu-kaudessa.

Nämä satsaukset lapsiin, perheisiin ja nuoriin ovat tärkeitä mietittäessä sitä, milloin tätä oikeudenmukaisuutta erityisesti voidaan käyttää.

Mutta tuetaan myös, voi sanoa, ikäkauden toisestakin päästä. Takuueläkettä korotetaan ensi vuonna 15 eurolla kuukaudessa, ja tämä on jo toinen kerta tälle hallitukselle, kun meil-lä on mahdollisuus takuueläkkeeseen tehdä tämä tasokorotus. Se on osoitus siitä, että ikäih-misistä, eläkeläisistä huolehditaan myöskin kaikkina aikoina.

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

21.52 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla ensi vuoden budjetissa varmaankin neljänä keskeisenä osa-alueena korostuvat ennen kaikkea työttömyysasteen nousu ja työttömyysturvamenojen lasku, asumistukimenojen hillitseminen ja kannustinloukkujen purkaminen, kolmantena kansaneläkeindeksin jäädytykset ja toisaalta takuueläkkeen korotus ja sitten neljäntenä sairauspäivärahan ja vanhempainpäivärahan korotukset ja muut uudistukset. Tässä olisi tietysti houkuttava tilaisuus jälleen aktivoida keskustelu aktiivimallista, mutta en mene nyt kuitenkaan siihen tästä houkuttelevasta tilaisuudesta huolimatta.

Nostan budjettiesityksestä vain yhden määrätyn kohdan esille, ja se on se, että tälle vuodelle ollaan budjetoimassa 168 miljoonaa euroa vähemmän työttömyysturvaan kohdennettavia menoja kuin kuluvalle vuodelle, ja se on merkittävä juttu. Nähdäkseni se osoittaa sen, että paitsi että olemme päässeet hyvälle taloudelliselle kasvu-uralle, niin myöskin hallituksen omat toimet ovat olleet osaltaan olleet vaikuttamassa siihen, että työllisyysaste paranee ja on yhä enemmän avoimia työpaikkoja, yhä enemmän liikettä taloudessa. Uskon, että osaltaan niillä uudistuksilla, joita tässä salissa nyt viime päivinä on hyväksytty ja hyväksytään, on vaikutuksensa siihen, että ennakoidaan, että nämä negatiiviset seikat ja signaalit vähenevät julkisessa taloudessamme ja ensi vuonna vaikkapa työttömyysturvamenoihin tarvitsee käyttää rahaa vähemmän kuin tänä kuluvana vuonna. Se on hieno asia, siitä kiitokset hallitukselle.

21.54 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Vehkaperä otti täällä erittäin positiivisen asian esille eli varhaiskasvatusmaksujen alentamisen, ja se on erittäin tervetullut ja toivottu esitys hallitukselta. Siihen liittyy kuitenkin sellainen haaste, jota ei pystytty tässä samassa yhteydessä nyt huomioimaan ja joka on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. Eli kun vielä vanhastaan yksityisen hoidon tuet ovat sosiaali- ja terveysministeriön puolella, olisi ollut erittäin toivottavaa, että samassa yhteydessä olisi myös arvioitu yksityisen hoidon tukien kasvattaminen, koska yksityisen hoidon tukia saavat usein sellaiset perheet, jotka käyttävät yksityisiä varhaiskasvatuspalveluja.

Myöskään ei tietenkään tässä yhteydessä pystytty huomioimaan palveluseteliden arvoa, koska se kuuluu kunnalliseen päätöksentekoon, mutta tällaisten uudistusten yhteydessä olisi aina hyvä arvioida kaikki tarvittavat muutokset samalla kertaa. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla ollaankin nyt tietääkseni pohtimassa, millä tavalla yksityisen hoidon tukea pitäisi tarkistaa, kun varhaiskasvatusmaksuja alennetaan. Erityisesti kasvaville kunnille tämä on haaste, sillä yksityinen päivähoito on järkevää pitää mukana palvelutarjonnassa, sillä kunnallisella puolella ei ole välttämättä resursseja kasvattaa varhaiskasvatuspalveluja siihen tahtiin kuin kunta kasvaa.

21.55 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Vehkaperä luetteli tuossa aiemmin lukuisia lapsiperheisiin vaikuttavia hallituksen tekemiä toimenpiteitä. Toki niitä on joitakin positiivisia ja joitakin negatiivisia. Kokonaisvaikutuksia on toki erittäin vaikea arvioida, koska hallitus ei ole mielestäni tehnyt riittävän laajaa selvitystä lapsiperheisiin kohdistuvien toimien vaikutuksista, eli tällaista laajaa kokonaisvaikutusarviota kaivattaisiin.

Täällä oli puhetta muun muassa tästä lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen tasokorotuksesta, ja se on 4,75 euroa, joka ensi vuodelle tuli lisää kuukautta kohti. Perussuomalaiset esittivät 9:ää euroa 75:tä senttiä lisää. Emme saaneet sitä kuitenkaan läpi. Olisimme sen nostaneet sille tasolle sen vuoksi, että edes tämä lapsivähennyksen lakkauttaminen olisi

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

kompensoitunut yksinhuoltajaperheissä. Siitähän aiheutuu jopa 400 euron tulonmenetykset vuosittain joissakin neljän lapsen yksinhuoltajaperheissä.

Arvoisa puhemies! Edustaja Rydman kyseli täällä hieman aiemmin edellisen kohdan osalla, erottuvatko perussuomalaiset enää oppositiossa muista oppositiopuolueista, ja vastasin jo silloin, että kyllä erottuvat. Tästä vain tulikin mieleeni se, että sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi eilen jo kauan odotetun selvityksen maahanmuuton kustannuksista. Tästä selvityksestä saa kyllä kohtuullista perustietoa päätöksenteon tueksi, mutta varsinaiset uudet avaukset tästä raportista jäävät puuttumaan tai ainakin hyvin vähiin, ja tietenkin valitettavasti siitä jää myös puuttumaan kokonaisarvio siitä, mitkä ovat humanitäärisen maahanmuuton kustannukset Suomelle vuosittain. Tämä lienee se kysymys, johon kansalaiset olisivat aidosti odottaneet selvityksen vastaavan ainakin jollakin tarkkuudella, mutta nyt nämä luvut jäävät selvityksessä piiloon. Kyselen nyt edustaja Rydmanilta: onko hän itse henkilökohtaisesti tähän selvitykseen tyytyväinen, vai kaipaisiko hän ministeriöltä vielä jatkotoimenpiteitä tämän selvityksen edistämiseksi?

21.57 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tähän aiemmin keskusteltuun perhevapaauudistukseen liittyy ainakin minun mielessäni huoli siitä, että eihän se vain kavenna entisestään perheiden valinnanvapautta omasta elämästään. Nimittäin tuskin kukaan sitä vastustaa, jos isiä saataisiin osaltaan lastenhoitoon, ellei tämä samalla olisi jollain tavalla pois äitien etuuksista. Ettehän kuitenkaan tällaista suunnittele ainakaan siellä kokoomuksessa? Ajatus, että tiedetään perheiden tilanne niitä itseään paremmin, kuulostaa kovin sosiaalidemokraattisen holhoavalta.

Tämä varhaiskasvatusmaksujen alennus on toki aina hyvä asia periaatteessa, mutta jos-tainhan siihenkin pitää rahat löytää, viimeistään sitten kuntataloudessa sen aukon kompensoimiseen. Sen todistaa sekin, kun oli tämä hallituksen omituinen manööveri kiinteistöveron korottamisen ja korottamatta jättämisen kanssa. Lisäksi tämä varhaiskasvatusmaksujen alennus on hieman tynkä ilman tätä mainitun lapsivähennyksen voimaan jäämistä. En tiedä, onko kysymys edes nollasummapokerista vai onko tässä kysymys tosiasiallisista säästöistä ja leikkauksista.

21.59 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä ensi vuoden budjetissa on varsin paljon merkittäviä, perusturvan ja sosiaaliturvan kannalta tärkeitä ja välttämättömiä asioita, jotka ovat oikeastaan jossain määrin jo perusoikeuskysymyksiäkin. Nimittäin edellisen hallituksen aikaanhan Suomi sai Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitealta huomautuksen siitä, että meidän sosiaaliturvamme on kansalaisten keskiarvotuloihin nähden liian matala, ja siksi esimerkiksi pienimpien vanhempainpäivärahojen korotus 23 eurolla kuussa on aivan välttämätön asia. Toki tuossa selvityksessä silloin aikoinaan ei huomioitu sitä, että meidän sosiaaliturvajärjestelmämme on varsin kompleksinen ja siellä on monia tukielementtejä, mutta se on hyvä asia, että nyt siihen saatiin myös korotus. Samaten esimerkiksi pienimpiä takuueläkkeitä on pystytty itse asiassa joka vuosi korottamaan. En kiistä sitä, etteikö indeksi niistä jäädyttämisen kautta söisi tietyn osan, mutta pysyvästi se taso tulee nousemaan, ja se, että 15 euroa tulee lisää jälleen kerran, on hieno asia.

Jos mietitään yksinhuoltajien lapsilisien korotusta 5 eurolla — erinomainen asia. Täällä on puhuttu jo perhevapaauudistuksesta, ja toivottavasti sellainen saadaan tehtyä. Ja hallitus on linjannut kyllä siellä papereissa, että ei perheiden valinnanvapautta pidä kaventaa ja kolmevuotiaaksi asti pitää olla mahdollisuus hoitaa lasta, että sikäli opposition huoli on ai-

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

heeton. Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen on erittäin merkittävä asia, kun lähes 7 000 perhettä tulee ilmaisen päivähoidon piiriin. Ja ei sekään ole huono asia, että yksi meidän kruununjalokivemme sosiaali- ja terveyspuolella, äitiyspakkaus, saa 30 euroa lisää. Ja huoltajakorotuskin on pysyvä tasokorotus opiskelijoille, jotka ovat kohdanneet vaikeuksia jo useamman vaalikauden ajan.

Mutta valitettavasti tuoreena tietona saimme käsityksen sosiaali- ja terveysministeriöstä, että kuntien maksama lomitustuki katsottaisiin valtiontukisääntöjen vastaiseksi yritystueksi, ja toivon kyllä, että STM ja maa- ja metsätalousministeriö tämän pikaisesti selvittävät. Eihän asia niin voi olla.

22.01 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! Kun edustaja Savio kohdisti itselleni kysymyksen maahanmuuton kustannuksista, niin siitä lienee syytä muutama sana mainita.

Ensinnäkin on tietysti niin, että maahanmuuttoa on hyvin monenlaista. On selvää, että thaimaalaisen marjanpöimijän tai virolaisen rakennustyömiehen vaikutus Suomen kansantalouteen on nimenomaisesti positiivinen. Tietysti toinen juttu on se, että Eurooppaan kohdistuu merkittävä humanitaarisen maahanmuuton paine, jos sitä nyt humanitaariseksi oikeastaan voi kaikissa tilanteissa edes kutsua, mutta tällaista vakiintunutta termiä nyt kuitenkin käyttäkseni. Tämä maahanmuutto on sellaista, joka huomattavan usein on kyllä taloudellisessa mielessä nimenomaisesti miinusmerkkistä — kuinka paljon miinusmerkkistä, niin sitä on sitten vähän hankalampi laskea, koska tietysti on sellaisia kustannuksia, jotka ovat helposti laskettavissa, jotka ovat välittömiä kustannuksia, kuten vastaanottomenot ja siihen liittyvät moninaiset kustannukset, mutta oikeastaan paljon relevantimpia ovat tietysti ne vaikeammin laskettavat kumulatiiviset kustannukset. Jos eurooppalaisiin yhteiskuntiin tulee joukolla ihmisiä, jotka ovat hyvin hankalasti integroitavissa meikäläisille työmarkkinoille, joilla kuitenkin edellytetään huomattavan korkeaa koulutustasoa ja kielitaitoa, ja jos nopeasti kovin kaukaisesta kulttuurista tullut ja meidän osaamistasosta poikkeava väestö tulee alueellemme eikä työmarkkinoillemme integroidu, niin sen kumulatiiviset kustannukset tietysti voivat pahimmillaan olla hyvinkin mittavat. Lisäksi tietysti tulevat moninaiset sosiaaliset vaikutukset, joille ei välttämättä ole ollenkaan laskettavissa euro-määräistä hintaa. Siksi vastaanakin, että oikeastaan relevantimpaa kuin tällöisten laskelmien tekeminen on nimenomaisesti harjoittaa järkevää ja kestävästä maahanmuuttopolitiikkaa, jolla vältetään tällaisten kustannusten syntyminen.

22.03 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustaja Rydmania erinomaisesta puheenvuorosta. Te edustatte ehdottomasti järjen ääntä sekä kokoomuksessa että hallituspuolueissa. Ehkä me, toivottavasti, teemme vielä joskus jatkossa yhteistyötä myös hallituksesta käsin.

Mutta varsinaisena aiheenani oli tämä... tai ainakin ensin otan kantaa edustaja Mäkelän esille ottamaan ja muutenkin keskustelussa esille nousseeseen aiheeseen varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta, joka oli sinänsä erinomainen ja erittäin, erittäin hyvä päätös, mutta tietenkin maksutuottojen alentamisen kunnille aiheuttamien taloudellisten vaikeuksien kompensoiminen jäi hiukan vajaaksi 25 miljoonalla eurolla. 85 miljoonaa euroa tullaan niille kompensoimaan yhteisöveron jako-osuuden noston ja peruspalvelujen valtionosuuden nousun kautta, mutta tämä 25 miljoonaa edelleen puuttuu, ja hallituksen tulisi siihen kiinnittää jatkossa tarkkaa huomiota.

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

Mutta, arvoisa puhemies, tietenkin tämäkin on vielä pieni summa verrattuna siihen, mitä sote-uudistuksella alun perin kaavailtiin säästöjä saatavan, 3 miljardia euroa, ja nyt vaikuttaa siltä, että läheskään tällaisiin säästöihin ei tulla pääsemään. Minkälaisiin tullaan pääsemään? En osaa sanoa, en tiedä, tietäkö kukaan, näistä kustannussäästöistä ei juuri uskalleta enää edes puhua. Lisäksi näyttää melko todennäköiseltä, että tämä lausuntokierrokselle lähtenyt valinnanvapauslakiesitys ei tule välttämättä jatkossa tyydyttämään edes kaikkia hallituspuolueita, puhumattakaan asiantuntijoista. Kaatuuko koko pitkään ja hartaasti mutta valitettavan hatarasti valmisteltu uudistus kokonaan vieden mukanaan hautaan Sipilän hallituksen? Jää nähtäväksi, mutta kyllä tässä kansalaisilla aika suuria huolia on olemassa varsinkin tämän valinnanvapauden osalta. En väitä sitä, että valinnanvapaus olisi hyvin toteutettuna mikään huono ratkaisu, mutta sanoisin nyt näin, että olisi syytä pitää mielessä se, että kansalaisten asiakasmaksut eivät ainakaan pahasti pääsisi nousemaan, jos ja kun tämä valinnanvapausmalli tulee jossain vaiheessa käyttöön.

22.05 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Kuten jokainen, joka isoja uudistuksia on ollut läheltä seuraamassa tai niitä tekemässä, varmasti ymmärtää, kun on niin laaja uudistus kuin sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistus, niin on täysin mahdotonta tässä vaiheessa arvioida, mitkä ne täsmälliset kustannussäästöt tulevat olemaan. Se 3 miljardin kustannusten nousun taittamisen tavoite on nimenomaan tavoite, ja siihen pyritään, mutta totta kai paljon vastuuta sen saavuttamisesta tulee jäämään myös maakunnille, sillä maakunnissa määritellään esimerkiksi ne niin paljon puhutut kapitaatiokorvaukset, joilla määritellään se, minkälaisen korvauksen palveluntuottaja saa minkäkinlaisen asiakkaan hoitamisesta, ja niillä on erittäin suuri vaikutus siihen, että pystymme välttämään sekä yli- että alihoidamisen ja täten vähentämään kustannusten kasvamista siinä suhteessa kuin ne nykyjärjestelmässä kasvaisivat. Ja tässä onkin tämä suuri käsitteellinen haaste ymmärtää se, että kustannukset tulevat kasvamaan, mutta millä vauhdilla. Kun meillä on ikääntyvä väestö, se tarkoittaa automaattisesti sitä, että sosiaali- ja terveystaloudet kasvavat, mutta sitäkin tässä juuri nyt pyritään hidastamaan.

Yksi asia, joka tuossa vielä tuli edellisten edustajien puheenvuorojen myötä mieleeni, on, että kun nyt sosiaali- ja terveysministeriö entisenä Raha-automaattiyhdistyksen avustusten jakajana on perustanut erillisen avustusyksikön niiden jakamista varten ja meillä on nykyään yksi rahapeliyhtiö, Veikkaus, niin on ilmennyt suurta tarvetta sille, että sosiaali- ja terveysministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön välistä yhteistyötä entisestään tiivistettäisiin. Tämä liittyy myös tulossa olevaan sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistukseen, sillä kunnille jää terveyden edistäminen, kun taas kustannusten hoitaminen siirtyy maakunnalle.

22.07 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tähän aiemmin sivuttuun maahanmuuttopoliittikkaan pienenä yksityiskohtana: Nyt kun hallitus ehdottaa, että laittomasti maassa olevien terveydenhoitoon laitettaisiin se reilu 5 miljoonaa rahaa, niin se on moraalisesti melkoisen suuri ongelma, että tällaiseen toimintaan kannustetaan. Kun aiemmin kannustettiin niitä työttömiä hakemaan töitä työttömyyskorvauksen menettämisen uhalla, niin nytkö siten kannustetaan kuntia tarjoamaan palveluita laittomasti maassa oleville 5 miljoonan porkkanalla? Tämä logiikka nyt tässä hallituksen toiminnassa ei oikein aukea minulle.

Mutta näihin isoihin sote-säästöihin tai oikeamminkin sanottuna, kuten edustaja Multala sen ilmaisi, tavallaan kustannusten nousematta jäämiseen: Onkohan ketään sellaista asi-

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

antuntijaa, joka enää tosiasiasa uskoo tähän mainittuun 3 miljardin säästöpotentiaaliin tällä sote-mallilla, mitä nyt ollaan toteuttamassa? Tämä uskottavuusongelma, kun ilmeisesti sellaista asiantuntijaa ei enää mistään löydy, heijastaa kyllä ikävän varjon koko tämän pääluokan uskottavuudelle tulevissa talousarvioissa. Erityisesti minua huolestuttaa se, kuinka tulee käymään maakuntien rahoituksen kanssa, jos tämä maakuntauudistus nyt viedään väkisin läpi tässä samassa yhteydessä. Riittääkö maakunnille rahaa niiden palvelujen tuottamiseen?

22.08 Katri Kulmuni kesk: Rouva puhemies! Vaikka sote- ja maakuntauudistus eivät suoranaisesti kai liity tähän ensi vuoden budjettiin muuta kuin niitten valmistelumäärärahojen osalta, aivan kuten täällä aikaisemmissa puheenvuoroissa on tullut esille, niin kysymyksen on siitä, miten 15 vuoden aikana saamme kulujen kasvukäyrän taitettua ja maltillistettua. Itse asiassa tämmöisissä aluepohjaisissa malleissa, maakuntapohjaisissa malleissa tulokset ovat olleet hyviä, jos katsoo vaikkapa niitä kokeiluja, mitä Kainuun mallista aikanaan saatiin aikaiseksi. Siellähän kulujen kasvukäyrä kyllä taittui.

En kiistä, etteikö meillä ole vielä paljon tekemistä ja vääntöä sote- ja maakuntauudistuksessa, ja sitä työstetään. Jos se helppo olisi, niin se varmasti olisi tehty jo aikaa sitten. Ja on varmasti ihan reilua myös tunnustaa se, että kyllä tähän jää korjattavaa myös tulevaisuudellekin ja tuleville hallituksille, mutta kyllä minä uskon, että myös oppositiossa on varsin laajaa ymmärrystä sille ja siellä toivotaan, että tämä tosissaan menisi eteenpäin, koska kyllä se on jo parlamentaarisen järjestelmän uskottavuudenkin kannalta aika huolestuttavaa, jos me emme vieläkään saa tätä asiaa maaliin ja eteenpäin.

Kuitenkin erittäin laaja yhteisymmärrys on siitä, että kun täytyy perusoikeuksien puitteissa toimia ja kansalaisilla täytyy olla itsellä vapaus valita ja päättää niistä päättäjistä ja veroeuroista, missä ne ovat, niin vaalit kuitenkin tarvitaan. Näitähän on kokeiltu eri vaalikausilla, erilaisia malleja. Jonkinlaiset sote-vaalit kuitenkin tarvitaan, ja keskustan näkemys on se, että on järkevää toteuttaa ne maakuntapohjaisesti, kun maakuntaliitot ovat tässä maassa jo olemassa ja malli on kaikkialla Länsi-Euroopassa tunnettu ja olemassa.

Mutta sitten siitä, mikä liittyy tähän maakuntien itsenäisyyteen ja heidän rahoitusmahdollisuuksiinsa: kyllähän verotuksen tiekartta on semmoinen, mistä henkilöverotuksen puolella on puhuttu, mutta kyllähän siihen liittyy myös maakuntaverotus, jota selvitetään nyt valtiovarainministeriössä. Se ei missään nimessä ehdi tähän uudistukseen, mutta tulevaisuudessa, totta kai, maakuntien omaa itsenäisyyttä rahoissa täytyy pystyä kasvattamaan.

22.10 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Vielä pari kommenttia tähän maakunta- ja sote-ratkaisun kokonaisuuteen.

Nythan on tulossa demokraattiset vaalit, joissa valitaan päättäjät, joilla kuitenkin ei ole tosiasiallista budjettivaltaa, koska rahoitus tulee valtiovarainministeriön määräämänä. Eli se on hieman mielenkiintoinen kuvio noin demokratian ja kansanvaltaisen budjettivallan kannalta. Tietenkin on suunnitelmia sen korjaamisesta maakuntaverolla, mutta se sitten taas edellyttää sitä, että ne tehtävät, joita nyt kunnilla on, aidosti siirtyvät maakunnille rahojen myötä, ja niitä tehtäviä, mitä valtiolta tulee, siirtyy aidosti maakunnille valtiolta. Muuten siinä puhutaan päällekkäisestä rahoituksesta.

Mutta kun mainitsitte tämän Kainuun mallin, niin mainitsen itse vielä kenties paremman mallin eli kotimaakuntani Eksoten mallin. Nyt siellähän suorastaan pelätään tätä uutta

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

sote-uudistusta, koska siellä on saavutettu laskennallisesti puolet niistä kustannussäästöpotentiaaleista, mitä sote- uudistukseen on ladattu paineita. Eli valtakunnallisella tasolla samanlaisella mallilla voitaisiin säästää kuulemani mukaan noin 1,5 miljardia. Siellä pelätään, että sote-uudistus aiheuttaa tämän toimivan vanhan järjestelmän purkamista. Se integraatio, mikä siellä on saavutettu, ne kustannussäästöt — eivät ne tyhjästä ole tulleet. Siellä on keskitetty palveluita, päivystystä, muita asioita, tehty asioita osaoptimoimatta yhtä aluetta, koko piirin etua ajatellen. Nyt sitten kun tämä puretaan valinnanvapauden nimissä, siellä pelätään aidosti sitä, että eivät ne kustannukset suinkaan laske vaan nousevat. Sieltä on tullut todella murskaavat arviot lausuntokierroksella tähän sote-uudistukseen.

22.12 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkelä otti tämän kuntien tilanteen esille tämän sote-uudistuksen yhteydessä. On toki päivänselvää, että kuntien taloudellinen asema muuttuu huomattavasti, jos tämä maakuntalakiesitys ja se, että verotus muuttuu aika merkittävästi, menee läpi. Sehän tarkoittaa käytännössä sitä, että noin kolme viidesosaa kuntien verotuloista siirtyy valtionverotuksen piiriin ja kuntien oma tulorahoitus tulee merkittävästi heikkenemään. Käytännössä se tarkoittaa myös sitä, että kuntien suhteellinen velkaantuneisuus nousee olennaisesti, ja veikkaisinpa sen vaikuttavan myös kuntien velkojen korkoihin varsinkin niitä nostavasti. Mutta se jää nyt sitten nähtäväksi, mitä tapahtuu. Mutta tämä sote-uudistus aiheuttaa myös muuntyyppisiä taloudellisia huolenaiheita kunnille, ja varsinkin tämä jatkosuuntaviivojen epäselvyys estää kuntia sekä kehittämästä nykyistä toimintaansa että tekemästä kokonaisuuden kannalta järkeviä ja pitkälle tulevaisuuteen suuntautuvia ratkaisuja.

Täällä oli eilen pitkä keskustelu aiheesta. Tein sitten lausumaehdotuksen — josta aamulla täällä äänestettiin — siitä, että hallituksen tulisi luoda sellainen kompensatiomalli, jolla kunnille kompensoitaisiin nämä tarpeettomiksi jäävien sote-kiinteistöjen aiheuttamat kustannukset, ettei niitä kiinteistöjä tarvitsisi pakolla lähteä myymään ja ettei kunnilla ja kuntayhtymillä olisi näistä syistä tarvetta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ulkoistamiseen. Nämä meidän esityksemme eivät tosiaan menneet läpi, mutta toivon silti, että hallitus vielä harkitsee uudelleen sitä, että kuntien näkemykset ja taloudellinen toimintaympäristö otettaisiin mahdollisimman tarkasti huomioon tätä sote-uudistusta jatkojalostettaessa ja mahdollistettaisiin samalla kuntien edellytykset myös tulevana vuosikymmeninä.

22.14 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tähän edustaja Savion esille nostamaan asiaan suoraan jatkaakseni: Nythän puhutaan siitä, mikä on kuntien rahoitusasema ja mikä on maakuntien rahoitusasema jatkossa lainamarkkinoilla. Eli nyt kun kunnilla on verotusoikeus ja laaja palveluiden järjestämisvelvoite ja siellä liikkuu paljon rahaa, siellä on niitä kiinteistöjä, niin se rahoitusasema on vakaampi ja parempi, kunnat saavat edullisin ehdoin lainaa. Mitä nyt tapahtuu, jos rakennukset viedäänkin valtion haltuun jonkin omituisen järjestelyn kautta? Jos kuntien käteen toisaalta jää tyhjänä olevia sote-kiinteistöjä, jos kunnan verotusosuus pienenee oleellisesti ja se siirtyy jotenkin valtionverotukseen ilman että kuitenkaan maakunta saavuttaa oikeastaan minkäänlaista rahoitusasemaa, koska sillä ei ole omaa verotusoikeutta eikä välttämättä omaisuutta ja sen rahoitus on täysin valtiovarainministeriön taskussa, niin syntyy nyt yhtäkkiä aika monta julkisyhteisöä, joiden luottokelpoisuus on hyvin kyseenalainen. En tiedä, onko tätä mietitty aivan loppuun asti.

Yleiskeskustelu päättyi.

Budjetin alikohta PTK 145/2017 vp

Pääloukan käsittely keskeytettiin.